

vere Alia est natura spūalis. et illa nō impedit intellectu
nem. Et rō est quia quanto aliquid est plus segregatū
a materia. tanto est plus capax altiarum formarū. quia er
go intellectus est imaterialis. ergo p̄t in se recipere formas
et spēs intelligibiles oim rez corporaliū.

¶ Arguit intellectus est aliquid intelligibiliū an in
telligere. ergo Aristoteli. inconuenienter ponit istā propo
sitionem. Probatur quia intellectus potest seipm intell
ligere. Oim q̄ duplicia sunt intelligibilia. quedā s̄z
que primo et proprie p̄ intellectum p̄gnoscuntur et sunt
illa quoz spēs intelligibiles sunt in intellectu. et de talibz
loquitur Aristoteli. quia sic intellectus an quā intelligit nō est
aliquid taliū intelligibiliū. talia em̄ intelligibilia sunt qd̄
dicuntur rerum materialium. Alia sunt intelligibilia que
nō s̄mo sed ex p̄sequenti et secundo p̄gnoscuntur ab
intellectu. sicut sunt ipsa potentia intellectiua. habitus in
tellectu. actus intellectus et essentia anime. et tunc p̄
positio est falsa. quia intellectus est sic aliquid intelligibi
lium v̄l habet in se talia intelligibilia anteq̄ incipiat in
telligere. et quia intellectus sic seipm intelligit. ideo est
aliquid intelligibiliū ante intelligere.

¶ Neq̄ misceri est rōnabile ipm corpi. Qua
lis em̄ aliquis virtus fiet aut calefactus aut fri
gidus: si organum aliquod erit sicut sensitio.
nunc aut nullum est.

Hic p̄ter Aristoteli. ostendit q̄ intellectus nō sit virtus
organica. et hoc ideo quia p̄us dicitur est q̄ sicut se h̄z
sensibile ad sensum. sic se habet intelligibile ad intellectum.
cum ergo sensus sit virtus organica idem videtur
dicendum de intellectu. Hoc ergo excludit Aristoteli.
et vult q̄ intellectus nō miscet corpori s̄m organum. Quod
sic p̄bat. si intellectus esset in organo corporeo tunc nō
posset omnia corporalia intelligere. sed intellectus intelli
git omnia corporalia. ergo nō est in organo corporeo. Hic
notat. quia quid dicitur rei materialis in communi est
obiectum nostri intellectus. et sic intelligit omnem quid
dicatur materialem. Sicut p̄bat Aristoteli. quia que
libet potentia organica in sua op̄atione p̄formatur organo.
et tō si organū in se habeat aliquam formam. obiecti
tunc nō potest aliquid obiecti p̄gnoscere. v̄l si oculus ha
beat in se aliquem colorem tunc nō potest potētia visua
videre aliquem colorem.

¶ Arguit. oculus quōq̄ est calidus et quando q̄z fri
gidus. et tamen potest p̄gnoscere oia visibilia. ergo nō est
verum q̄ organum habens in se qualitatem sensibile im
pediatur a p̄gnoscere aliorum obiectozū. Oim q̄ non
est sic intelligendum. q̄ organū habens in se formam cu
iuscūq̄ obiecti impediatur a cognoscere alioz. sed organū ha
bens in se formā sui obiecti impediatur a cognoscere alioz.
sic ad p̄positū obiectū intellectus est qd̄ dicitur rei materia
lis in communi. si ergo organū eius esset qualitercūq̄ p̄posi
tum ex aliqua re materiali. tunc impeditur intellectus a
p̄gnoscere alioz rez materialium. quia quilibet res mate
rialis continetur sub obiecto intellectus

Et bene iā dicentes sunt animā esse locū spe
cierum: nisi q̄ nō tota sed intellectiua neq̄ ac
tu sed potentia species

Hic p̄sequēter adaptat hoc qd̄ dicitur est ad op̄ationes
antiquoz. quia em̄ dicitur est q̄ intellectus nō potest esse
in organo corpali. ex hoc quia tunc nō reciperet spēs alta
rum rerum bene dicebant antiqui q̄ aia esset locus spēs
intelligibiliū nō tamē quilibz s̄z anima intellectiua. quia
intellectus nō est habens organum. sed alie potētie ve
getatiue et sensitive sunt in aliq̄bus organis corpaliibus
quāuis ergo possit dici de sensibus p̄cularibus q̄ sint
loca aliquaz sp̄rum. q̄ visus recipit spēs visibiliū. audi
tus spēs audibiliū. et sic de alijs. nō tū p̄t v̄l dici q̄ aliq̄
potētia sit locus v̄l oim sp̄rum q̄ intellectus

¶ Querit. quē errore hic excludit Aristoteli. cum dicit ani
mam esse locum sp̄rum. Oim q̄ hic excludit op̄in
ionem Avicenne. qui dicit q̄ intellectu nostro nō manet
ant spēs intelligibiles post actualem intellectū. hoc
autē est contra naturam loci. quia locus habet cōseruare
locatum. si ergo species intelligibiles non cōseruarent in
intellectu nostro impertinenter diceretur q̄ intellectus es
set locus specierum.

¶ Arguit. si intellectus esset locus specierum. sequeretur
q̄ spēs nō essent subiecte in intellectu. quia locatum non
est subiectatum in loco. Oim q̄ ista locutio est metaph
phorica et similitudinaria. et ideo non op̄z q̄ sit similitudo
do s̄m omnia. sed sufficit similitudo s̄m aliqua. Et er
go quadruplex similitudo. Prima est. sicut locus terminat
natur per locatum. ita intellectus terminat ad op̄andū
p̄ spēs intelligibiles. q̄ p̄ter diuersas spēs intelligibiles
opatur diuersa. Potest etiā vnus locus successe. et ideo di
ca locata in se recipere ita intellectus suscipere potest succes
sive plēs spēs intelligibiles. Tercius locus habens in se vnū
locatum nō p̄t naturalr aliud recipere. sic etiam intellectus
nō potest recipere plēs species intelligibiles ill simul
v̄tendō quāuis absolute possit. quia quando v̄tetur vna
specie intelligibili nō potest simul alia v̄tē. Secunda simi
litudo est. sicut locus est cōseruatiuus locati. ita intel
lectus est cōseruatiuus sp̄rum intelligibiliū. et ideo di
citur intellectus memoria quia cōseruat species intelli
gibiles. Et istam similitudinem tangit Aristoteli. in textu
Tercia similitudo est. sicut locus est p̄ncipiū ḡn̄arōnis
rerum genitariū. sic intellectus agens est p̄ncipiū genera
tionis sp̄rum intelligibiliū. v̄t infra patebit de intelle
ctu agente. Quarta similitudo est. sicut vnūquodq̄ tendit
in suum locū naturalem. ita spēs sensibiles accepte sub
lumine intellectus agentis naturalr tendunt ad intelle
ctum possibilem. Et si tamen dicitur inter intellectus et lo
cum et spēm intelligibilem et locatum. quia locatum nō
est in loco subiectiue. sed species intelligibilis est in intel
lectu subiectiue.

¶ Arguit. species intelligibiles sunt singulares. ergo
sunt in aliqua potētia organica. p̄sequētia tenet q̄ in
diuiduario sit per materiam. Oim q̄ dupl̄ aliqd̄ di
citur singulare. Vno modo p̄mo et p̄ se. et qd̄ sic est singu
lare hoc est in materia. Alio modo aliquid est singulare
ex p̄sequētia. quia scz est in aliquo qd̄ v̄tetur est in alio qd̄
est in materia. et quāuis tal̄ singularitas originalr sit ex
materia. nō tamen est proxime ex materia. et sic est de sp̄
intelligibili quia spēs intelligibilis proxime est in intelle
ctu qui est immaterialis. et v̄tetur intellectus est in aia
imateriali. Sed aia rōnalis et immaterialis est in corpe
materiali. aia s̄ immediate indiuiduat ex corpe. s̄ intellectus
est h̄z indiuiduatōz mediata ex corpe q̄ p̄ aiam

¶ Querit. v̄t species intelligibiles semper manent in in

*Prima co
duo intell
lectus
organica
nō potest*

di separata a corpore. qz nō depēdet a corpore in esse q̄uis bene in fieri. & hoc iō. qz ipsa nō est forma educta de potētia materice p̄tute agentis naturalis. sicut alie forme naturales. et ideo sicut nō est facta p̄tute materie feminilis. ita non depēdet in suo eē a materia. sec̄ e de alijs aiabz. qz alie aie p̄tute feminis pducitur. q̄ etiā cū materia corrūpūnt.

Arguit intellectus impedit a corpore. q̄ depēdet a corpore. & p̄ p̄is nō est separatus a corpore. Dm̄ q̄ dupl̄t ali quid impedit p̄ alterū. vno mō p̄ se. & q̄d sic impedit a corpore est in corpore. & sic sensus impeditur a corpore. sicut visus impedit si oculi indisponant. Alio modo aliqd̄ impedit p̄ accēs a corpore. qz scz in sua operatōe vitur corpore mimi steriali. q̄uis non sit in corpore subiective. & quod sic im/peditur a corpore nō est necesse esse in corpore. & sic intellectus impeditur a corpore. quia scz intelligit per ministerium sensuum interiorum.

Querit. utrū intellectus possibilis de quo Aristo. h̄ loquitur sit substantia separata. Dicendum q̄ Aristo. manifeste hic pparat intellectū ad sensus. & vult q̄ sensus nō est sine corpore. sine organo corporali. sed intellectus est separatus sic scz qz est sine organo corporali. Q̄ aut nō pot sit dici q̄ intellectus possibilis sit substantia separata. Pars p̄ mo p̄ experientia. qz q̄libet in seipso cognoscit intelligere. ergo oportz q̄ in ipso sit p̄ncipium illius operatōis. Secūdo qz nihil d̄ agere formalit̄ nisi per formam que est in agēte sed homo d̄ formaliter intelligere. ergo oportz q̄ p̄ncipium illius actōis sit in homine. ergo non est separatum ab eo. sic q̄ sit substantia separata. Et est simile. nā aqua nō dicitur calefacere calore ignis. qui est extra ipsum. s̄ calore proprio qui est in ipso. Tercio. quia seq̄retur q̄ homo non est intellectus vel rationalis. & tunc in homine pfectissima forma est anima sensitiva. nō em̄ pot forma separata aliquam rē denominare. Quarto si intellectus possibilis est substantia separata seq̄retur q̄ vno homine intelligere omnes homines intelligeret. Sequela pars. qz vnitatis operantis sequitur vnitatem operantis. cum ergo sit vna substantia separata que est intellectus possibilis. seq̄retur q̄ illa substantia intelligente omnes intellectus intelligeret. Verum est tamē q̄ Averrois soluebat istud vltimum argumentum. sic scz q̄ spēs (q̄bus sit intellectō) h̄ actu in intellectu separato. & potētia in fantasmatē. & ideo posset intellectus mouere fantasiam vnius hominis & nō alterius. & sic vnus homo intelligeret alio non intelligente. Sed ad istam solutionem sequitur magis inconueniens. quia cum spēs intelligibilis sit accidēs vnum accidēs est in diuersis subiectis. s̄ in intellectu separato & in diuersis fantasmatibus.

Arguit. nisi intellectus esset separatus seq̄retur q̄ intellectus sit corruptibilis. Sequela pars. quia si intellectus numeraretur ad numerum corporum. tunc p̄unte corpore p̄iret & intellectus. Dicendum q̄ dupliciter aliqua forma depēdet ab aliqua materia. Vno modo in fieri & cōseruari. & sic anime brutorum depēdet a materia. quia necesse est tales animas fieri & cōseruari a materia. & sic verum est q̄ tales anime corrumpuntur & pereunt cum corpore. Alio modo depēdet aliqua forma a materia in indiuiduatione quantum ad fieri. s̄ non quantum ad cōseruari. & sic anima rōnalis a corpore depēdet. quia nō potest fieri indiuidua nisi a corpore. quia si deus crearet animam rationalem extra corpus tūc esset substantia separata & non aia. Simile est de intellectu qui indiuiduatur p̄ accēs a corpore. vt supra dictum est.

Arguit. si spēs intelligibiles eēt in intellectu singularitate. tūc nō representarēt v̄le. qz eēt indiuidue. Dm̄ q̄ spēs intelligibiles capiuntur dupl̄t. vno p̄ p̄antur ad subiectū in quo sunt. & sic sunt singulares. qz intellectus est in aima singulari que indiuidua est ad indiuiduationē corporis. Alio mō cōmpantur spēs intelligibiles ad obiectū quod representant. & sic sunt v̄les. qz representant vniuersale. Simile est de statua regis. qz statua regis nō representat hunc vel illum regem. sed regem in cōmuni. et hoc p̄tingit ideo. qz intellectus noster est immaterialis. et iō spēs intelligibilis est immaterialis q̄uis singularis. tamē potest representare aliquod v̄le quod non p̄t spēs cōsensibilis que est in organo corporali. & immediate p̄ materiam singularisatur.

Arguit. plures hoies intelligūt vnū obiectum. q̄ habēt vnā intellectionē. Cōsequencia tenet. qz vnitatis operantis sequitur vnitatem obiecti. Dm̄ q̄ p̄ceptum siue intellectus capis dupl̄t. vno mō p̄ actu cōcipiendi. & sic plures hoies nō h̄nt vnū p̄ceptum. accēs em̄ variant ad vnitatem p̄ncipioz materialium siue subiectoz. ad minus nūeros. sicut q̄ sunt plures intellectus numero. ita sunt plures conceptus numero. Alio modo capitur conceptus p̄recepta siue p̄ obiecto. & sic plures hoies p̄nt habere vnū conceptū siue intellectū. qz possunt concipere vnum obiectum. Et simile est de visu. qz plures hoies p̄nt habere vnū obiectū visus. nō aut vnū actū videndi. Nec est mirum. qz vnitatis numeratis operatōis nō sequit vnitatem obiecti. sed sequitur vnitatem forme operantis.

Intellectus dicitur ad actū dicitur

Cū aut sic singula fiāt. vt sciēs d̄. q̄ fm̄ actū hoc at̄ p̄fectum accipit cū possit operari p̄ seipsum. Est q̄dem igit̄ & tūc potentia quodamō nō tū silr̄ & añ addiscere aut inuenire. & ipse autem seipm̄ tunc potest intelligere

Postq̄ Ar. determinauit de natura intellectus possibilis. hic p̄nter determinat quō intellectus ducit de potētia ad actum. & p̄mo quō ducitur ad actum p̄ spēm intelligibilem. sc̄do quō ducitur ad actū p̄ obiectū. P̄mo d̄ qz tunc intellectus possibilis fit in actu quando fit singularis. id est q̄n recipit in se spēs intelligibiles oim̄ rez. & q̄n recipit tales spēs. tunc p̄t operari p̄ seipm̄. & iō tunc intellectus est in actu & in potentia. Est em̄ in actu p̄ spēm intelligibilem. & sic est in actu p̄mo. sed est in potētia ad operationē. & ideo est in potentia ad actum sc̄dm. Et quo seq̄tur q̄ intellectus est d̄nter in potentia quādo h̄ species intelligibilem & anteq̄ recipit eam. qz anteq̄ recipit speciem intelligibilem. s̄ añ addicere vel inuenire est in potentia simpl̄t. qz est in potentia tā q̄ ad actū p̄mū q̄ quo ad actum sc̄dm. sed habens spēm intelligibilem est in potentia ad actum secundū. & habet actum p̄mū. qz habet formam p̄ quam potest operari. q̄n ergo intellectus sic est in actu tunc potest seipm̄ intelligere

P̄o p̄ spēs intel ligibiles

Querit. quot dispōnes p̄t habere intellectus noster. Dm̄ q̄ tres. qz q̄nq̄ intellectus est simpl̄t in potentia q̄n nondū acq̄siuit spēs intelligibiles. sic est intellectus pueri anteq̄ h̄z vsum rōis. qz in intellectu pueri nulla est spēs intelligibilis. Alio accipit intellectus pur est simpl̄t in actu. q̄n sc̄z v̄t spēs intelligibilis quā in se h̄z. sicut pater in p̄ho p̄siderante. aliqd̄ in p̄bia. Tercio mō intellectus est

Questiones

secūdi de Anima

prīm in actu 2 prīm in potentia. s. qñ hz spēm intelligibilem sed p ipsam nō p̄siderat. sicut p̄z in p̄ho dormiente. 2 sic intellectus d̄ esse in potētia p̄p̄inqua s̄m Aresto. scdo hu ius. Tunc ḡ intellectus d̄ in actu. s. p̄mo qd̄ est eē in habi tu qñ hz spēm intelligibilem. sicut d̄ in textu

Scia du/2 argu/

1°

2°

Querit. quare Aresto. d̄ in textu. q̄ intellectus h̄is spe rtem nō est eodē mō in potētia. sicut an̄ addiscere aut an̄ invenire. D̄m q̄ hoc d̄: ad denotandum q̄ aliqs du/ plr potest reduci ad actū sciendi. siue ad habēdum spēm intelligibilem. Uno mō p̄ propriā intencōem. 2 talis mo/ dus p̄ncipaliter fit p̄ sensum visus. Scdo p̄tingit p̄ hoc q̄ aliqs ab alio addiscit. 2 talis modus acquirendi sciaz fit per auditum. 2 hoc est quod dicit Aresto. q̄ sunt duo sensus dist̄plines. visus 2 auditus. q̄ per illos sensus possumus disciplinam recipere.

Spēs intelligibīlīs ē dē nā agnīf p̄ d̄ phō

2^a

de op̄ p̄n̄ si sit

Querit. cuius nature sit spēs intelligibilis. 2 utrū sit substantia vel accidēs D̄m q̄ spēs intelligibilis est accū dēs existens in intellectu sicut in subiecto. D̄ p̄bat̄ dua bus rōibus. q̄narū p̄ma est illud est forma in q̄ aliqd̄ est in actu. q̄ actus 2 forma idē sunt. sed p̄ spēm intelligibilem intellectus est in actu. ergo spēs intelligibilis est forma ipsi intellectus. sed nō p̄t esse forma subalis. q̄ non dat esse subale alicui materie. ergo est forma accidentalis. Scda rō est. intellectus noster s̄m Aresto. est in potētia. ḡ est in potētia s̄m aliquā formā informātem. ergo spēs intelligibilis est forma informāis intellectū. 2 non potest esse tal̄ for ma substantialis. ergo est accidentalis

Querit. in q̄ p̄dicamēto sit illa forma accidentalis. D̄ tendū q̄ est accūs de p̄ma spē ql̄tatis. Arguit q̄ nō. q̄ si sic. tūc eēt habitus vel dispō. sed nullū istorū eēt d̄m.

D̄m q̄ est habitus. q̄ est ql̄tatis difficulter mobilis. q̄ p̄ us dicitur sit q̄ sp̄ maneat in intellectu. Et qñ arguitur. disponit hōiem ad sciam. ḡ est dispō. Dicit q̄ spēs intelligibilis caput dupl̄. Uno mō s̄m se 2 absolute. 2 sic est habitus. q̄ est ql̄tatis difficulter mobilis. q̄ nō p̄t remoueri ab intellectu. Alio mō caput spēs intelligibilis in ordine ad sciam que resultat ex spēbus intelligibilibus simul cum lumine intellectuali. 2 sic p̄t dici dispō. q̄ disponit intellectu ad hoc q̄ talis habitus resultet in intellectu. h̄ tñ p̄ accūs est. q̄ nō op̄ sp̄ habitū elicit ex lumine 2 spēbus. Ex q̄bus pat̄. q̄ realiter differūt spēs intelligibilis 2 scia. q̄uis eēt spēs intelligibilis 2 scia sunt de vna spē ql̄tatis. tñ d̄nt sicut originās 2 originatū quia spēs intelligibilis est origo scie resultantis ex spē 2 lumine intellectus

Arguit. spēs sensibilis est eiusdē nature cū sensibili. ḡ spēs intelligibilis erit eiusdē nature cū re intellecta. sed res intellecta est suba. ergo spēs intelligibilis est suba. D̄m q̄ nullo mō est s̄m de spē intelligibili 2 sensibili. q̄ res per se sensibilis a toto genere ē accūs. 2 iō p̄t eē eiusdē nature in organo sic in subiecto. s̄ res intelligibilis nō est necārio accūs. sed op̄ spēm ei⁹ esse accūs. q̄ d̄ esse in intellectu si eut forma. s̄ intelligibilia s̄ qñz sube. 2 sic est impossibile q̄ spēs intelligibilis sit eiusdē nature cū re intellecta a toto genere. q̄ accūs nō est eiusdē nature cū substantia.

Duo p̄ p̄ia cogno scendi subaz

Arguit. si spēs intelligibilis est accūs. ḡ accūs erit p̄ncipiū cognitōis sube. D̄m q̄ duplex est p̄ncipiū cog nitōis substantie. Aliquod est quod tenet se ex p̄e cogno scentis. 2 hoc semp̄ erit accidens. q̄ d̄ esse in cognoscere sicut forma cognoscentis. 2 sic spēs intelligibilis est p̄ncipiū cognitōis. q̄ nisi intellectus habeat spēm intelligibilis nō erit in ip̄o intellectu p̄gnitio. Aliud est p̄ncipiū cognoscēdi. ex p̄e rei p̄gnite siue ex p̄e rei p̄gnoscibilis. 2

sic qd̄ dicitur seu diffinitio rei d̄ p̄ncipiū cognoscēdi. 2 sic diffi cimus q̄ vniqd̄q̄ cognoscimus p̄ suā diffinitōem. 2 illo mō accūs nō est p̄ncipiū cognitōis substantie.

Arguit. nihil agit vltra suā spēm. ḡ accūs nō ē p̄ncipiū um p̄gnitōis sube. D̄m q̄ agere caput dupl̄. Uno mō p̄p̄ie s̄m q̄ agere ē aliqd̄ effectū p̄ducere. et sic nihil agit vltra suā spēm. q̄ effectus cāe efficiētis nō d̄z eē digni or̄ cā. Alio caput agere cōiter. put̄ extēdit se ad rep̄ntare et sic aliqd̄ p̄t agere vltra suā spēm siue naturā. q̄ effectus s̄ rep̄ntatiui suaz cārū. 2 tñ cā excedit spēm effectus. vt ymago regis rep̄ntat regē. 2 tamē ymago est accūs

Unō aut aliud est magnitudo 2 mag nitudinis esse. 2 aq̄ 2 aque eē. 2 sic in mul tis alijs. nō aut in oibus. in q̄busdāz em̄ idem est eē carnis aut carnē. aut alio ergo. aut aliter h̄ntē discernit. caro em̄ nō sine materia. sed si cut symū hoc in hoc. Sensitiuo qd̄ ē igit̄ cali/ dū 2 frigidum iudicat. 2 quoz rō quedāz caro alia aut̄ aut separata aut sicut circūflexa se ha/ bet ad seip̄am cū extēsa sit carni esse discernit

Postq̄ Aresto dixit quō intellectus sit in actu p̄ spēm intelligibilem. hic p̄nter determinat quomodo intellectus sit in actu p̄ obiectum. Et intēdit dicere in textu q̄ quidz dicitur rei materialis est obiectū nostri intellectus. Et hoc sic probat. q̄ aliud est magnitudo. i. suppositum in mathe maticilibus 2 magnitudinis eē. i. qd̄ dicitur siue diffinitio. et etiā aliud est aqua. i. suppositum in rebus physicalibus. et aque eē. i. qd̄ dicitur in rebus physicalibus. 2 s̄m est in omnibz alijs rebz tā mathematicis q̄ physicalibus. hoc tñ nō est vlt̄ in oibus. s̄ q̄ aliud sit suppositū 2 aliud quidditas. q̄ in q̄busdāz scz in seip̄is a materia idē est caro 2 carnis esse. i. idem est suppositū 2 quidditas. Et ponit̄ ibi caro pro exemplo in seip̄is. q̄ separata sunt nob̄ ignora sub su is proprijs noibus. ḡ oportuit circūloq̄ talia separata p̄ aliq̄ materialia nobis nota. Ex his ergo sic cōcludit Aresto. q̄ em̄ aliud sunt suppositū 2 natura in materialibus aliud scz in ordine ad potētiā cognitiuā. sicut ergo sup/ positum p̄gnoscit p̄ sensum. ita qd̄ dicitur cognoscit per in tellectum. q̄ quid aut̄ cognoscit proprie per aliquam po tentiam est eius obiectū. est ḡ alia potētia in nobis q̄ cogno scuntur singularia. s̄ sensus qui p̄ se directe cognoscit h calidū. hoc frigidū 2 alia p̄icularia. Aut si sit eadem po tētia cognosces vtrūq̄. tñ illa potētia hz se 2 alit̄. q̄a talis potentia directe cognoscit vlt̄. scz intellectus. sed res flexe cognoscit singulare.

Iterū aut̄ in his que abstractōe sunt rectū si cut symū. cū p̄tinuo em̄ ē. Quod aut̄ quid erat esse. si est 2 alterum recto esse 2 recto alio. Sic em̄ dualitas altero itaq̄ aut̄ aliter habēte se iu dicat. Omnino ergo sicut separabiles res a ma/ teria. sic 2 que circa intellectū sunt

Hic Aresto. respondet vni tacite questionī. q̄ poss

2° p̄ o rectuz

1°

A

Da z suppositum in materia qd cognitiaz ponax Sola qd dicitur rei malis e humani intellectus obiectum adequatum

Aristotelis

Folio lx

Dubium Soluitur

aliquis dicere qd mathematicalia snt abstracta a materia sic
 cur dicitur philosopho qd videtur qd etiam in eis idem sit suppositum
 et natura sicut in alijs separatis. Et vult Aristoteles qd quibus
 mathematicalia sunt abstracta a determinata z certa ma
 teria qd non sunt in materia sensibili sicut rationem. non tamen sunt
 separata ab omni materia sicut metaphysicalia. Differunt enim
 mathematicalia a phisicalibus sicut res a seipso. qd rectus
 determinat sibi materiam. non tamen determinatam et
 certam. sed seipsum determinat sibi materiam certam scilicet
 naturam. Operatur ergo qd debent mathematicalia intelli
 gi qd etiam separata a materia singulari ymaginabili.
 Et quo concludit Aristoteles ynam autoritates qd sicut res
 sunt separabiles a materia ita snt intelligibiles. qd est verum
 si materia capiatur pro materia individuali siue signata. qd
 res existeret in tali materia non sunt intelligibiles directe
 sed indirecte sunt sensibiles. oportet ergo qd res intellecta
 separata a materia ad minus tali. Vel ab omni materia
 sicut metaphysicalia. Unde patet qd illa que sunt simpli
 citer separata a materia sunt simpliciter intelligibilia et
 nullo modo sensibilia.

Queritur vtrum idem sint essentia z suppositum. i. natu
 ra z suppositum. Vnde qd suppositum z natura possunt
 capi dupl'r. Vno modo prout referuntur ad potetias cog
 nitivas sicut Aristoteles loquitur de natura z supposito in rex
 tu. Et sic differunt natura z suppositum in materialibus
 quia p aliam z aliam potetiam cognoscunt cum suppositu
 rum cognoscatur p sensum. z natura p intellectum. sed non
 in immaterialibus. qd ibi natura z suppositum p eandem
 potetiam cognoscuntur. Alio modo capiuntur natura z
 suppositum absolute. scilicet absqz comparatione ad potetias
 cognitivas. z sic vel inveniuntur natura z suppositum in
 ente increato. scilicet in deo. z sic sunt simpl'r idem ppter sim
 plicitatem diuinam. que nullam secum partem componem.
 Vel intelligit de natura z supposito in creaturis. z tunc
 natura z suppositum possunt capi dupl'r. Vno modo p
 tate sicut qd repiuntur in predicamento subiectis omni
 bus accidentibus que sunt in supposito. z tunc natura z sup
 positum solum distinguuntur sicut rationem. z non realiter. qd
 tunc se habent sicut superius z inferius que sunt idem rea
 liter. sed distincta sicut rationem. Alio modo capiuntur sicut
 qd suppositum caput sicut ea que sunt in supposito. z sic dif
 ferunt realiter suppositum z natura. quia multa sunt ac
 cidentia in supposito sicut in materialibus qd in immaterialibus
 que realiter distinguuntur a natura. Exempla gratia. in sub
 stantijs separatis sunt ista accidentia intellectus z voluntas
 que realiter distinguuntur a natura sub seipare. Et si ar
 guatur. ex hoc sequeretur qd non erit maior diuina inter na
 turam z suppositum in substantijs separatis. qd in materia
 libus quod est contra Aristoteles septimo metaphisice. Di
 cendum qd natura z suppositum in materialibus z separatis ca
 piunt dupl'r. Vno modo quantum ad substantias distinc
 tivas. z sic est eadem distinctio manendo in predicamento
 subiectis in separatis z materialibus inter naturam z suppositum
 quia est solum distinctio rationis. Alio modo capiuntur natura
 et suppositum quantum ad illa que faciunt in ipsis distinc
 tionem. z sic est maior differetia nature z suppositi in ma
 terialibus qd in separatis. Et hoc ppter duo. Primo. quia in
 uenitur realis distinctio in toto ptra quolibet parte co
 partam ad totum qd est qd dicitur vel natura in materia
 libus. Exempla gratia. tunc anima qd corpus sunt partes substan
 tiaz materialium qd separatim accepte distinguuntur realiter
 ab homine. hoc autem non est in separatis cum ibi non sunt

ptes distinetes totum. qd sunt forme tamen. Secundo qd accidentia
 in materialibus qd sunt in supposito gra quorum suppositum
 distinguit realiter a natura. non sicut de ratione nature. nec spe
 etat ad naturam sicut qd hmo. sicut accidentia in separatis qd repiunt
 in supposito. etiam psequuntur naturam sicut qd hmo. Exempla
 gratia de substantijs separatis intellectus z voluntas qd sequuntur
 tur naturam z suppositum in separatis. ex qd quolibet suppositum
 hinc in se tota natura. sed in materialibus accidentia individua
 lia non psequuntur naturam. nec accidentia propria sequuntur suppo
 situm. z sic capiend o suppositum sicut qd est sub accidentibus indiui
 dualibus distinguit ptra naturam. z etiam accidentia realiter

Queritur vtrum qd dicitur rei materialis sit obiectum no
 stri intellectus. Dicendum qd sic. qd probatur duobus rationibus.
 Prima est allud est proprium obiectum alicuius potentie qd per
 propriam spem immutat tales potetias. sed qd dicitur rei ma
 terialis imutat intellectus p propriam spem. Maior patet
 inductiue in singulis potentijs. qd hoc est obiectum sensu
 sus cuius propria spes recipit in sensum. vt color in visum
 sonus in auditum z sic de alijs. Minor probatur. qd illius spe
 cies intelligibilis est apud intellectus cuius fantasia est
 apud sensum. sed manifestum est qd solum res materialis hinc
 fantasia apud sensum. sicut solum talis res hinc spem intelli
 gibilem apud intellectus. Maior probatur. qd spes intelligibilis
 aduenit intellectui possibili ex resultatione fantasmatum p
 virtute luminis intellectus agentis. si ergo resultat spes
 intelligibilis a fantasmate. sicut cur fantasia non est apud
 sensum illius spes intelligibilis non est apud intellectum
 Minor probatur. qd immaterialia non habent propria fantasmata
 cum fantasmata diffundantur cum aliqua quantitate ad sensum
 que non potest esse in immaterialibus. cuius ibi non sit materia

Secunda ratio stat in hoc. obiectum z potentia debent propor
 tionari ad inuicem. sed intellectus est forma ptra materiam. s.
 corpori. licet non sit in organo corporeo. ergo eius obiectum
 debet esse aliquid materiale. sed non potest esse materiale singu
 lare. qd hoc solum cognoscatur per sensum. ergo debet esse ma
 teriale yniuersale siue qd dicitur rei materialis. Maior patet
 qd obiectum coniungitur ipsi potentie. sed inter illa que sunt
 coniungibilia ad inuicem necesse est esse proportionem. Ex quo se
 quitur qd intellectus solus habet apud se similitudines spes
 specialissimas z non generum. Cuius ratio est ex dictis
 sumenda. quia ex fantasmatibus resultant spes in intellec
 tu. et fantasmata sunt species singularium. ergo ille speci
 es resultant a fantasmatibus que representant propinquiss
 sima yniuersalia ipsis singularibus. sed illa est similitudo
 speciei specialissime. ergo apud intellectum solum sunt simili
 tudines spes specialissimarum.

Arguitur ex hoc sequeretur qd solum intelligerem? speciem
 specialissimam qd est falsum. Sequela patet. qd solum hoc recipim?
 p aliquam potetiam. cuius similitudo est apud illam potetiam
 Vnde qd ista spes intelligibilis spei specialissime etiam est
 imago representans oia superiora essentialiter se habentia ad
 speciem specialissimam. qd quecuqz sunt realiter eadem p eandem
 imagine representant. sicut patet de imagine regis que re
 presentat hominem animal. corpus animal. corpus. z sic de alijs
 Sic igitur est dicendum ex quo superiora sunt realiter ead
 dem cum inferioribus. ergo etiam imago siue spes intelligibi
 lis spei specialissime representat oia superiora que sunt ess
 sentialiter eadem cum spei specialissima.

Queritur que tunc non intelligim? primo spem specialissimam
 p tale imaginem. sicut primo intelligim? p eam ens z alia qd sunt
 coia ad spem specialissimam. Vnde qd hoc. puenit ex defectu
 intellectus nostri ex qd est intellectus noster e in potetia. sic etiam

pa 20

*Fantasma e spem
 rei sensibilibus
 de angelis
 ut z libri
 qd fantasia
 qd dicitur
 de figurandam
 est de ppari qd
 libri*

*infensio finalis
 dicitur ptra
 superiora que sunt
 inferiora qd sunt
 coia ad spem
 specialissimam*

primo intelligit illa q̄ sunt magis potētia z illa s̄ magis cōia. Sile est de sensu. qz sensus visus p̄ ymaginem visibilem alicui⁹ deterniāte rei p̄mo p̄cipit aliqd̄ singula re ip̄ius cōis. sicut aliq̄s vidēs hoīem venientē p̄mo cognoscit eū esse subam anteq̄ cognoscit eū esse forte. z tū in visu suo h̄z spēm visibilem forte. In signū cur⁹ vbi est p̄fectus intellectus sicut in substantiis separatis. ibi primo intelligit p̄ tale ymaginē spēm sp̄ialissimā. quod contingit p̄pter p̄fectionem intellectus earum.

Arguit. si solū similitudines sp̄ez sp̄ialissimaz s̄ apud intellectū. q̄ dditas rei materialis nō est obiectū n̄i intellectus. qz dditas nō est spēs sed gen⁹. Dm q̄ ista locutio similitudines sp̄ez sp̄ialissimaz vel dditatis ē apud n̄m intellectū p̄ dupl̄ intelligi. Vno⁹ fm q̄ accipiatur dditas fm sup̄dem p̄sonalē. sic q̄ vna dditas rei materialis sit apud nostrū intellectū. z sic est locutio falsa. Alio mō p̄ intelligi fm sup̄dem simplicē. z sic est vera. qz species illius dditatis z illius s̄ apud nostrū intellectū qz q̄libet dditas rei materialis (si est intellecta) h̄z suā p̄p̄iam spēm apud nostrū intellectum.

Arguit. subseparare p̄cipit p̄ n̄m intellectū z nō p̄ri mens sub dditate rei materialis. qz talē nō h̄nt. q̄ quidditas rei materialis nō est obiectū n̄i intellectus. sed aliqd̄ cōmum⁹. Dm q̄ nō oē (qd̄ q̄cūq̄ mō cognoscit p̄ aliquas potētiā) est obiectū illi⁹ pōne. sed qd̄ cognoscit p̄ talē potētiā fm eius p̄p̄iā spēm. sicut visus cognoscit magnitudinē q̄ tū nō est obiectū visus. qz spēs magnitudinis nō venit ad visum sed coloris. Sile est hic ddm q̄ sube separate nō cognoscunt p̄ intellectū sic q̄ spēs eaz sint apud intellectū. s̄ ex cognitiōe rez materialū nos manuducimur in cognitiōem rez imaterialū. Et h̄ p̄tingit tripl̄. vno⁹ p̄ viā similitudinis sue reducētie. Alio mō p̄ viā remotio nis. Tercio mō p̄ viā p̄portionis. Per viā similitudinis qz q̄nq̄ inuenimus in istis inferioribz aliquā similitudinem ad subas separatas. z p̄ illā similitudinē dicim⁹ hoc idē ē in substantiis separatis. qd̄ est in istis inferioribz. sicut cognoscim⁹ deū aut subam separatā intelligere ex h̄ q̄ h̄o intelligit. Per viā remotiōis sicut dicim⁹ deū aut subam separatā nō ēē lapidē. qz lapis ē imp̄fect⁹. Item p̄ viā p̄portionis cognoscim⁹ nūez subaz separatā p̄ nūez motuū celestiuū.

Arguit. intellectus est immaterialis. q̄ obiectū est im/materiale. Dm q̄ materia capis dupl̄. vno mō p̄ materia signata. i. deterniata. z sic obiectū intellectus ē im/materiale. i. abstractū a tali materia. qz talis materia facit in rebz materialibz singularitatē siue indiuiduationē. sed singulare materiale nō p̄t directe intelligi p̄ intellectū. q̄ talis materia ipedit directā intelligētiōē intellectus. Alio mō accipit materia p̄ materia in sp̄e siue in cōi. et sic materia est aliqd̄ mō formalis. z h̄z se sicut aliqd̄ imateriale p̄ p̄p̄iōnē ad materiā signatā. Et sic d̄t̄ Ar̄. in secdo p̄hicoz qz p̄tes diffinitōis s̄z formales z p̄ p̄ns imateriales. Per hoc d̄t̄ q̄ dditas rei materialis est immaterialis. qz non includit materiā indiuidualem.

Ar̄. maior est p̄portio imaterialiū ad imaterialia q̄ imaterialiū ad materialia. s̄ intellectus ē imaterialis. q̄ obiectū erit dditas rei imaterialis. Dm q̄ duplex est p̄portio. q̄ d̄ā ē in natura. z talis p̄portio nihil facit ad cognoscibilitatē. qz illa q̄ sunt sita in natura nō sp̄ ab inuicē cognoscunt. Alia ē p̄portio fm spēm rei cognite fm q̄ dicim⁹ q̄ similitudo rei cognite ē in cognoscēte. z talis similitudo facit ad cognitiōnē alicui⁹. z talē similitudinē h̄nt materialia ad intellectū n̄m. qz p̄nt esse in intellectu fm spēm intelligibilez. Sile

est inueniri in sensu. qz illud nō cognoscit p̄ visum qd̄ ē sile in natura. qz tūc visus cognoscit auditū. qz audit⁹ est naturalis potētia sicut visus. s̄ visus magis cognoscit illud qd̄ est in ipso fm spēm visibilem sicut est color.

Arguit. videt q̄ ens sit obiectū intellect⁹. qz illud est obiectū n̄i intellect⁹ qd̄ p̄mo cadit in n̄m intellectū. sed fm auicēnā ens p̄mo cadit in intellectu. q̄ est ei⁹ obiectū.

Dm q̄ illud nō est obiectū alicui⁹ potētie qd̄ q̄iter/ cūq̄ cognoscit p̄ talē potētiā. sed qd̄ cadit in ipsam p̄ p̄p̄iā spēm. sed spēs entis nō cadit in intellectū n̄m sed spēs intelligibilis dditatis rei materialis. cū talis statim diffū datur a fantasmate vt dictū est.

Arguit. videt q̄ ens sit obiectū intellect⁹. nō p̄t excedere obiectū potētie in q̄ est talis habitus. sed ens est obiectū sapie q̄ ē habit⁹ intellect⁹. q̄ etiā erit obiectū intellect⁹. Dm q̄ obiectū alicui⁹ pōne p̄t tripl̄ assignari. vno⁹ fm cōitate p̄dicatōis fm q̄ illud d̄t̄ obiectū alicui⁹ pōne qd̄ quocūq̄ mō p̄ talē pōnam p̄t p̄ḡsci. z sic visibile p̄t dici obiectum visus. z ens obiectū intellect⁹. Alio⁹ assignat obiectū alicui⁹ potētie fm p̄mitatē approp̄atōis. z tūc illud d̄t̄ obiectū alicui⁹ pōne qd̄ p̄mo approp̄at tali pōne. i. qd̄ p̄ p̄p̄iā spēm imutat pōnam. z sic color est obiectū visus et dditas rei materialis est obiectū intellect⁹. Tercio⁹ assignat obiectū penes formalitatē obiectualis rōnis. z tūc d̄t̄ illud obiectū alicui⁹ pōne sub cui⁹ rōne referit res cognita ad ipam pōnā. z sic lumē p̄t dici obiectū visus z verū obiectū intellect⁹. qz oia q̄ vident sub lumie vident. et oia q̄ intelligit sub rōne veri intelligit. Per h̄ q̄ ad argumētū d̄t̄ q̄ obiectū alicui⁹ habit⁹ nō p̄t excedere obiectū sue pōne vel p̄p̄iū vel cōi. q̄ ens fm obiectū sapie excedat obiectū p̄p̄iū intellect⁹. s̄z dditatē rei materialis non tū excedit obiectū qd̄ sumit fm cōitate p̄dicatōis qd̄ est ens. Vel p̄t dici q̄ dditas rei materialis accipit dupl̄. vno mō fm se. et sic ens multū excedit dditatē rei materialis. Alio mō accipit fm illa que aliqd̄ mō sunt reducibilia ad dditatē. vel sicut p̄ncipia vel sicut p̄p̄ietates. vel sicut cause aut effect⁹. z sic oē ens p̄p̄endit sub dditate rei materialis. qz de⁹ z sube separate s̄z p̄ncipia dditatis et accitiā s̄z p̄p̄ietates dditatis. q̄ oia entia p̄ ipsam dditatē cognosci p̄nt.

Arguit. videt q̄ verū sit obiectū nostrū intellect⁹. p̄bat qz sicut se h̄z bonū ad appetitū. ita se h̄z verū ad intellectū sed bonū est obiectū appetitus. q̄ verū erit obiectū intellectus. Dm q̄ verū capis dupl̄. vno mō formalis fm q̄ est passio entis. et sic nō est obiectū nostrū intellectus p̄pter duas causas. Prima est. qz excedit n̄m intellectum cū p̄uertat eū ente qd̄ nō est obiectū intellect⁹. vt d̄m est. Secda ē est. qz est p̄ditio circa rem intellectā. z nō ē res intellecta. Alio⁹ accipit verū materialis p̄ illo qd̄ est verū et sic adhuc capis dupl̄. vno mō incontracte. z sic excedit intellectū nostrū. qz sic etiā inuenit in imaterialibz que nō possunt cognosci a nobis p̄ p̄p̄ias spēs. Alio mō accipitur p̄ vero p̄tracto ad verū materiale. qd̄ est simplex. i. cognitū in p̄ma op̄atōe intellect⁹. z sic est idē q̄ dditas rei materialis. qz tū verū significat quādā p̄ditōem cui⁹ ca obiectū intellect⁹. q̄ nō p̄ueniēt p̄t pōni obiectū intellect⁹. sed dz ipm obiectū fm se designari.

Arguit. vlt̄ est obiectū intellect⁹. qz nihil intelligit nisi si vlt̄ saltē directe. Dm q̄ vlt̄ capis dupl̄. vno modo formaliter. put significat quādā intentōem secūdā factā p̄ intellectū. z sic vlt̄ nō p̄t esse obiectū intellectus. quia sic sequitur cognitiōnem p̄mā intellectus. et hoc etiā q̄ d̄t̄

Fragment of text from the adjacent page, partially visible on the right edge of the image.

ditas cognoscit vt coicabilis multis. intellectus sibi attri- buit scdaz intedem. vt esse genus vel spem. Alio capif vlt materialr z sic feat natura cui poreft attribui fecuda intencio. z sic iteru capif duplr. vno coiter pur extendit se ad ome vlt. et sic est minus coe. qz vlt in imaterialibz no immutat intellectu p piaz spem. Alio accipit vlt p vlt materialr. z sic est idem q dditas rei materialr. et ideo p ponit obiectu sicut dditas. sz nullo mo formalr sed tn puenientius ponit dditas p obiecto. qz vlt ma- teriale etiā extendit se ad genera. sz genus no hz sua spz in intellectu sicut spes specialissimā

¶ Querit. vtz singularē possz cognosci p nrm intellectū Dm q duplr est singulare. qdā est materiale. vt fortis. qdā est immaterialē. vt gabriel. Si g intelligat qstio de singulari imateriali. Dm est q directe ab intel- ctu cognosci p. qstis non ppe cognoscat ab intellectu nro p defectu intellectualitatis nostre. Ex q puz q sin- gularitas p se no impedit intellectū directā. sz singu- laritas cū materialitate. Si po intelligat de singulari ma- teriali tūc dicit q singulare materiale no p directe cognosci p intellectū sed reflexe. Ills ar cognoscat directe p aliquā poñam cui spēs ē in poña cognoscere sicut color p visu qz spēs intelligibilis dditatis rei materialis est apud intellectum sic quidditas directā cognoscat per intellectū sed spēs ipius rei singularis non est apud intellectū g singularē no intelligit p intellectū directē. sz reflexe. Est em cognitio reflexa qn intellectus noster applicat spem in intelligibile imaterialē ad fantasmatā alicui rei singularr et in tali specie applicata cognoscat singulare

¶ Querit vtz eodē mo cognoscant natura z suppositum Dm q loquendo de natura z supposito in materia libz tūc suppositū qruz ad sua accētia p se cognoscat p sen- sum exteriorem. sed suppositū acceptū substantialit cognos- citur p sensum interiore scz cogitatuā vlt estimatiuā Ha- tura aut cognoscat directē p intellectū. p etiā intellectus co- gnoscere singulare sed reflexe. sz hoc q reflexit sup fan- tasmatā. sz ar fantasmatā forme qbz fit fantasia. fanta- sia autē est actus sensuū interiorū. z tō spēs referuare i sen- sū interioribz dicunt fantasmatā. cū g intellectus redit sup illas spēs tūc intelligit singulare

¶ Arguit. ex hoc seqret q intellectus sp cognosceret sin- gulare qz intellectus noster in intelligendo sp vlt fantas- matibz sz fantasmatā repñat singulare. g intellectus semp intelligit singulare Dd3 q intellectus noster duplr vlt fantasmatibz. vno p uertendo se ad fantasmatā. i qn co- gnoscat vlt z videt intelligibilr hoc vlt in fantasmatibz. et no manet apud fantasmatā sed intelligit hoc qd repñ- sentat p spem intelligibile. z sic est verū q semp intellectus intelligēdo etiā aliqñ vlt p uertit se ad fantasmatā vt p3 p exemplū infra positū de triangulo. Alio modo vlt in- tellectus fantasmatibz reflectendo se supra fantasmatā. et hoc est habere ordinem ad fantasmatā sicut ad termi- num cognitōis. z h ptingit qn intellectus iā respicit fan- tasmatā fm q hmot. z sic no intelligit vlt sed pculare et indiuiduū. Ex hui p dā de triangulo. qz demō- strās passiōe trianguli inē triangulo accipit trianguluz in cōi. qz passiō trianguli no puenit isti triangulo. z tn ex- plicat de aliq pculari triangulo no qz inredie talē pti- culare triāguli in sua demōstratōe. sed qz oñdiz h qd dē de triangulo in cōi inesse isti pculari triangulo

¶ Arguit. terminus cognitōis d3 corespōdere pncipio cognitōis. sed intellectus intelligit naturā p pparatōem

ad fantasmatā. ergo intelligit natura vt in singlarī z no vlt Dm q duplr intellectus vlt fantasmatibz. vno sicut termino sic q fantasmatā habeat se vt direc repñas ipm cognitū p intellectū. z sic intellectus intelligit singulare qz sic fantasmatā hz se vt terminus cognitōis no absolute. sed respectu illi qd repñat p fantasmatā Alio intelle- ctus vlt fantasmatā no sicut termino sed sicut medio q iuuat ad cognitōem vniuersalis. z sic intellectus etiā vlt do fantasmatibz intelligit vniuersale

¶ Arguit. sensus no cognoscat vlt. g nec intellectus sin- gulare Dd3 q no est sile. qz qd p pōña inferior hoc etiā p superior et cū h plus. sed intellectus est superior sensu igit potest hoc z illud cognoscere

Dubitabit ar vtz aliqz. si intellectus simplex est et impassibilis. et nulli nihil hz coe. sicut dicit Anaxagoras. quō intelligit si intelligere pati ali- qd est Inqruz em aliqz coe vtzqz est. hoc q/ dem agere illud vero pati videtur

Postq Aristot. posuit p dicitōes intellectus. z quō fiat in actu p obiectū z spem. Hic sequēter mouet duas du- bicatōes circa p dca. qz qm dcm est q intellectus patitur ab intelligibili. Arguit Aristot. sic. quēqd patit ab alio coicāt cū eo in materia. vt patz pmo de generatōe. sed in- tellectus no hz materiā. ergo no p pati ab aliq

Amplius ar si intelligibilr z ipe aut em alijs inerit intellectus. si no hz aliud ipe intelligibilr est. vni ar aliqz intelligibile Si ar sit mixtū aliqz habebit qd facit intelligibile ipm sicut alia.

Hic mouet scdam dubitatōem z oritur h qz dcm est q qn intellectus ē factus in actu p spem intelligibile tūc p se ipm intelligere. est g ista qstio An intellectus sit cog- scibilis absq spē intelligibili sibi pñata. z sic tunc est q stio qre alia intelligibilia no intelligunt sicut intellectus si aut intellectus est intelligibilis p spem intelligibile alio- rum tūc intellectus esset intelligibilr sicut alia intelligibi- lia. qz illa intelligunt p spem intelligibile rerum

Aut pati fm coe aliqz diuisus est pns. qm poña qdā mo est intelligibilia intellectus sz actu nihil anqz intelligat D3 ar sic sicut in tabula ni- bilē scriptū actu. qd qd3 accidit in intellectu.

Hic soluit p mā qstionē distinguēdo de passiōe z ac- tione. qz aliq est passiō q fit actione phisica z in tali o3 ēē p munitatōem in materia. qz in tali actōe materia pati- entis recipit in se formā agētis. g oportet q eadē fit ma- teria agentis z patiens. Alia ē passiō pfectiua q nihil ali- ud est qz reductio alicui de poña ad actū. z talis passiō no requit materiā. z illa passiōe patit intellectus ab intel- ligibili. qd sic. pbat. qz hoc patit ab aliq passiōe pfecti- ua qd ab eo ducit de poña ad actū. sed intellectus noster est in pncipio in potentia ad intelligibilia qz intellectus noster in pncipio est sicut tabula rasa in qua nihil est des- pictū. z sic est in poña z reductit ad actum p intelligibilia

¶ Querit. quot errores vel opinionones excludit Aristot.

Mouet duas dubitatioes

Pria qz qd dcm est q intellectus patitur ab intelligibili. Arguit Aristot. sic. quēqd patit ab alio coicāt cū eo in materia. vt patz pmo de generatōe. sed in- tellectus no hz materiā. ergo no p pati ab aliq

Za v illud qd dicitur q intellectus sit cog- scibilis absq spē intelligibili sibi pñata. z sic tunc est q stio qre alia intelligibilia no intelligunt sicut intellectus si aut intellectus est intelligibilis p spem intelligibile alio- rum tūc intellectus esset intelligibilr sicut alia intelligibi- lia. qz illa intelligunt p spem intelligibile rerum

Soluit p3

Marginal notes on the left side of the page, including the word 'Aristotelis' and various philosophical arguments.

phoe qd dr intellectus noster est sicut tabula rasa ddm qd duas quax pma est antiquoz dicentiu intellectus fo...

Arguit intellectus noster patit ab aliq materiali. qz a fantasmatibus g patit passione corruptiva ddm qz...

Arguit intellectus noster non est sicut tabula rasa. pbat qz in principio hz habitum principior sibi pnatum...

Arguit. tuc illi habitus frustra in intellectu. qz illi habitus ad assentiendum principijs. sed assensus principioruz...

Querit. vtz scientie sint nobis pcreate dds qd no et hoc pty ex duabz autoritatibus in pmo posteriorz positis...

Arguit. d ans forma dat pna forma sed deus dat aiam ronalem. ergo dat psequencia aiam. s. scientias ddm ad maiorem qd dms formam dat etia psequencia...

Scientia a duent anime ministerio sensuum sicut patz pti mo metaphisice. et in fine scdi posteriorum.

Arguit. optimi est optimu adducere. sed deus est optimus. g dar aliqd optimu. s. ipam sciam aie dds qd optimi est optimu adducere optimis rebz. Cui ratio est...

Arguit cu Platone qd habitus iuvene qui non fuit instructus in scia cui pnonebat aliqua scibilia ad q optie...

Et ipe aut intelligibilis est sicut intelligibilia In his em q sunt sine materia ide est intellectus. et quod intelligitur. scientia naqz speculativa et sicut scibile idem est

Hic soluit scdm dubitatem pus mota. Et pmo dr quo intellectus sit intelligibilis. Scdo soluit obiectionem in illa qstione mota Quo ad pnu dicit q intellectus sit intelligibilis p spes intelligibiles aliaz rez...

Flu aut sp intelligendi ca consideranda. In habentibus aut materia potetia unquodqz intelligibiliu. quare qd illis non inerit intellectus Sine materia em potetia est intellectus taliu illud aut intelligibile erit.

Hic Aristo. excludit obiectionem facta in pnu in dubitade pus mota. fuit em sic dubitatu. Si intellectus est intelligens et etia intelligit. tuc videt dubiu qre alia intelligibilia no intelligit sicut intelligunt. Illa obiectionem soluit dicens qd duplices st res intelligibiles. qd st intelligibiles in potetia tm. sicut res materiales et in talibus no est ide intelliges qd intelligit. tales ei res intelligit et no intelligit. Aliud est intelligibile fm actum quod scz fm actum est immateriale et hoc intelligibile simul cum eo quod intelligit etia intelligit. sic aut est de intellectu q est actu imateriale. Et ratio istius est. qz qro aliqua res est plus separata a materia tanto. plus recipit in se formas

Handwritten marginal notes in the left margin, including phrases like 'da forma dat' and 'fuerit'.

Solut 243

Partial view of the adjacent page on the right, showing text from another section.

actum. Cuius ratio est. qz cum habitus sit aliq8 mediū inter actum z potentia z nihil cognoscitur nisi fm q est in actu. ideo habitus q est in actu p oparōes. etiā pgnoscitur p oparōem qz habitus p actu hz suā pletā siue fis nālē pfectōem. Situd puz p experientia qz aliq8 pgnoscit se habere habitū grām arice ex hoc q pgnoscit se habere actu grām arice scz pgrue loq p causas. Est tū p dicitur q dupliciter habitus p pgnoscit ex actu. vno mō quo ad qz est. qz pgnoscit actu pcedere ex habitu. z sic cognoscit se habere habitum qz hz actū. Alio quo ad qd est qn aliq8 ex p dicitur actione actus inqrit naturā ipi9 habitus z hoc fit p diligēte inqritōem. z sic etiā possum distinguere habitus ab inuicem ex natura actuum

Arguit. aliqd pgnoscit fm q est pns intellectui. sz habitus sz pns intellectui p eētia. q nō pgnoscitur p actu sed p essentia. Dicit q duplx aliqd est pns intellectui. vno p modum obiecti z qd sic est pns intellectui pgnoscit pte ab ipō in intellectu sicut qd dicitur rei materiālis. Alio mō est aliqd pns intellectui sicut pncipiū quo intellectus intelligit z illu. d nō maxime cognoscit ab intellectu. Simile est de visu q aliqd est pns visui dupliciter. vno modoficut obiectum. vt color. z hoc proprie pgnoscit p visum. Alio modo sicut pncipiū quo cognoscit visus vt pupilla vel lumen z qd sic ē pns visui non proprie pgnoscitur per visum

Arguit. propter qd v. nūquodqz tale et illud magis sed res pgnoscunt p habitus z spes. sz spes z habitus magis cognoscunt. Dicit q illa regula hz veritatē de illis q sunt vno ordinis. sicut si dicitur sanitas appetit propter vitam in genere causē finalit. ergo vita magis appetitur sed sic non est de habitu. qz habitus nō est id quod pgnoscitur pmo sed est bñ illud quo aliquid pgnoscit. Un si accipiant duo qz vnuquodqz est illud quod p se pgnoscitur. tūc si vnu pgnoscitur p alterū tūc alterū magis cognoscit sicut delusiones pgnoscunt p pncipia sz pncipia magis pgnoscunt.

Queritur. quomodo pgnoscatur actus intellectus. Dicit q pgnoscitur ex obiectis quod pbat autem ratione et ratione. Autovitate Aresto. dicentis q actus et obiecta sunt priores potentis fm rationē. sicut ergo potentia cognoscitur ex actu. ita actus ex obiectis. quia illi actus sunt distincti qui sunt circa diuersa obiecta sicut videre distinguit ab audire quia videre est circa colorem sed audire est circa sonum. Ratione sic. quia omnis actus p iunctus potentie potest ab eadem potentia intelligi. si potentia reflectatur super seipam. sed actus intelligi dicitur est actio p iuncta potentie qz est actio immanens. ergo potest p ipam potentiam intelligi cū potentia intellectus reflectat sup seipam cū sit immaterialis

Arguit. illud non cognoscitur per aliquam potentiam quod nō continetur sub obiecto illius potentie. sed actus non continetur sub obiecto intellectus. ergo non potest cognosci per intellectum. Dicendum q dupliciter aliquid cognoscitur per aliquam potentiam. vno modo proprie et primo. et sic maior est vera. quia tunc solum cognoscitur obiectum per aliquam potentiam. et hoc quod continetur sub obiecto. Alio modo aliqd cognoscitur per potentiam aliqua non primo sed secundo et sic multa pgnoscitur p aliquam potentiam que continetur sub obiecto eius sicut magnitudo pgnoscit p visum que tamē nō continetur sub obiecto visus. Sic etiā est de intellectu. qz intellectus pmo pgnoscit suū obiectū

Deinde ex cognitione sui obiecti pcedit ad cognoscendum actum. z ex cognitione actus pcedit ad cognoscendum habitū. z ex habitu pcedit ad potentia. z tūc ex potentia pcedit ad cognoscendum essentiam.

Arguit. quicquid intelligit aliquo actu intelligit. si ergo actus intelligit. sz aliquo actu intelligit. z ille itez alio actu. z sic esset pcessus in infinitum. Dicit q intellectus noster pot se reflectere supra suum actum fm infinitas oparōes sicut hegreumatice. qz semp p pgnoscere suū actū. z itez de nouo ad aliū actū. z sic deins cepit. sz illa infinitas sicut hegreumatice accepta ē possibilibis in rebus. sicut dicitur tertio phisico. nō em potest intellectus intelligere tot actus quin plures.

Arguit. sensus nō cognoscit suū actū. ergo nec intellectus. pna tener a simili. Dicit q nō est sile. quia sensus est virtus in organo. z tō nō pot redire sup se. qz hoc fieret mō materialit qd est impossibile. qz sic fieret penetratio dimensionū. sed qz intellectus est immaterialis. sic pot redire supra se immaterialiter

Queritur vtrum intellectus posset intelligere actū voluntatis. Dicit q sic. qz dequid est intelligibile apud intellectū hoc p intellectū cognoscit. sed voluntas et similiter eius actus sunt apud intellectū intelligibiles ergo tā voluntas accepta p potentia qz voluntas accepta p actu cognoscunt p intellectū. Dicitur pb at. qz voluntas nihil aliud ē qz inclinatio. sz inclinatio ē in re ad modum rei cui cōiungit. qz sz voluntas p iungit intellectui. ergo est in intellectu intelligibiliter. z p consequens ab eo cognoscitur.

Arguit. nihil cognoscitur ab intellectu nisi sit presens intellectui. sed actus voluntatis nō est presens intellectui. ergo nō potest cognosci p intellectū. Dicitur q duplx est aliquid presens intellectui. vno modo subiectiue. z sic spes intelligibilis z habitus z actus intellectus sunt presentes intellectui. z sic est verum q actus voluntatis nō est presens intellectui. quia actus voluntatis est in voluntate sicut in subiecto. Alio modo aliquid est presens intellectui cognitiue. z sic actus voluntatis etiam est presens intellectui. z hoc ideo. qz voluntas et actus eius radicanur in eadem essentia aie cum intellectu z vnu ē pncipiū alterius. quia intellectus pncipiat voluntatem finaliter. z voluntas pncipiat intellectum efficienter.

Arguit. obiectum intellectus est totaliter diuersum ab obiecto voluntatis. ergo etiam actus eorū sūt diuersi consequentes talia obiecta. ergo intellectus nō potest intelligere actum voluntatis. Dicendum q obiectum. intellectus z voluntatis accipiuntur dupliciter. vno modo formaliter. z sic est simpliciter aliud obiectū in intellectu z voluntatis. qz obiectū intellectus ē verum et obiectū voluntatis est bonum. Alio modo accipiuntur obiecta materialit. z sic vnu cōprehensit sub alio. quia verum est quoddam bonum et e contra bonum ē quoddam verum. et sic ex cognitione obiecti intellectus aliquis deuenit in cognitionem obiecti voluntatis. et quia ex obiectis resultat actus. ideo etiā actus ex eis cognosci possunt. Unde patet q quicquid actus voluntatis nō sit apud intellectum p suam spēm intelligibilem. est tamen apud intellectum sicut pncipiatarum apud pncipiū. qz actus voluntatis ē pncipiat ab actu intellectu

Querit. vtrum species intelligibilis sit id qd intelligit vel id quo aliquid intelligit. Dicendum q spes

Arstoteli

Arstoteli... dicitur... actus... habitus... potentia... intellectus... voluntas... actus... habitus... potentia... intellectus... voluntas... actus... habitus... potentia... intellectus... voluntas...

res intelligibilis est id quo primario intelligimus. **Secunda pars** pbatur quatuor rationibus. prima stat in h. Sicut se habet species sensibilis ad sensum ita se habet species intelligibilis ad intellectum. species sensibilis est id quo cognoscimus sensibilibus et non id quod sentimus. species intelligibilis est id quo intelligimus. **Secunda ratio** est quia illa intelligitur de quibus sunt scientie sed manifestum est quod scientie sunt de rebus intellectis et non de speciebus intelligibilibus. **Tertra ratio** est quia etiam intelligimus res extra animam et non species intelligibiles. **Quarta ratio** est nota quia scientia est habitus intellectualis. **Quinta ratio** patet quia de illa scientia quibus conveniunt passionibus considerate in tali scientia sed passionibus realibus conveniunt rebus extra animam existentibus. **De illa scientia** **Tertra ratio** est si species intelligibilis est id quod intelligitur et species sensibilis id quod sentitur. **Quinta ratio** est quod apparet esse verum quia postea iudicatur de illa passione (quae apud se habet) dicitur verum et sic prae-dictoria essentia sunt vera. **Exempli gratia** si species sapientiae est id quod sapit. **Idem** est sicut esset dulcis et amarus quia habens linguam infectam habet spem amarum de cibo et habens linguam sanam habet spem dulcem de cibo. si ergo species est id quod sentitur. **Idem** est dulce et amarum quod implicat contradictionem. **Quarta ratio** ad idem est. **Omnia actio** fit per aliquam formam quae est principium quo res agit per quam formam habet similitudinem ad obiectum. **Species intelligibilis** agit actione immanente. **Idem** habet formam per quam agit quae forma non est id quod agit. **Quinta ratio** patet per similitudinem in actionibus transiensibus sicut in igne est forma per quam ignis agit in aqua quae non est id quod agit. **Quis** sit similis ad id quod agit. **Studium** est per opinionem antiquorum dicentium sicut a sicut cognoscit quod est verum de similitudine accepta secundum spem intelligibilem quo ad intellectum et secundum spem sensibilem quo ad sensum. **Secunda pars** pbatur quia actus pcedens ab aliquo postea necessario pcedit ab illa per aliquam formam mediam quae est principium agendi in alterum sed intellectus habet aliquem actum ergo potest et cognoscere talis actus convenire ad cognoscendum spem intelligibilem quae est principium illius actus sicut ergo dicitur est quod habitus cognoscitur ex actu ita etiam dicitur est de specie intelligibili quod cognoscatur ex actu et si species intelligibilis potest esse aliquid secundario intellectum

Arguitur intellectus in actu et intellectum idem sunt sed nihil est idem intellectui nisi species intelligibilis species intelligibilis est id quod intelligitur. **Dicendum** ad maiorem quod aliquid est dupliciter idem intellectui. **Uno** subiective et per demeritare accidentali. **Species** est idem intellectui sicut accidens suo subiecto et sic est verum quod species intelligibilis est eadem intellectui. **Alio modo** aliquid est idem intellectui secundum proportionem vel analogiam et sic etiam res intellecta est eadem intellectui quia intellectus habens in se spem intelligibilem habet similitudinem vel proportionem cum re intellecta. **Simile** posset dici de ymagine regis in pariete quae ymago regis est eadem numero accidens tali ipsi parieti sed est eadem regi secundum proportionem quia proportionatur figure et magnitudini regis. **Arguitur** intellectum in actu debet habere esse quia habet movere intellectum et illud necessario habet esse sed intellectum in actu non habet esse quia nihil habet esse a parte rei est verum sed nihil cognoscitur per intellectum nisi verum. **Dicitur** quod intellectum id est res intellecta est a parte rei sicut patet de homine et de alio sed quod additur intellectum in actu ibi denotat abstractionem quae fit

ex parte intellectus. **Per hoc ergo** dicitur est ad primam partem assumptam scilicet quod oportet intellectum id est rem intellectam esse in actu distinguendo quia vel sic intelligitur quod oportet ipsum esse a parte rei in actu absolute et sic est verum vel sic intelligitur quod oportet ipsum intellectum esse eo modo quo actu intelligitur et sic est falsum quia non est eo modo a parte rei sicut sensibile non est a parte rei eo modo quo sentitur. **Verum** patet de colore color enim est a parte rei cum odore sapore et cum duritie sicut autem non sentitur a visu cum illis qualitatibus sed solus color sic etiam est de intellectu quia quibus homo sit a parte rei secundum conditiones materiales quae sunt hic et nunc tamen homo intelligitur secundum quod est abstractus ab illis conditionibus materialibus quia intellectus recipit formam absque conditionibus materiae.

Arguitur obiectum debet pcedere ipsam potentiam et movere ipsam ergo obiectum debet esse a parte rei. **Dicitur** quod necesse est potentiam passivam qualiter est intellectus possibile moveri ab aliquo obiecto pcedente sed non oportet quod obiectum pcedat illo modo quo moveri sicut patet de visu quia oportet colorem pcedere a parte rei antequam cognoscatur per visum sed non oportet quod color pcedat eo modo quo visum moveri. **Verum** dicitur est.

Arguitur primo per hermetas dicitur quod voces sunt signa passionum anime sed passiones anime sunt species intelligibiles ergo voces significant species intelligibiles sed hoc intelligitur quod per vocem significatur ergo etc. **Dicendum** quod passio capitur dupliciter. **Uno modo** ut passio significat speciem intelligibilem et sic propositio est simpliciter falsa scilicet quod voces sunt signa passionum quia tunc omnis vox significaret accidens cum species intelligibilis sit accidens. **Alio modo** accipitur passio pro re intellecta sive concepta et sic est verum quod voces sunt signa passionum id est rerum conceptarum. **Et** vocat Aristoteles res conceptas passiones contra Platonem qui dixit scientias esse nobis concretas et sic non advenirent res intelligibiles ab intrinseco quod est de ratione passionis. **Si** autem queratur quid significet voces. **Dicendum** quod significant rem conceptam id est verbum intelligibile quod nihil aliud est quam res concepta intelligibiliter apud intellectum et non est species intelligibilis nisi forsitan secundum proportionem vel analogiam et hoc est verbum quod significatur per voces.

De intellectu a gente ram-zm

Quoniam autem sicut in omni natura est aliquid hoc quidem materia vnicuique generi hoc autem est potentia omnia illa alterum autem causa et factivum quod in faciundo omnia ut ars ad materiam sustinuit necesse est in aia basee dras **Et** est intellectus hic quod de talis in omnia fieri ille vero in omnia facere sicut habitus quidem et sicut lumen quodam enim modo et lumine facit potentia exites colores actu colores

Postquam Aristoteles determinavit de intellectu possibile ponendo eius conditiones et dicendo quod diversimode reducitur de potentia ad actum hic determinat de intellectu agente. **Et** primo ponit necessitatem ponendi intellectum agentem. **Secundo** ponit conditiones eius primo ergo pbatur quod necesse

Querit. que opatio intellectus agentis sit essentialior? **D**icitur quod scda qd sic pbaf. qz illa opatio est centralior que est inseparabilior a re. z illa rem semp pcomitat. sed sic est de ista opatione scda. Maior est rora a fili. qz ignis habet duas opationes scz calefacere z idurare. sz qz calefactio e inseparabilior e est centralior? **S**imoz pz qz intellectus sp il lumiat spes enrtes in intellectu possibili sz non semper abstrahit. qz postqz spes abstrahit. tunc no apli abstrahit illas z tamen semper illuminat illas. Itē intellectus separ? a corpe no abstrahit nouas spes. z tamen illuminat spes qz prius abstrahit cu fuit in corpe. sed qz tūc no abstrahit est iō. qz no hz fantasmata. ex qz no habz vires sensiti uas in qbz fantasmata hnt esse. **E**x qz soluit argumentū intellectus post separatōem no p̄t abstrahere. **S**equitur qz intellectus agens tūc no erit in aia. **D**icitur qz quis aia separata no habeat intellectū agentē. tūc fm p̄mā operatōe hz tūc ea fm alterā ei? oparōez qz illuminare spes itel ligibiles receptas. i. abstractas i intellectu possibili exites.

Querit. qzra hoc. pueri decedentes an vltz rōis no hnt spes intelligibiles. qz no habebūt intellectū agentez qz nullā ei? oparōez habere p̄nt **D**icitur qz licz in aia pueri no sunt spes acq̄site tūc de? qz est autor nature non distictēs naturā vacuā absqz oparōe infundit intellectū possibilem spes acq̄sitiuiz si puer habuiz vsū rōis et qz ille spes sunt p̄oiectione spes hic acq̄sitiuiz. **I**ntellectus agens ip̄as illuminat sicut z alias. quas acq̄sitiuiz ministerio sensuum

Querit vtz istud lumē intellectus agētis redrat p̄ter mediū v̄l p̄ter fantasmata. **D**icitur qz p̄ter fantasma ra sz lumē corporeale redrat p̄ter mediū. **L**ui? rōe. qz ip̄a fantasmata no sunt nata se diffundere ad intellectū possibilem. z iō si debet se diffundere necē e qz illuminent. sz colores sunt qz se visibiles sic qz p̄nt se diffundere ad visum et ita lumē no redrat p̄ter colores sz p̄ter mediū. **E**x quo dubiū ē. an fantasmata possz eē obiectū intellectus cum moueat ip̄m intellectū. **A**d h̄ respōdet qz p̄t esse obiectū remotū qz dicit **A**risto. qz sicut se habet sensibile ad sensum. ita intelligibile ad intellectū

Querit. ome qd recipit ad modū recipiētis recipitur. sz intellectus possibilis ē imaterialis. **R**ecipit spes intelligibilis in ip̄o imateriali no curādo intellectū agentem.

Dicitur qz maior est vera si aliqd recipiat. sz fantasmata no p̄nt recipi in intellectu possibilem nisi sint p̄us depurata p̄ intellectū agentē. z ideo p̄supponit intellectus agēs anqz spes possz recipi in intellectu possibilem. qz spūaliza? rōi sp̄i redrat fm naturā ordinez an eius receptōnem. **E**t sic pz qz ex p̄te intellectus possibilis no ē deficiēs qm spes recipi possint. dūmō sunt abstracte p̄ intellectū agentem

Querit aia hz spes naturālē inditas. **S**ed no o3 p̄one? re intellectū agētē. an. pbaf. qz sic ē de substantijs separatis sic erit in aia. **T**enz p̄na qz hō cōicet cū substantijs separatis in intelligendo **D**icitur qz hō cōicet eum substantijs separatis in intelligendo. no tū in mō intelligēdi. z hō qz qz to aliq̄ natura ē altroz tāro habebit altroz modū operandi. qz operatō sequitur naturam. sed qz natura agētē ē sup̄ naturā aie rōnal. **S** habebit altroz modū intelligēdi. z sic intelligit p̄ spes itusas a deo. hō aut̄ intelligit ministerio sensuum. z qz hoc sic vtz pz p̄mo posterior. vbi dicitur deficiente aliq̄ sensu a naturitate necē ē scientiam sensibilis illius sensus deficere. qd no eēt si species essent nobis concreatae

Querit aia est nobilior qz materia corpalis. sz materia corpalis habet a principio suas formas substantiales sicut celū et elemēta qz aia a principio habet spes intelligibiles **D**icitur qz no est sile quia impossibile fuit materiam rerū corporalium fieri absqz forma substantiali. qz per ealem formā materia habz se substantiale sz intellectus possibilem no hz eē substantiale per spes intelligibiles. z iō potū it fieri intellectus possibilis absqz spes intelligibilibus.

Querit. vtz spes intelligibiles effluant in aiam mediātibz formis separatis **D**icitur qz no. qz sic itez non oportz ponere intellectū agentē. z qz aliqz possz p̄cedere qz no eēt intellectus agēs. z qz forme v̄l spes intelligibiles fluēt a substantijs separatis iō p̄t aliter pbari. qz si sic tunc aia frustra vniret corpi. **P**aret qz aia vnitur corpi. vt p̄ corpus acq̄rat scias. z iō substantie separate no vnunt corpi cū habeat spes ip̄as a deo cōcreatas. si ergo spes intelligibiles effluēt per formas separatas tūc no esset necesse habere scientiam per corpus

Querit. ome (quod est tale per participatōem) est aliquo qd est tale per essentiam. scdo metaphisice. **S**ed intellectus noster est intellectualis per participatōem ergo fit intellectualis ab aliquo quod est tale per essentiam

Dicitur qz est duplex principū. intellectualitatis in homine Aliqd est principū p̄mū et originale et tale principū ē ali quod separatum ab intellectu. et est p̄ma cā omnis entitatis Aliud est principū p̄mū intellectualitatis. z hoc no est aliquod separatum. sz intellectus agēs est coniunctus aie qui abstrahit spes a fantasmatis. **E**t hoc congruit qz sicut deus creauit superiora absqz medio. et inferiora pducunt virtute agentū naturalium. sic superiora habent sua principia intelligēdi. sz sp̄m intelligibilem a solo deo. inferiora vero habent originalia principia sua a deo. sed immediate ab aliqua potentia sibi iuncta

Querit. nihil ducitur de potētia ad actū nisi p̄ hoc qd est in actu. sed intellectus possibilis est in potētia. **S**ed debz reduci actū p̄ aliqd separātū. qz separata sunt forme em

Dicitur qz reducit ad actum p̄ intellectū agentem qz fm **A**risto. dicitur actu ens. z ideo non oportet qz ducat ad actum p̄ aliquod separātū.

Queritur. vtrum intellectus agens z possibilis sint distincte potētie. **D**icitur qz sic. qz fm **A**risto. intellectus agēs se hz ad species intelligibiles sicut cā efficiens. sz intellectus possibilis se hz ad ipsas sicut materia vel subiectū. sed materia z efficiens nunqz coincidunt. ergo sunt distincte potētie.

Querit. idē est obiectū intellectus agētis z possibilis. **S**ed eadē potētia. **A**ns. pbaf. qz qd dicitur rei materialis est obiectū vtriusqz. **D**icitur qz quis hnt idē obiectū materialiter acceptū. s. qd dicitur rei materialis hnt tū diuersa obiecta formaliter. qz qd dicitur accipit dupli. vno vt factibilis. et sic ē obiectū intellectus agētis. qz intellectus agēs facit qd dicitur tē in rōne qd dicitur abstrahendo eam a fantasmatis **A**lio mō accipitur vt facta p̄ intellectū agentē. z vt cognoscibilis. z sic est obiectum possibilem. quia intellectus possibilis cognoscit quid dicitur rei materialis. z non intellectus agēs. ergo intellectus dicitur intellectus non quia intelligit. cum intra se non recipiat speciem intelligibilem. sed quia est principium quare intellectus possibilis intelligit

Queritur. quot modis nominat **A**ristoteles intellectum agentem. **D**icendum qz tribus. naz dicit qz sit

Questiones

tertij de Anima

ars habitus et lumen. ut patuit sup̄ circa tertium
Arguit ars est principium rei artificialis. sed species intelligibilis non est res artificialis. Intellectus agens non est principium spiritus intelligibilis. **O**dm q̄ ista noia pueniunt intellectui agenti. non y de p̄ice. sic q̄ sic idē cū arte. sed ē lo curio metaphorica siue similitudo. **A**ria. sufficit q̄ intellectus agens habeat similitudinē cū arte. in hoc sc̄z p̄mo quia si cur ars inducit formā artificiale in suam materiam p̄ suam operatōem. ita intellectus agens inducit sp̄m intelligibilem in intellectu possibilem q̄ p̄sistit in illuminatōe fantasmatum. ars q̄ p̄ hoc q̄ aptat materiam introducitur formā sic intellectus agens p̄ hoc q̄ disponit et illuminat fantasmatum inducit sp̄m intelligibilem in intellectu possibilem. **S**ecūda similitudo q̄ sicut ars introducit formā p̄ quam materia determinat. ita etiā intellectus agens inducit sp̄m intelligibilem p̄ quā intellectus possibilis determinat ad aliqd̄ certe intelligendum. q̄ p̄ sp̄m intelligibilem hōis intelligit hōiem et p̄ sp̄m intelligibilem animi intelligit animū.
Arguit p̄tra sc̄dm. si intellectus agens est habitus sequitur q̄ esset subiective in intellectu possibilem q̄ ois habitus intellectus est subiective in intellectu possibilem. **D**icit q̄ habitus non debet hic capi p̄ habitum cōnato vel acq̄sito sicut habitus p̄muniter accipit. q̄ ois talis habitus p̄supponit intellectum agentem. sicut etiā p̄supponit intellectum possibilem. s̄ ipse non p̄supponit seip̄m. q̄ ante q̄ assentimur principijs ad quē assentium valer habitus. **N**ec est p̄ us p̄gnoscere terminos q̄ p̄gnitio est p̄ intellem possibilem p̄supponentē intellem agentem. **I**te ois habitus intellectualis ordinat ad p̄gnoscendum. s̄ intellectus agens ordinatur ad abstrahendum. q̄ non sunt idē. Sumit q̄ h̄ habitus p̄ entitate p̄fecta. q̄ talis est modus loquendi **A**risto. q̄ quibus aliq̄ duo dividunt aliqd̄ gen̄. tūc illud q̄d est p̄fectum in illo ḡne vocat habitus. **A**mp̄sem p̄o p̄uarto. cū intellectus agens est in actu. id est aliqd̄ p̄fectum intellectu possibilem. q̄ est in potentia. et ideo vocat habitus in ordine ad tale potentiam. **T**ercio dicitur lumen q̄ sicut lumen corpale extraneū facit diffusionē coloris ad visum. non tūc requiritur p̄ter medium sed p̄ter medium. ita intellectus agens facit diffusionē sp̄m ex fantasmatibus in intellectu possibilem. non tūc requiritur p̄ter medium. q̄ tale non est ibi s̄ p̄ter fantasmatum.

Et hic quidē intellectus separabilis et impassibilis et mixtus substantia actu ens. s̄ p̄ em honorabilis et agens patiens et principium materia.

Post q̄ **A**risto. posuit necessitate ponēdi intellectum agentem hic p̄ assignat p̄ditōem eiusdē intellectus. **E**t ponit q̄ tuor p̄ditōes illi intellectus agens. q̄ p̄ma est q̄ intellectus agens est separatus sc̄z ab organo corporeo. v̄l v̄l h̄c aliqd̄ textus separabilis. et tūc intelligit q̄ est separabilis sit cū anima rationali. **S**ecūda est q̄ est impassibilis q̄ non p̄t pati passione corruptiva cū non h̄eat materiam q̄ est principium illius passionis. **T**ercia est q̄ est mixtus sc̄z ex reb̄ corporeis. cuius sit omnino imaterialis. **Q**uarta est substantia actu ens. i. q̄ est ens actu p̄ suā naturā. et illa p̄ditio puenit sibi soli s̄ p̄ime tres p̄ditōes pueniunt tā ip̄i intellectui possibilem q̄ voluntati. **T**ūc p̄bat q̄ iste p̄ditōes pueniunt. v̄l sunt intellectus agens ip̄suis. **E**t p̄ sic sumi rō q̄ ad tres p̄mas p̄ditōes. **I**te tres p̄ditōes p̄me spectant ad dignitatē. et pueniunt intellectui possibilem. q̄ etiā debet puenire intellectui agenti. **T**enet p̄na. q̄ agens est honorabilis patiens. et p̄cipium actuum materia. sed intellectus agens h̄c se sicut aliqd̄ agens

in ordine ad intellectum possibilem quise habet ut patiens et recipiens sp̄s intelligibiles. ergo quicquid dignitatis puenit intellectui possibilem. etiā puenit intellectui agenti. **E**x quo etiā p̄bat q̄ta p̄ditio sic agens est nobilitas patiens. et hoc ideo q̄ est in actu. q̄ illa est p̄ditio cuiuslibet agentis. sed intellectus agens est agens respectu intellectus possibilem. q̄ est substantia actu ens.
Arguit q̄ p̄ma p̄ditio non sit vera. p̄bat q̄ illud q̄d est p̄iunctū corpi non est separatum ab eo. s̄ anima cū suis potentijs est p̄iuncta corpi. q̄ non est ab eo separata. **O**dm q̄ intellectus esse separatum p̄t intelligi dupliciter. v̄no modo q̄ sit sine organo corporeo. et sic est verum q̄ intellectus est separatus. **A**lio modo aliqd̄ dicitur separatum q̄ sit substantia separata. et sic aliqd̄ dicitur b̄ant intellectus esse substantiam separata. et accipiebatur occasione illius et p̄ma et vltima p̄ditio intellectus agentis. **I**n p̄ma em̄ dicitur q̄ est separatus. in vltima vero q̄ est substantia. s̄ aut illa p̄iungant. tūc apparet q̄ sit substantia separata. **A**rguit videtur q̄ intellectus agens sit substantia separata. q̄ intellectus h̄c illuminare. s̄ illuminare est aliquid superius separatum. q̄ sequitur q̄ intellectus agens est aliqd̄ superius hōiem et aliqd̄ separatum ab hōie. **O**dm q̄ argumentum bene p̄bat. q̄ est necesse ponere aliqd̄ lumen v̄t quod p̄supponit ab intellectu agente. nihilominus tamen oportet ponere aliqd̄ lumen p̄culare in anima rationali quod est intellectus agens. **P**rima pars p̄bat sic. quia anima rationalis habet tres condiciones sue intellectus alitatis. **P**rima est q̄ est intellectus alis p̄ p̄ciparōem. sc̄z a est q̄ est mobilis in sua operatōe id est intelligens cū discursu. **T**ercia est q̄ non ē p̄fecta nec tota intellectus. q̄ ei p̄iungit anima sensitiva que non est intellectus alis. **E**t quibus sic arguit omne (quod est intellectuale per participatōem et quod est mobile et imperfectum) reducitur ad aliqd̄ quod est tale per essentiam in mobile et perfectum. oportet ergo p̄supponere ante animam rationalem aliqd̄ quod est intellectuale per essentiam in mobile et perfectum. quod est lumen illuminans omnes hominem venientem in hunc mundum. **S**ecunda pars ostenditur sic. quia in omnibus rebus creatis p̄ter causas v̄les etiam oportet ponere causas particulares quia non solum sol generat hominem sed etiam homo non ergo sufficit ad intelligendum ponere lumen intellectuale v̄t. sed etiam oportet q̄ v̄l luminis p̄iungatur virtus aliquid particularis luminis. sc̄z lumen intellectus agentis. **I**te etiam patet per experientiam. quia percipimus nos abstrahere formas v̄les a conditōibus particularibus igitur in nobis est hoc principium. **I**tem homo potest libere intelligere quā vult. hoc autem non potest dici si esset intellectus substantia separata.
Arguit agens et patiens sufficienter ad agendum. s̄ ergo in anima rationali sit intellectus agens et etiā possibilem. ergo non est necesse habere obiectum aliud cum ibi sint agens et patiens. **D**icendum q̄ est duplex agens. v̄num est p̄ p̄rie dictū q̄d sc̄z facit passionem i patiente et sic obiectus est agens in potentia passiva. et tunc est verum q̄ agens et patiens sufficienter ad agendum. **A**lio modo aliqd̄ dicitur agens improprie quia sc̄z facit obiectus quod agit. et sic agens non sufficit ad agendum sine obiecto. et illo modo intellectus agens dicitur agere et sic patet q̄ intellectus agens et possibilem non sufficienter ad hoc q̄ intellectus intelligat nisi a diū q̄ obiectum.
Arguit cōtra vltimā p̄prietatē intellectus agens est potentia in se a sp̄e qualitatris. ergo non est substantia. **D**icendum q̄ ille terminus substantia in illa p̄prietate potest

Quatuor p̄ditioes mixtus agens
 Principio
 1a
 2a
 3a
 4a

capit duplici. Vno modo potest esse ablatiui casus. et sic pro est verum. quod est sensus quod intellectus agens est actu ens subiectum. id est subiectum naturam. Alio modo accipitur subiectum ut est nri casus. et sic potest iterum exponi duplici. vno modo secundum quod substantia fecit rem per se sustentem. et sic intellectus agens non est subiectum. Alio modo accipitur subiectum fecit quacumque essentiam suae naturae cuiuscumque predicamenti. et sic etiam quod potest dici subiectum. Prima tamen expositio secundum quam subiectum est ablatiui casus est melior et intentio in textu.

Arguitur si in anima esset simul intellectus agens et intellectus possibilis. sequeretur quod anima esset simul in actu et in potentia quod est impossibile. quod in intellectu agente esset in actu. et in intellectu possibile esset in potentia. Dicitur quod idem non potest esse simul in actu et in potentia secundum idem et respectu eiusdem. et hoc ideo. quod cum potentia excludat actum et e contra. Dicitur etiam verificaretur de eodem. Per hoc dicitur quod quod anima rationalis sit simul in actu et in potentia. non tamen respectu eiusdem. quod respectu spiritus intellectus possibilis. cum intellectus agens faciat. et intellectus possibilis recipit a se species intelligibiles. tamen hoc non est secundum idem. quod hoc contingit secundum diuersas potentias quae sunt in anima. quod anima per intellectum agentem est in actu. et in intellectu possibile est in potentia. Sicut patet esse in homine cuius una manus est alba et alia nigra. quod tunc vnum homo in ordine ad idem. sicut albedinem est in actu secundum vnam manum. et est in potentia secundum aliam manum.

Arguitur ab vno indiuisibili non fluunt potentie quoniam vna sit in actu et alia in potentia. sed anima est cetera indiuisibilis. Et ab ea non possunt fluere diuersae potentie quarum vna est in actu et alia in potentia. Dicitur quod cetera anime rationalis non est simpliciter indiuisibilis. et cum hoc in actu perfecto. id est non est purus actus. sed cum perfectione quam habet etiam sibi coniungit aliquid imperfectio et potentia. Est enim anima rationalis immaterialis. et ex illa parte habet perfectionem. et sic sibi puenit perfectionem intellectus agens. sed ex ea parte est potentia quae est creata in ordine formarum. id est in iunctioe formarum superiorum immaterialium et inferiorum materialium. Sicut enim orizon coniungit superius hemisphaerium ad inferius hemisphaerium. ita anima rationalis habet aliquid de superioribus formis. id est immaterialitate. et habet aliquid de inferioribus. quod est coniunctio materiae per informationem. sic alie forme materiales. et ex illo coniungit quod anima nostra non est proprie intellectualis. sed rationalis. Itaque anima dicitur creata in vmbra intelligentie. id est defectu luminis intelligentie. Et omnibus his sibi puenit quod ex ea fluat intellectus possibilis. quod sic habet in se aliquid potentia

Queritur vtrum intellectus agens sit idem in omnibus. Dicitur quod non. Quia ratio est. quod intellectus agens est potentia ipsius anime. sic dictum est. et per se est actus. sed actus multiplicatur ad multiplicationem sui subiecti. Et etiam intellectus agens multiplicatur ad multiplicationem animarum. sed in diuersis hominibus est alia et alia anima rationalis. Et etiam alius et alius intellectus agens.

Arguitur intellectus facit vnum quod est vnum. Et intellectus est magis vnum. quod propter quod vnum quod tale et illud magis. Dicitur etiam quod vnum non fit vnum ab intellectu subiectiue. quod scilicet subiectum est in intellectu. quod si sic tunc haberet vnitatem numeralem ab intellectu. sed vnum est vnum ab intellectu obiectiue. quod obiectum intellectui sicut cognitum ab ipso. Iam manifestum est quod diuersis intellectibus etiam numero vel specie dicitur potest obiectum esse. et ideo vnum manet vnum non obstante quod diuersis intellectibus intelligat. sicut color manet vnum non obstante quod multis videat. Et sic est vna species intelligibilis in omnibus. tunc bene sequitur quod est vnum intellectus in omnibus.

Arguitur vbiusque est vna operatio ibi est vna potentia. scilicet omnes homines habent vnam operationem circa assensum principiorum. ergo habent vnum intellectum. Dicitur quod triplex est vnitatem

scilicet generica specifica et numeralis. Dicitur enim est quod vbiusque est vna operatio numero ibi est vnum operans numero. quod operatio cum sit accidens habet suum numerum a subiecto scilicet ex operante. sed vnitatem specificam non arguit vnitatem numeralem ipsius operantis. et illo modo plures homines habent vnam operationem circa assensum principiorum.

Queritur vtrum iste potentie inueniantur in substantiis separatis. Dicitur quod non. et hoc propter duplicem rationem. quod prima est. quia nos sumus quandoque intelligentes in actu et quandoque in potentia. ergo oportet ponere potentiam actiua que ducat illam potentiam passiuam ad actum. subiectum autem separate sunt a principio creatiois intelligentes. et non sunt intelligentes in potentia. cum sint create simul cum speciebus intelligibilibus. Secunda ratio stat in hoc. quod intelligibilia a nobis naturaliter sunt tamen intelligibilia in potentia. quia sunt materialia. ergo oportet esse vnum in intellectu qui facit talia intelligibilia actu intelligibilia abstrahendo species a fantasmatibus. sed intelligibilia naturaliter in substantiis separatis sunt immaterialia. cuius naturaliter intelligant se et alias substantias separatas. et per consequens sunt actu intelligibilia. et sic non est necesse in eis ponere aliquem intellectum qui faciat talia intelligibilia in actu.

Arguitur vbiusque est aliquid potens recipere. ibi est aliquid quod potens facere. sed in substantiis separatis est aliquid potens recipere. Et ibi erit aliquid potens facere species.

Dicitur quod in substantiis separatis non est potentia naturalis ad fieri. quia talis potentia non ducitur ad actum per agens naturale. et sic non est naturalis. sed per agens supernaturale quod est deus. qui infundit intellectui substantiarum separatarum species intelligibiles. Et simile est dicitur de intellectu possibili quod tamen ad immaterialia in nobis. quod intellectus possibilis non est in potentia naturali ad recipiendum materiale in se. sed solum in potentia obedientia. et ideo non potest intellectus agens talia facere in actu. Tamen per se in substantiis separatis eorum intellectus non debet proprie dici possibilis nec agens. nec etiam intellectus est in potentia ad recipiendum species. quod in principio habet illas. et per consequens non est possibilis.

Arguitur contra. intellectus agens est illuminare. sed in substantiis separatis est illuminatio. Et in eis est etiam intellectus agens. Dicitur quod intellectus agens est illuminare fantasmatum. hoc autem non puenit substantiis separatis. cum ibi non sunt fantasmata. Quis vnus angelus possit alium illuminare et facere cognitionem in eo.

Queritur vtrum necesse sit ponere in anima rationali intellectum agentem supposita opinione platonis. Dicitur quod non. cuius ratio est. quod intellectus agens ponit ad hoc quod faciat potentia intelligibilia actu intelligibilia. res enim secundum se vnitatem sunt a parte rei cum conditionibus indiuiduantibus sed ad hoc ut intellectus intelligat res oportet quod a talibus conditionibus res absoluantur. si ergo vniuersalia subsisterent a parte rei. iam vniuersalia essent actu absoluta ab istis conditionibus. et sic statim intellectus possibilis posset illas res intelligere.

Idem autem est secundum actum scientia rei. que vero secundum potentiam tempore prior in vno est: omnino autem neque tempore. sed non aliquando quidem dem intelligit. aliquando autem non intelligit.

se hñt ad figuratiōē. ita hñt se forme triplē ad indiuiduatiōem. Sunt em̄ aliqua corpa que recipiūt figuratiōes p̄ p̄tiam q̄ritatem. sicut corpa solida siue dura. vt lapis vel lignū. Alia corpa recipiūt figuratiōē ab alijs sicut liq̄da. quoz est ista dñā. quia in aliq̄bus corruptio figurate manet figura p̄us accepta. sicut cōtingit in cera liquida que figurat ad figurā vasis. s̄ fracto vase remanet figura. Alia sunt liq̄da que nō tenent figurā corpore figurante corrupto. sicut vinū vel aqua nō cōgelata. Sic triplē se habent forme ad indiuiduatiōē. quedam enim forme indiuiduant seipsas. i. p̄ se subsistentes. sicut substantie separe. Alie forme materiales indiuiduantur p̄ h̄ q̄ sunt in alio. s̄ in materia. que habent istaz differentia. quia anima rōnalis indiuiduat a materia. et tenet eandem indiuiduatiōem separata a materia. ymmo materia corrupta. Alie autem forme naturales non manent indiuidue corrupta materia

Arguit. aia nō p̄t opari absq̄ corpe. q̄ nō p̄t separari a corpe. Ans. p̄batur. q̄ aia non p̄t se irasci. igit̄ non potest p̄ se opari. q̄ qui d̄t animā irasci d̄t eam texere p̄mo huius. Dñm q̄ duplices sunt opationes aie. Que dam sunt que cōueniunt aie fm̄ q̄ est sensitua. sicut sunt sentire irasci et confidere. et sic verū est q̄ aia non p̄t habere illas opationes sine corpe. Et hoc est qd̄ d̄t p̄hs. qui d̄t animaz irasci d̄t eam texere vel edificare. q̄ sicut irasci nō fit nisi p̄ organa corpora alia. sic nec texere nec edificare. Alie sunt opationes aie. que p̄ueniunt aie fm̄ q̄ intellectuā rōn. sicut sunt intelligere et velle. et istas opationes habet aia separata a corpe et sine corpe.

Arguit. aia non intelligit absq̄ fantasmata. q̄ nō potest separari a corpe. Ans. p̄batur. q̄ necesse est quecūq̄ intelligit fm̄ intrasmata speculari. Dñm q̄ aia accipitur dupl̄. vno mō p̄ statū p̄iunctiōis ad corpus. et sic non p̄t absq̄ fantasmata intelligere. Alio mō accipit anima fm̄ q̄ est separata a corpe. et sic potest intelligere absq̄ fantasmata. Quid rō est. q̄ aia aī separationem et post separationē h̄z vnā essentia. ideo habet vnā opationem. q̄ operatio sequit̄ essentia sed q̄ h̄z alium modū essendi in corpore et extra corpus. ideo etiā habet alium modū operandi. q̄ sicut essentia et opatio cōrriident. ita modus essendi et modus opandi cōrriident.

Querit. vtrū aia rōnalis sit incorruptibilis. Dñm q̄ sic. et rō est. q̄ omne qd̄ corrumpit. vel corrumpit p̄ se v̄t ad corruptionē alterius. sed aia rōnalis nullo istoz modoz corrumpi potest. ergo est incorruptibilis. Dicit̄ p̄batur. q̄ forma per se subsistens non potest p̄ aliud corrumpi. q̄ non dependet ab alio. et q̄ ab alio corrumpi p̄ prium est illis formis q̄rum esse naturaliter ab alio dependet. Nec etiam potest anima per se corrumpi. q̄ quicqd̄ p̄uenit alicui p̄ se hoc est inseparabile ab eo. sed esse cōuenit anime et omni forme p̄ se. cum sit actus. q̄ esse est inseparabile a forma. q̄ si esse separaretur a forma. tunc forma non erit forma. sed corruptio accidit ex hoc q̄ esse separatur ab aliquo. quod est impossibile separari a forma subsistente p̄ se. nisi p̄ annihilationem. Et si anima sit cōposita ex materia et forma. sicut quidam dicunt q̄bus false adhuc anima erit incorruptibilis. quia illa susceptio forme est sine contrarietate in materia. et ideo non est principium corruptionis talis forme. Secundo. quia vnūquodq̄ appetit esse appetitu naturali fm̄ quod cognoscat. sed intellectus et anima intellectua naturalit̄ cognoscunt esse sub omni differentia rōis. cum eius obiectus sit vniuersale. qd̄ abstra-

hit ab hic et nūc. et sic habens intellectum appetit appetitu naturali semper esse. sed ille appetitus non est frustra agit̄ necesse est a nimiam esse incorruptibile. quasi permanentē per omne tempus

Arguit. hominū et iumentozum idem est interitus vt dicit Salomon. ergo sicut q̄ aia sit corruptibilis. Dñm q̄ Salomon loquitur in illo libro sicut contritiona. id est aliquis loquens multitudinē. quia ergo in multitudine sunt multi fatui et multi sapientes. sic quandoq̄ loquitur in forma sapientum. et quandoq̄ in forma insipientum. dicit ergo istam propositionem fm̄ formatam insipientum hominum sensu alium. qui credit eundem esse interitū omnū viuentū

Arguit. quoz est idem p̄ncipiū illoz est idem finis. s̄ iumenta et hoies eodez mō generant. ergo etiā eodē mō corrumpunt. Dñm q̄ minor est falsa. q̄ non est eadem generatio iumentoz et hominū. q̄ generatio hois fit cōpletue a deo increante homini aiam rōnale. sed in iumentis generatio forme fit p̄pletue ab agente naturali. quia virtus formatiua iumentū p̄t effectue introducere aiam ipsius iumentū in materia. cū talis forma sit tota materia. sed aia rōnalis est forma imaterialis. ideo nō inducitur p̄ agens pure naturale. quale est semen humanū. q̄re nō est eadē generatio hominū et iumentoz.

Arguit. omne qd̄ est ex nihilo est veribile in nihilo. s̄ aia rōnalis est ex nihilo. q̄ r̄. Dñm q̄ aliud est dicere de corruptibilitate et annihilabilitate. q̄ ois creatura est annihilabilis p̄ potentia actua p̄seruans. q̄ sicut deus per suā potentia creatur res libereata eadē libere p̄seruat. Vn̄ si deus suā p̄seruatōem abstraheret a rebo. tūc res tenderet in nihilū. Et h̄ r̄ nō sequitur q̄ aia sit corruptibilis. q̄ corruptibilitas sicut aptitudine vel potentia in re corruptibili ad non esse. quam aptitudinē manifestus est aiam rōnalem nō habere.

Arguit. aia est actūs. q̄ est corruptibilis ad corruptionē subiecti. Ans. p̄bat. q̄ q̄qd̄ aduenit alicui post suū esse p̄pletū est actūs eius. sed aia aduenit corpi qd̄ corpus est p̄pletū p̄ formā subalem embryonis. Dñm q̄ dupl̄ aliqd̄ aduenit enti p̄pleto. Vno sic q̄ esse illi qd̄ aduenit non cōicitur subalter ei cui aduenit. et sic actūs aduenit suo subiecto. Alio aliqd̄ aduenit enti p̄pleto. sicut q̄ ei q̄ cōicitur subalter illi cui aduenit. et sic aia aduenit corpi. Et ad hoc qd̄ dictū est q̄ corpus h̄z p̄mo formā subalem embryonis. Dñm q̄ illa forma nō manet adueniente aia. vt dictū est in p̄ncipio huius.

Non reminiscimur autē q̄ hoc quidem impossibile. passiuus vero intellectus corruptibilis. et sine hoc nihil intelligit anima

Quia p̄hs dicit q̄ intellectus. i. aia intellectua est id qd̄ vere est incorruptibilis. sic remouet vnū dubiū. s̄ an aia separata a corpore habeat suas opatiōes sicut in corpe. Et vult q̄ duplices sunt opatiōes aie. Quedā s̄ opatiōes aie q̄ exercet aia p̄ organū corporale. sicut sunt videre audire et sic de alijs. et tales opatiōes nō h̄z aia separata a corpore. quia deficit instrumentū quo fieret operatio talis. et hoc est qd̄ dicit Arist. q̄ nō reminiscimur post mortem. Et ex hoc posset argui per locum a maiori. q̄ si illud quod magis videtur inesse non inest. nec illud quod minus videtur inesse inest. sed sup̄ius sensus. scilz virtus

Mouet Dubiū

Solut

cogitativa non potest habere suū actum post separationē aie a corpore. nec aliqua virtus inferior. Alie sunt operationes que fiunt ab aīa absq; organo corporali. sicut fiunt intelligere et velle. et tales operationes habet aīa post separationem a corpore. et hoc est qd dicitur Aristoteles. qd intellectus qui separatur a corpore est impassibilis et sine organo corporali. sed intellectus passivus. id est virtus cogitativa (que potest pati per corruptionem corporis) est corruptibilis cum corpore.

Arguit intellectus nullo modo est corruptibilis. Et male dicitur in textu qd sit corruptibilis. Dicitur qd intellectus capitur dupliciter. Uno modo per potentiam intellectivam que est in aīa rationali secundum philosophum. et sic intellectus est simpliciter incorruptibilis. Alio modo accipitur intellectus secundum similitudinem. pur ex tendit ad virtutem cogitativam. quā vocat philosophus intellectum non simpliciter. sed intellectum passivum. et sic intellectus est corruptibilis. Potest autem virtus cogitativa vocari intellectus ex duobus. Primo ex eo qd cognoscit sicut intellectus quibus intellectus cognoscit vltima sicut virtus cogitativa singularia. Secundo. qd eius cognitio est secundum redūdātiā intellectus. sicut patet in remissiva quā fit in quādam particulari rōtatione. qd non fit nisi cum redūdātia intellectus cuius proprium est rōtinari.

Arguit hō remissiva p' mortem. Anis probat in textu euāgelij de diuine epulone qui habuit cognitionem suorum fratrum. qd est cognitio sensitiva. qd singularium. petēs abraā vt dimitteret lazarium renūciare ipsis de statu suo. Et cetera.

Dicitur qd illa cognitio quā habuit diues epulo non fuit per aliquā cognitionem sensitivā sed per cognitionem intellectivā. qd species intelligibilis que fuit in intellectu suo retinuit illam habitudinem ad singularia quā prius habuit. cum diues ille affectatus fuit ad suos fratres. sic per spem intelligibilem potuit intelligere suos fratres etiam particulares qd alios hoīes.

Querit circa h. v. v. aīa separata possit cognoscere singularia. Dicitur qd sic. Pro quo sciendū qd duplex sit spes quibus virtus aīa separata. quedā sunt spes intelligibiles infuse a deo. quod ideo dicitur. qd oportet aīam cognoscere ea ad que deputat secundum meritū vel demeritū. qd cognitio non potest fieri per spes hic acq̄sitas. p̄stas. Et spes infuse non solum aīa cognoscit vltima sed etiam particularia. non tamen oīa particularia. sed solum illa ad que ordinat talis aīa. Quare autem per istas spes cognoscitur singularia ideo est. qd iste spes intelligibiles infuse sunt similitudines ydearū existentium in intellectu diuino. sed ille ydec (sicut sunt cause faciendi res secundum formā et materiam) sic etiam sunt principia cognoscendi res secundum formā. i. secundum spem. et materiam. i. diuinitatē. et sic potest singularia cognosci per tales spes. Sic est de ydea p̄cepta in mente artificis. qd secundum se representat rem artificialem in generali. et ex sua voluntate determinat idē ad particularem artificiatū. ita voluntas diuina determinat spem intelligibilem infusam ad aliqua singularia secundum modum status illius cui talis spes infusa est. Alie sunt spes acq̄site in hac vita. et tunc est dicitur qd per tales spes aīa cognoscit directe vltima. qd talis spes est imago rei vltis siue quod dicitur rei materialis. sicut dicitur est. Possunt tamen aīe intelligere particularia per tales spes. illa scilicet particularia quā per tales spes intelligibiles siue ymagines demonstrant. Et hoc contingit quatuor modis. Uno modo per precedentē cognitionem. qd ille spes retinent ordinem que prius habuerūt ad singularia. si ergo talem spem quicquid applicauit ad fantasmata aliquid singularium. tunc etiam potest illa singularia intelligere ad

que singularia prius in vita existens applicauit speciem intelligibilem. Secundo contingit per aliquam affectionem. qd per affectionem spes intelligibilis aliquo modo communitur inferioribus virtutibus et rebus singularibus. circa quas est affectio. et ideo habet tunc habitudinem ad singularia quā cognoscitur per vires inferiores. Tercio modo contingit ex naturali habitudine. quia spes intelligibilis habet naturalem habitudinem ad hoc fantasma a quo spes intelligibilis est abstracta. et ideo per spem intelligibilem potest hoc singulare naturaliter representari. Quarto modo contingit ex diuina ordinatione. quia deus quādoque ordinat illam spem intelligibilem ad cognoscendū aliquod singulare determinatū sicut immaterialis spes intelligibilis ignis ordinat ad cognoscendum particularem ignem in ferni vel purgatorij. Et sic soluitur argumentum quo arguitur intellectus est solū in aīa separata. sed intellectus non cognoscit singularia. Ergo aīa post separationē non cognoscit singularia. Dicitur qd quibus anima de se non potest cognoscere singularia directe per spem intelligibilem. potest tamen ex quatuor causis iam dictis etiam per spem intelligibilem cognoscere singularia ad que determinat talis species. et ideo determinatus cognoscit singularia per fantasmata in hac vita quā per spem intelligibilem post separationem. Et hoc etiam cognoscit per quare aīa non cognoscit oīa singularia. qd ad oīa singularia non determinat equaliter spes intelligibilis. vt dicitur est.

Querit virtū potentie aīe manent in aīa separata. Dicitur qd duplex sunt potentie aīe. quidam sunt immateriales non existentes in organo corporeo. et sunt tres. scilicet intellectus agens et possibilis et voluntas. et tales potentie manent secundum actum in aīa separata. Alie sunt potentie commūte organici corporei. sicut sunt vegetatiue et sensitiue et tales potentie manent quidem in aīa virtute. sed nullo modo secundum actum. Quod autem potentie immateriales manent secundum actum. probat quia aīa se habet ad potentias immateriales vt principium et vt subiectum plerū. et ideo ille potentie manent simpliciter in actu in ipsa aīa separata. sed ad potentias corporales anima se habet solum vt principium et non vt subiectum perfectum et completum. quia tales potentie sunt in corpore aīato. tamen in subiecto. vt visus in oculo. et sic de alijs. Et quod arguit. destructo subiecto alicuius accētis non potest accidens manere secundum actum. ergo corpus animatū destructū quod est subiectum potentiarū. tales potentie non manent secundum actum. sed quod aliquid manet in suo principio secundum virtutem. ideo adhuc manent tales potentie in aīa secundum virtutem. in signis cuius quod iterum aīa coniungitur corpore. statim effluunt tales potentie ex aīa et corpore. ergo fuerūt in aīa secundum virtutes quod manent sicut in principio effectiuo.

Arguit omnes naturales proprietates manent manente subiecto. sed potentie aīe sunt naturales proprietates aīe ergo manente subiecto etiam manent potentie naturales quod sunt eius proprietates. Dicitur qd proprietates accipiunt dupliciter. vno modo proprie. et sic proprietates dicuntur forme que fiunt ab aliquo subiecto et etiam plerū sunt in eodem subiecto. sicut visibile est proprium hominis. et sic maior est vera et minor falsa. quia tunc potentie sensitiue non sunt proprietates anime et corporis. Alio modo accipiuntur proprietates commūter secundum quod omne id dicitur proprietates quod ex alio fiunt sicut ex principio. quibus hoc non sit completum subiectum eius. et sic maior est falsa et minor vera. tunc potest manere principium non manente proprietate nisi secundum virtutem. et sic est.

Partitio
 Quod dicitur in textu qd intellectus qui separatur a corpore est impassibilis et sine organo corporali. sed intellectus passivus. id est virtus cogitativa (que potest pati per corruptionem corporis) est corruptibilis cum corpore.
 Arguit intellectus nullo modo est corruptibilis. Et male dicitur in textu qd sit corruptibilis. Dicitur qd intellectus capitur dupliciter. Uno modo per potentiam intellectivam que est in aīa rationali secundum philosophum. et sic intellectus est simpliciter incorruptibilis. Alio modo accipitur intellectus secundum similitudinem. pur ex tendit ad virtutem cogitativam. quā vocat philosophus intellectum non simpliciter. sed intellectum passivum. et sic intellectus est corruptibilis. Potest autem virtus cogitativa vocari intellectus ex duobus. Primo ex eo qd cognoscit sicut intellectus quibus intellectus cognoscit vltima sicut virtus cogitativa singularia. Secundo. qd eius cognitio est secundum redūdātiā intellectus. sicut patet in remissiva quā fit in quādam particulari rōtatione. qd non fit nisi cum redūdātia intellectus cuius proprium est rōtinari.
 Arguit hō remissiva p' mortem. Anis probat in textu euāgelij de diuine epulone qui habuit cognitionem suorum fratrum. qd est cognitio sensitiva. qd singularium. petēs abraā vt dimitteret lazarium renūciare ipsis de statu suo. Et cetera.
 Dicitur qd illa cognitio quā habuit diues epulo non fuit per aliquā cognitionem sensitivā sed per cognitionem intellectivā. qd species intelligibilis que fuit in intellectu suo retinuit illam habitudinem ad singularia quā prius habuit. cum diues ille affectatus fuit ad suos fratres. sic per spem intelligibilem potuit intelligere suos fratres etiam particulares qd alios hoīes.
 Querit circa h. v. v. aīa separata possit cognoscere singularia. Dicitur qd sic. Pro quo sciendū qd duplex sit spes quibus virtus aīa separata. quedā sunt spes intelligibiles infuse a deo. quod ideo dicitur. qd oportet aīam cognoscere ea ad que deputat secundum meritū vel demeritū. qd cognitio non potest fieri per spes hic acq̄sitas. p̄stas. Et spes infuse non solum aīa cognoscit vltima sed etiam particularia. non tamen oīa particularia. sed solum illa ad que ordinat talis aīa. Quare autem per istas spes cognoscitur singularia ideo est. qd iste spes intelligibiles infuse sunt similitudines ydearū existentium in intellectu diuino. sed ille ydec (sicut sunt cause faciendi res secundum formā et materiam) sic etiam sunt principia cognoscendi res secundum formā. i. secundum spem. et materiam. i. diuinitatē. et sic potest singularia cognosci per tales spes. Sic est de ydea p̄cepta in mente artificis. qd secundum se representat rem artificialem in generali. et ex sua voluntate determinat idē ad particularem artificiatū. ita voluntas diuina determinat spem intelligibilem infusam ad aliqua singularia secundum modum status illius cui talis spes infusa est. Alie sunt spes acq̄site in hac vita. et tunc est dicitur qd per tales spes aīa cognoscit directe vltima. qd talis spes est imago rei vltis siue quod dicitur rei materialis. sicut dicitur est. Possunt tamen aīe intelligere particularia per tales spes. illa scilicet particularia quā per tales spes intelligibiles siue ymagines demonstrant. Et hoc contingit quatuor modis. Uno modo per precedentē cognitionem. qd ille spes retinent ordinem que prius habuerūt ad singularia. si ergo talem spem quicquid applicauit ad fantasmata aliquid singularium. tunc etiam potest illa singularia intelligere ad que singularia prius in vita existens applicauit speciem intelligibilem. Secundo contingit per aliquam affectionem. qd per affectionem spes intelligibilis aliquo modo communitur inferioribus virtutibus et rebus singularibus. circa quas est affectio. et ideo habet tunc habitudinem ad singularia quā cognoscitur per vires inferiores. Tercio modo contingit ex naturali habitudine. quia spes intelligibilis habet naturalem habitudinem ad hoc fantasma a quo spes intelligibilis est abstracta. et ideo per spem intelligibilem potest hoc singulare naturaliter representari. Quarto modo contingit ex diuina ordinatione. quia deus quādoque ordinat illam spem intelligibilem ad cognoscendū aliquod singulare determinatū sicut immaterialis spes intelligibilis ignis ordinat ad cognoscendum particularem ignem in ferni vel purgatorij. Et sic soluitur argumentum quo arguitur intellectus est solū in aīa separata. sed intellectus non cognoscit singularia. Ergo aīa post separationē non cognoscit singularia. Dicitur qd quibus anima de se non potest cognoscere singularia directe per spem intelligibilem. potest tamen ex quatuor causis iam dictis etiam per spem intelligibilem cognoscere singularia ad que determinat talis species. et ideo determinatus cognoscit singularia per fantasmata in hac vita quā per spem intelligibilem post separationem. Et hoc etiam cognoscit per quare aīa non cognoscit oīa singularia. qd ad oīa singularia non determinat equaliter spes intelligibilis. vt dicitur est.
 Querit virtū potentie aīe manent in aīa separata. Dicitur qd duplex sunt potentie aīe. quidam sunt immateriales non existentes in organo corporeo. et sunt tres. scilicet intellectus agens et possibilis et voluntas. et tales potentie manent secundum actum in aīa separata. Alie sunt potentie commūte organici corporei. sicut sunt vegetatiue et sensitiue et tales potentie manent quidem in aīa virtute. sed nullo modo secundum actum. Quod autem potentie immateriales manent secundum actum. probat quia aīa se habet ad potentias immateriales vt principium et vt subiectum plerū. et ideo ille potentie manent simpliciter in actu in ipsa aīa separata. sed ad potentias corporales anima se habet solum vt principium et non vt subiectum perfectum et completum. quia tales potentie sunt in corpore aīato. tamen in subiecto. vt visus in oculo. et sic de alijs. Et quod arguit. destructo subiecto alicuius accētis non potest accidens manere secundum actum. ergo corpus animatū destructū quod est subiectum potentiarū. tales potentie non manent secundum actum. sed quod aliquid manet in suo principio secundum virtutem. ideo adhuc manent tales potentie in aīa secundum virtutem. in signis cuius quod iterum aīa coniungitur corpore. statim effluunt tales potentie ex aīa et corpore. ergo fuerūt in aīa secundum virtutes quod manent sicut in principio effectiuo.
 Arguit omnes naturales proprietates manent manente subiecto. sed potentie aīe sunt naturales proprietates aīe ergo manente subiecto etiam manent potentie naturales quod sunt eius proprietates. Dicitur qd proprietates accipiunt dupliciter. vno modo proprie. et sic proprietates dicuntur forme que fiunt ab aliquo subiecto et etiam plerū sunt in eodem subiecto. sicut visibile est proprium hominis. et sic maior est vera et minor falsa. quia tunc potentie sensitiue non sunt proprietates anime et corporis. Alio modo accipiuntur proprietates commūter secundum quod omne id dicitur proprietates quod ex alio fiunt sicut ex principio. quibus hoc non sit completum subiectum eius. et sic maior est falsa et minor vera. tunc potest manere principium non manente proprietate nisi secundum virtutem. et sic est.

qd dicit solet q poteria sequit fm virtute essentia.

Arguit. memoria manet post (non fm actum) separa- rione aie a corpe. z memoria spectat ad potentia sensu- riuam. q potentia sensitiva manet. Ddm q duplex est memoria. s. sensitiva. z hec non manet post separatione aie. q: est actus potentiaz sensitivaz. Alia est memoria in- tellectiva. z talis manet post morte. Et si dicat de gau- dio z tristitia q maneant in aia post separatione aie a corpe. Ddm q gaudiu z tristitia fm q manent post hanc vi- ram non signant passiones appetituum. q: vt sic fuit cu moru coorporali sanguinis vel humor. qui motus ibi ce- non pr. cum organa sensitiva deficient sed accipiunt gau- dium z tristitia fm q fecant simplices actus voluntatis et sic etiam in angelis est gaudiu. s. in bonis angelis. et in malis angelis est tristitia

Quenit. verum habitus scientie acquisite maneat in ani- ma separata a corpe. Ddm q sic. cuius ro est. q: hoc manet in aia separata qd no pr corrupti. sed habitus scientie post separatione no pr corrupti q sp manet. Sinor pr. q: accns corruptur duplr. vno p se a suo p rario. sicut cor- rumpitur frigiditas in aq a calore ignis. z sic habitus cor- rumpi no pr. q: no hz p rariu nec fm se nec fm suas cas: sez fm lumie z spem intelligibile. Alio accns corruptur ad corruptione sui subiecti. z sic no pr corrupti habit. q: subiectu eius sez aia est incorruptibilis.

Arguit. in aia corrumpt scia qn est corpi p uincta. et/ go sistr corruptur in aia separata. Ddm q duplr pr ha- bitus scie corrupti. Vno mo quantu ad sua substantiam et sic corruptur p falsam argumentatione. sicut em p syl- logismu demostratiu generat scia in aia. ita p sylm fal- sigraphu corruptur. Alio mo pr scia corrupti quantu ad vsum. z sic corruptur ex defectu fantasie. z sensu interio- rum. Utruzq aut hoz inuenit in aia coniuncta corpi. q: ipa potest decipi p falsam argumentationem. sic roralif- scientia in ea corrupti. Item tal aia potest habere defectu in sensibus interioribus. sed nullus istoz modoz potest co- tingere in anima separata. quia anima separata no vritur argumentatione. nec etiam habet modum intelligendi p- sensum vt dictum est.

Arguit. ex hoc sequeret q malus haberet p rogatiua aliquam vel dignitate. qua non haberet bonus. Probarur sequela. q: cognitio de rebus est aliquod bonu. z spectat ad dignitate. z tamen illam haberent anime damnatoz. que male sunt. Dicendum q non est incoueniens ali- que malu habere aliquam p rogatiua accitalem an ipsum bonu. sed excellentia bonoz supra malos post separatione anime a corpe p sistr in cognitione diuina. z illum habet boni supra malos. Et si arguat. ad minus damnati has- lebunt p rogatiua supra quosdaz saluatos. vt sunt phi- darnati. Ddm q scia acquisita in damnatis etiam ces- dit eis ad penam z non ad prerogatiua. q: cognoscetes res sciunt se non habuisse bonum vsum rerum. et ex hoc multiplr puniunt. Sic ergo saluatis omnia sunt ad glo- riam etia scia acquisita. ita danatis omnia sunt ad pe- na. etiam scia acquisita.

Arguit. impossibile est duo accntia numero differen- tia esse in vno subiecto. sed in anima post separationem in- funditur scia. q in ea non pr esse scia acquisita. quia diffe- runt em numero. Ddm q scia infusa a deo post separo- nem aie z scia acquisita. q: suis qnqz possunt esse in eode. rti distinguunt formalr z specificc. z hoc ppter differentiam speciez intelligibiliz. q: sps intelligibiles infuse sunt in

aia fm altitudine y deari exstent in mente diuina. z ideo- p illas sps pr intelligere vlt z singulare. sicut pus dem est. sed sps acqsite no sunt illius nature

Induisibiliu qdem igit intelligentia in his est. circa q no est falsum. In quibz aut z falsum iam et veru est. ppositio qdam iam intellectu. est. sicut eoz que vnu fiunt

Postqz Aristo. posuit p ditiones intellect? possibilis. s. q ille intellect? est impassibilis z q est imixt? z q est sine or- gano corpeo. z q ducit ad actu p spem z obiectu Deinde determinauit de intellectu a gente z de ei? p ditionib. etia de intellectu in actu z de tota aia intellectiva. Sic p rter distinguit opatoes intellect? possibilis. z pmo distinguit opatoes. scdo determinat de eis. Quo ad pmi vult q est dupler opatio intellect? sez intelligeria in diuisibiliu. sum- pliciu apprehensio. Expti gratia qn intellect? noster in- telligit hoiem aial vel aliqd sile. Et ponit p ditionem istu? opatois dicens q in ista opatoe no est veru nec falsuz. qd pr duplr intelligi. et vterq intellect? est ver? Vno mo qstum ad obiectu. sez q in obiecto istu? opatois no inue- nit veru nec falsum sicut in obiecto scde opatois. q: veru et falsum sunt in ppositoe. Scdo pr intelligi qstuz ad actu. sez q in actu istu? pme opatois no decipit intellect? sic q in actu eius sit falsitas deceptionis. sicut in actu scde opatois. nisi forte p accns. sicut pus dictus est. Deinde dr q scda opatio intellect? est ppositio intellectu. ppo- sitio reru intellectuaruz. Fuit em pus dictum q intellect? qnqz sumitur ab obiecto.

Sicut empedocles dixit vere multoz qde capita sine ceruice germinauerunt postea pposi- ta sst p cordia. sic z hec separata pposita sst vt assi- metron z dyametros. z vt simetron z dyame- tros. Si ar factorz z futuroz tpe eo intelliges z ppones. falsuz em in p pone semp est. z naqz si albu no albo. aut si no albu albo pponit. con- tingit aut z diuidentē dicere oia. Sic ergo est no solum falsum aut veru q albo cleon est. sed z qd erat aut erit vnu. aut faciens hoc intellec- tus est vnuquodqz

Hic par istas duas opatoes ad falsam opinionem empedocles. et vult q sicut dixit empedocles in sua opi- nione q in pncipio inlaturis reru erar pducta siue ger- minauerunt multa capita sine ceruicib. z multa colla sine pedib z sine crurib. z postea amicitia regnate tales res fuerit ad inuicem pposire. z hoc ex casu. et q: ea que sunt casualia fiunt sine ordine. ideo qnqz fm eum coringebat q partes ad inuicem no pponibiles pcurrebant ad in- tutionem. sicut caput capre cum pectore hois. z sic talis res no pmanfit ppter hoc. quia non poterat generare sibi simile. Quando aut partes ex natura pponibiles con- currebant ad inuicem. tunc ppositio talis manebat. sicut quando caput hominis pcurrebat cum collo hominis est

De opatioibz Intel- lectus possibilis

Que p opatio- nes Intellectus p rter

Σα

Opio Empedoris

Questiones

tercū de Anima

Appliat opationes
intellectus ad opationes
Empedoclis

alijs p[ro]p[ri]et[ib]us. vñ ipse p[re]cedebat q[ui] in p[ri]ncipio essent bouigine
er vitigine. & aialia p[er] media p[ar]te vites & p[ro] media parte
boues. sed talia nō p[er]manerunt. Est igit[ur] similitudo ad istā
opinionē. q[ui]a sicut in empedocle res sunt in p[ri]ncipio simp[li]citer
p[ro]ducte absq[ue] p[ro]p[ri]etate. ita etiā apud intellectū
res accipitur p[ri]mo simpl[iter] & absq[ue] cōpōne. & sicut postea
res ad invicē sunt p[ro]p[ri]etate. quarū quedā cōpōnes sunt
cōuenientes & quedā discōuenientes. & cōuenientes manent
in esse. discōuenientes vero non manent. Ita etiā
apud intellectū sunt p[ro]p[ri]etates simpliciū. quarū alique sūt
cōuenientes. i. vere. & alique discōuenientes id est false. &
sicut discōuenientes non manēt. sic etiā falsū nō est. Un
quāvis ista opinio sit falsa. tamē inducit nos in cognitōem
nostri intellectus. Et additur in textu q[ui] intellectus nō
sp[eci]ficō p[ro]p[ri]etate que sunt in p[ri]ncipio. v[er]o d[icitur] diametru[m] esse simetriū
vel d[icitur] diametru[m] esse asimetriū. sed etiā facit compositionem
eoz[um] que sunt vel erāt. Et rō illius est. q[ui]a veritas est p[ro]p[ri]etate
portio rei intellecte ad intellectū. Illa at[que] p[ro]p[ri]etate nō so
lum est eoz[um] que sunt. sed potest esse eoz[um] que erunt v[el] fue
runt. Et q[ui]a compositio p[ro]p[ri]etatis rei intellecte ad intel
lectū non est opus nature. sed ip[s]ius intellectus. ideo sub
iungit p[ro]p[ri]etate q[ui] illud quod facit vñ quod d[icitur] intelligibiliū
componēdo se[ci]p[s]e ex p[ro]p[ri]etate. p[ro]p[ri]etate. hoc est intellectus
qui facit ex simplicib[us] vñ. s. p[ro]p[ri]etate

Queritur. que ista sit vera. s. an ista. diameter est sim
meter. vel diameter est asimeter. D[icitur] q[ui] duplex est
diameter. s. diameter quadrati. & talis est asimeter. ab a
quod est sine. & in q[ui]o est con. & metros mensura. q[ui] non
cōmensurabilis sue coste. Sed diameter circuli est sime
ter. cōmensurabilis figure v[el] lineę circulari Dicitur etiā
diameter lineę diuidens circuli v[el] quadratum in duo
equalia. talis etiā lineę est cōmensurabilis circulo. quia ta
lis diameter in circulo continetur a circulo cui[us] septima
eius parte. & sic circulus continet ter suas diameter & sep
timam eius partem

Arguit. sunt tres opationes intellectus. & male ponun
tur hic t[ri]m due. D[icitur] q[ui] duplex. Primo q[ui] p[ro]p[ri]etate compre
hendit terciā sub secūda. Ponit etiā. p[ro]p[ri]etate operatione
compōem & diuisione. Sed est duplex p[ro]p[ri]etate. s. categoris
ta. & illa compō respicit scđam opationē intellecte. Alia ē
compositio hypothetica. & illa respicit terciā operatio
nem intellectus. & sic compositio & diuisio etiā p[ro]p[ri]etate
terciā operationē. Sed p[ro]p[ri]etate q[ui] p[ro]p[ri]etate ponit hic opera
tiones intellectus. sed syllogistic[us] discursus (q[ui] ponit p[ro]p[ri]etate
terciā opationē) nō est p[ro]p[ri]etate operatio intellectus. sed pos
tius ip[s]ius rōnis. & iō non ponit hic ab Aresto.

Querit. vtrū iste opationes regiant in substantijs se
patis D[icitur] q[ui] nō. & rō est. q[ui]a intellectus in substantijs
sepatis se h[ab]et sicut intellectus noster in intelligēdo p[ri]ncipia &
iō dicunt tales subiectuales & non rōnales. sed in
tellectus noster statim intelligit p[ri]ncipia. sed ad conclus
siones rōcinamur. q[ui]a ergo intellectus noster elicit ratōci
nando p[ro]p[ri]etate ex p[ro]p[ri]etate. scđtur q[ui] iste opationes sunt
in nostro intellectu. sed substantie separe p[ro]p[ri]etate virtutem
intellectualis luminis intelligit simplici inuitu. i. inuē
do p[ro]p[ri]etate intelligibilem aliqua rem cognoscit omnia il
la que tali rei conueniunt scđbil[iter]. & ideo intellectus separe
rarum substantiaz comparatur visui in nobis. & noster in
tellectus comparatur tactui. q[ui]a p[ro]p[ri]etate visum cognoscimus alijs
qua sūt. sed per tactum cognoscimus aliqua successiue. sic
etiā intellectus noster cognoscit aliqua successiue que
intellectus substantie separe cognoscit simul

Arguit ex hoc sequeret q[ui] intellectus noster esset p[ro]p[ri]etate
tior intellectu substantiaz separatarū. q[ui]a intellectus nos
ter intelligit cū discursu. & sic h[ab]et vñ opationes vltra
intellectum substantiarum separatarū. ergo est p[ro]p[ri]etate tior.

D[icitur] q[ui] aliud est dicere q[ui] substantie separe intelligit
gūt cum discursu & q[ui] intelligit discursum. quia substan
tie separe bene intelligit discursum. sed nō intelligunt
cum discursu. sicut em dicitur est intelligit p[ro]p[ri]etate sum
plici inuitu. sed nō intelligit istam p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate modū
discursuū. Et ideo q[ui]o p[ro]p[ri]etate tior est in nostro intellectu
se[ci]p[s]e cognitio. hoc est in substantijs separatis. sed q[ui]o imp[er]f
fectionis est in nostro intellectu. se[ci]p[s]e cognoscere euz[um] discursu.
hoc nō est in substantijs separatis

Arguit. angeli cognoscit creaturas in deo vel in ver
bo diuino. ergo cognoscit cū discursu D[icitur] q[ui] sube
separate bene cognoscit vñ in alto. sed nō vñ p[ro]p[ri]etate aliud
discurrere aut est vñ intelligit istam p[ro]p[ri]etate. cognoscit
em sube separate creaturas in verbo diuino. sicut in quos
dam speculo eternitatis. non aut[em] d[icitur] aliquis discurrere q[ui]
vider aliquid in speculo.

Arguit. in demonib[us] est experientia. ergo est ibi aliq[ui]s
discursus D[icitur] q[ui] ista locutio est similitudinaria.
q[ui]a experientia p[ro]p[ri]etate accepta spectat ad cognitōem sensis
tuā. que non est in demonib[us]. dicitur t[ame]n experiri. quia p[ro]p[ri]etate
suam cognitōem intellectū p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate ad futura
fm q[ui] futura cōiter euenire p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate. Et ex hoc q[ui]o
eliciunt de futuro sicut in p[ro]p[ri]etate factum est. ista aut[em]
cognitio non est p[ro]p[ri]etate discursum. q[ui]a nō cognoscunt p[ro]p[ri]etate ex
p[ro]p[ri]etate. sed cognoscit p[ro]p[ri]etate sic se h[ab]ere ex hoc q[ui] in p[ro]p[ri]etate
rito sic factum est

Indivisibile aut[em] q[ui]m dupl[ic]i potentia aut ac
tu est. nihil p[ro]p[ri]etate intelligere indivisibile cū lō
gitudinem intelligat. Indivisibilis enim actu
aliter est & in t[em]p[or]e indivisibili. Similiter etiā rē/
pus divisibile & indivisibile lōgitudini est. Nō
etiā est dicere aliquid in medio intelligere vtrū
q[ui]o. Non etiā est nisi diuidatur. sed aut potentia
seorsum. aut vtrunq[ue] intelligens dimidiorum
diuidit et tempus simul tunc. aut in longitu
dine. Si vero est sicut ex vtrisq[ue] et in tempore
est quod in vtrisq[ue]

Postq[ui] Aresto. distinguit duas opationes intellect[us]. hic
determinat de vtraz[um] opatōe. & p[ri]mo de intelligētia indi
uisibili. scđdo de p[ro]p[ri]etate. et q[ui]a intelligētia indivisibilis
um est p[ri]mo opatio intellectus. ideo Aresto. p[ri]mo distins
guit quor[um] modis dicit indivisibile. v[el] se[ci]p[s]e scđat q[ui]o indiu
sibilia intelligat[ur]. Dicit ergo indivisibile tripl[ic]i. Vno
mō dicit aliq[ui]d indivisibile p[ro]p[ri]etate. q[ui]a se[ci]p[s]e est vñ sicut
continuum. v[el] vna longitudo actu indivisa. et talis lon
gitudō potest dupliciter capi. Uno modo fm suam co
nalitatem. et sic intelligit[ur] intellectu indivisibili et indivi
uisibili tempore. Alio modo accipitur p[ri]mo partes longitu
dinis segregatim. et tunc intellectus intelligit eam p[ro]p[ri]etate
p[ro]p[ri]etate et diuisibiliter in tempore diuisibili

Indivisibile
mō
p[ri]mo

aliqua diuisibilia sunt pncipia cognoscendi indiuisibilia. qd nullo mo est diuisibile. s. indiuisibilis tercio mo. Sic eotra est verus scz q diuisibile est pncipiū cognoscendi indiuisibile. sicut habitus est pncipiū cognoscēdi p̄uatiōnem.

Arguit. omnis cognitio fit per assimilatiōem cognoscentis ad cognitū. sed indiuisibile tercio mo est magis simile intellectui nostro. q magis cognoscit q̄ indiuisibile pmo vl secūdo mo. **O**dm q duplex est silrudo. quedā est silrudo fm naturam. z talis nō est pncipiū cognitōnis. sicut em sunt magis silra indiuisibile tercio modo. z intellectus z omnia imaterialia sūt sic magis silra intellectui. **A**lio modo aliquid est simile alrēri fm p̄uatiōnem. scz fm spēm intelligibilem. z sic intellectus est magis simil' indiuisibilib' pmo z secūdo modis. quia noster intellectus habet similitudines illorum indiuisibilium. sed non potest intellectus noster habere apud se similitudinem indiuisibilis tercio modo. qz hoc indiuisibile cognoscit ex indiuisibili pmo modo.

St autem dico quidem aliquid de alio sicut affirmatio vera est aut falsa omnis intellectus autem nō omnis. sed qui est ipius qd est fm hoc q aliquid erat esse verus ē z nō aliquid de aliquo. sed sicut videre propriū verū est. Si aut homo albū aut non. nō verū semp sic aut se habent quecumq sine materia sunt.

Postq̄ **A**resto. determinauit de p̄ma opatiōe intellectus. s. de apprehensione indiuisibilium. quo modo scz talia indiuisibilia cognoscantur. **N**ic p̄ter declarat de secunda operatione intellectus. **H**c d̄r q̄ secunda opatio intellectus est sicut dicitio. id est sicut affirmatio vel negatio. qz intellect' d̄r aliquid de aliquo. z hoc conringit quandoqz vere quandoqz false. z ideo ille intellectus potest in se habere veritatem et falsitatem. sed intellectus quātum ad p̄imam opatiōem. que ē ipius quod qd est fm q̄ huiusmodi sp̄ est verus. **E**t rō est. q̄ intellectus in p̄ima operatione non componit aliqua ad inuicem. sed in compositione est verū vel falsum cōpositōnis. nō aut in simplici apprehensione.

Arguit. intellectus in p̄ma opatiōe non est ver' ergo quod dictum est falsum est. **A**necedens probat. quia veritas est in secūda operatione intellectus. scz in compositione et diuisione. vt dicitur in primo perihersmentias. sed in p̄ima operatione non est talis compositio. **O**dm q̄ est triplex veritas. p̄ma ē veritas entis. z illa ē in ente sicut in subiecto. fm q̄ ens refert ad intellectū a quo talis res dependet. z tunc ens z verum nō distinguunt nisi fm rōnem. **A**lia est veritas assimilatōnis. z tunc veritas est in potentijs fm q̄ assimilantur suis obiectis. **U**nde visus dicitur verus quādo in se habet speciem sensibilem vel visibilem illius quod p̄ visum percipitur. **I**llis ergo duobus modis intellectus potest esse verus in p̄ima operatione. **P**otest em esse verus pmo modo. quia est ens. z etiam secūdo modo. quia potest in se habere similitudinem sui obiecti. **T**ercia est veritas compositōis. z illa est in propositiōe vel enunciatōne vel cōpositōne concepta sicut in sub-

iecto. z quia compositio spectat ad secūda opatiōem intellectus. sic p̄sequēter dicere possumus q̄ talis veritas sit in secūda operatione intellectus. nō p̄rie subiectiue. sed obiectiue. quia est in obiecto secūde operatiōnis. **E**xempli grā. nos dicim' q̄ illa propōmentas sit vera. homo est animal. ex hoc scz. quia est debita habitudo rerum cōceptarum ad inuicem in secūda opatiōe intellectus. z sic p̄positio vocalis est vera ex eo q̄ est debita habitudo rerum fcatarū per terminos in ordine ad conceptōem intellectus. **H**c de illa veritate loquens **A**resto. sexto metaphisice d̄r. q̄ verum z falsum sunt in anima. **S**icut em bonum z malum accipiuntur per comparationem ad appetitum. ita verum z falsum accipiuntur per comparationē ad intellectum.

Est tamē cōsiderandū q̄ omnis veritas quodāmodo potest dici esse in intellectu. sicut in diuicāte vl cognoscente. **L**oquendo em de veritate incompletō. sicut de veritate pmo modo accepta. tūc veritas est in rebus sicut in subiecto. quia in illo est veritas qd denotatur verum. sicut illud d̄: albū quod in se habet albedinē. sed res denominat vera. ergo veritas reperit in rebus. veritas tamen non est in tali re nisi p̄ cōparatiōem ad intellectum. non quēcumqz. sed ad illum intellectū a quo res dependet. **U**nde naturalia sunt vera p̄ cōparatiōnem ad intellectū diuinū. quia dēpēdēt ab intellectu diuino. **S**ed artificialia sunt vera veritate entis p̄ cōparatiōnem ad intellectum nostrum. quia intellectus noster est p̄ncipiū rerum artificialium.

Arguit. intellectus noster est supra tempus. ergo nō est aliq opatio p̄ma secūda vel tertia. **O**dm q̄ opatio intellectus p̄ capi duplr. **U**no mo ex p̄e obiecti. z sic nō mensurat tpe. qz ei' obiectū ē vlē. qd ē vbi qz z sp̄. **A**lio' accipit ex p̄e actus. z tunc adhuc accipit duplr. **U**no mo fm q̄ talis actus absolute refert ad intellectū. p̄ tunc iterum nō est mensurabilis tempore. qz tunc intellectus potest operari circa sua intelligibilia ī instanti. sicut contingit in substantijs separatis. **A**lio modo accipitur actus intellectus fm q̄ est cum fantasmatis. er sic actus intellectus est in tempore continuo. z hoc ideo. q̄ fantasmata sunt corporalia er in organo cor poralibus. quia vltus talū fantasmati fit in tempore continuo. z ideo in substantijs separatis quilibet res (cui' spēs ē apud intellectū sube separe) intelligit in instanti. **V**erū tū est q̄ plures nature. ad est spēs rerum non intelligunt in vno instanti. sed in plurib' instantib' in tpe discreto sibi succedentib'. z ideo mensurantur intellectiones talium substantiarum tpe discreto. z sic dicit beatus **A**ugustinus q̄ deus mouet subam spūalem p̄ tempus. s. discretū z non continuum.

Idem autem est fm actum scientia rei. que vero fm potentiam tempore prior est in vno. omnino autem neqz tempore. **S**unt enim ex actu ente omnia que fiunt.

Hic **A**resto. resumit id quod prius dicitū est de intellectu z actu. z vult q̄ scientia in actu est eadem cum re scita. z q̄ scientia in actu est posterior tempore scia in potentia. sed simpliciter z in diuersis scientia in actu est prior scientia in potentia. **E**t illa exponenda sunt sic cur prius exposita sunt.

Questiones

Sentire quidē igit̄ sile est ipsi dicere solum et intelligere. Cū aut̄ delectabile aut triste. aut affirmans aut negans. psequitur aut fugit. et ē delectari aut tristari. agere sensitiva medietate ad bonum aut malum. inquam talia et fuga aut et appetitus. hec que s̄m actū. et non altez appetitū et fugitiuū. neq; abinuiē neq; a sensitivo. sed esse alterū est

Hic assilat motum intellectus ad motū sensus. Et pmo ponit duas conuenientias. secūdo duas dīas. Prima conuenientia est. q̄ sicut sensus pmo apprehēdit sensibile absolute. et hoc in pma op̄atōe intellectus sc̄da est. sicut ad apprehensionē sensus sequitur delectatio et tristitia. et post delectatōem et tristitiā fit fuga v̄ psecutio rei sensate ita etia in intellectu. quia intellectus solum aliquid psequitur v̄ fugit postq̄ affirmat v̄ negat id est postq̄ cognouit aliquid p modum veri vel falsi. Secūdo est duplex differentia. Prima est. quia sensus nō sequitur vel fugit aliqd nisi post appetitū delectatōis v̄ tristitie. sed intellectus immediate post apprehensiones fugit vel psequitur aliqd absq; media delectatione v̄ tristitia. Et rarō istius est. quia intellectus intelligit bonum v̄ quod est simplr bonum. et ideo immediate psequitur vel fugit. sed sensus est circ̄ a bonū particularē quod nō psequitur nisi delectet. nec fugit nisi tristit. Secunda differentia est quia hoc (quod intellectus affirmat v̄ negat) est bonū simplr. sed illud qd sensus psequitur v̄ fugit est bonū p̄cūlare. Et quia Aresto. v̄sus est istis terminis delectari et tristari. ideo diffinit illos dicens. q̄ delectari et tristari est agere quādam medietate p̄cūlis sensitivae ad bonū v̄ ad malū. sc̄z s̄m sensum. p̄mūnem que est qdam medietas vel centz. cōe oim sensuū exteriorum. Et si dicat delectari et tristari spectat ad appetitū. Tendit q̄ delectari et tristari p̄t capi duplr. Uno mō ex parte obiecti et spectat ad p̄tū appetitū siue p̄cūlis p̄cūbile. quia habent p̄ obiecto bonum v̄ malum. Alio modo capiunt delectari et tristari ex p̄o organū et sic spectant ad sensum cōem. q̄ p̄tus concupiscibilis est in sensu cōi sicut in organo vt infra patebit

Intellective aut̄ aīne fantasmatata vt sensibilia sunt. cū aut̄ bonū aut malū affirmat aut negat. et fugit aut psequit̄ ppter quod nequa q̄ sine fantasmate intelligit aīna

Hic comparat Aresto. psequēter intellectū ad sensus ex parte motui v̄riusq;. Et vult q̄ sicut se h̄z motuū intellectus ad intellectū. ita motū sensus ad sensum qd potest duplr̄ intelligi. Uno mō sic. quia sicut sensibile est obiectum sensus. ita fantasma est obiectum intellectus. qd est verum loquendo de obiecto remoto. quia fantasma est obiectum remotum intellectus. et quidditas rei materialis est obiectum propinquum intellectus. Alio mō sic exponit q̄ sicut sine sensibili nō fit sensatio. ita sine fantasmate nō fit intellectio. Et istū intellectū magis psequit̄

tertij de Anima

Aresto. in textu. Primū em̄ intellectū ponit Aresto. p̄stea in textu ibi (Quoniam autē p̄ter res) Concludit q̄ ex his Aresto. q̄ aīa nequa q̄ intelligit sine fantasmate.

Querit. quorūpl̄r p̄ illa p̄p̄ō intelligi (nequa q̄ intelligit aīa sine fantasmate) Qd̄m q̄ duplr̄. Uno autē dēter sic sc̄z quia nō intelligit intellectus nisi antecederet moueat per fantasmatata ex quib; fantasmatib; resultat spēs intelligibilis ad intellectū possibile. Et illud intellectū Aresto. hic psequitur et intendit. Alio potest intelligi q̄ intellectus nō intelligat sine fantasmate p̄ n̄r. quia sc̄z postq̄ intellectus habeat speciem intelligibilem. tunc adhuc necesse est in vsu talis speciei se reflectere vel cōuētere ad fantasmatata. Et istū intellectum ponit Aresto. postea in textu. vbi dicit q̄ cū intellectus speculatur. i. intelligit rem necesse est simul intellectum aliquod fantasma speculari.

Sicut em̄ aer pupillam b̄mōi fecit. ipa autē altez. et audius s̄l̄r. sed vltimū vnū et vna medietas. esse aut̄ ipi plura quo autem discernit. quo differt dulce et calidum. dictū est quidē et prius dicendū aut̄ et nūc. est em̄ aliquid vnū sic aut̄ et trinus. sc̄z hoc in proportionali. aut numero ens vnū h̄z sc̄ad vtrūq;. sicut illa ad inuicē quo em̄ differt nō homogenia iudicare aut p̄traria vt albū aut nigrū. Sit igit̄ sicut a album ad b. nigrum g. ad d. sicut illa ad inuicem quare et pmutatim. Sicut igitur g d vni sint existētia. sic habebūt sicut et a b idēz quidē esse aut̄ nō idem. et illud s̄l̄r. Eadē aut̄ rō est et si a qdem dulce sit. et b vero album. Spēs quidem igitur intellectus i fantasmatib; intelligit. et sicut in illis determinatū ē ipi imitabile et fugiendus et extra s̄m. cū in fantasmatib; fuerit. mouet vt senties quod fugibile est. quia ignis contrarium cognoscit vidēs quod mouetur. qm̄ impugnās est. aliquādo autē que sūt in aīa fantasmatibus aut intellectibus. et tāq; vidēs rōcinatur et deliberat futura ad p̄ntia. et cuz dixerit vt ibi letum aut triste. hic fugit aut imitat̄.

Hic Aresto. manifestat p̄mū intellectū sc̄z q̄ fantasma sic mouet intellectū sicut sensibile sensum. et hoc precipue in visu qui est p̄mus sensus. Et dicit Aresto. q̄ sicut aer imutatus a colore v̄terius imutat oculum et organū. et pupilla v̄terius imutat s̄m p̄mūnem qui est terminus oim sensuū exteriorū. distinguens inter diuersa sensibilia. sic intellectus noster ē vnū cōmūnis terminus oim fantasmatū distinguēs int̄ diuersa fantasmatata. Et iō dicit Aresto.

quod anima intelligit species intellectuum in fantasmatibus. scilicet species rerum intellectarum sunt in intellectu ex fantasmatibus. videlicet sic. Intellectus intelligit rem secundum quod est mirabilis, persequibilis, vel fugibilis in quantum reperitur in fantasmatibus. et hoc ideo quod profectio vel fuga non fit per intellectum speculative acceptum. sed per intellectum applicatum ad res singulares secundum quod res presentantur in fantasmatibus.

Arguitur si se habet fantasma ad intellectum sicut sensibile ad sensum. si fantasma erit obiectum nostri intellectus. sic sensibile est obiectum sensus. prout tenet a philosopho. Dicitur quod bene est sile quo ad aliquid. quod sicut sensus non mouet absque sensibili. ita etiam intellectus non mouet absque fantasmate. et ideo prout dicitur fantasma obiectum remotum. sed non propinquum vel proprium. Secunda similitudo est. quod sicut a sensibili resultat species ad sensum. ita a fantasmate resultat species ad intellectum. Sed in duobus est differentia. Primum quod sensibile et sensus habent proportionem ad inuicem. quod vtrique est materiale. ergo sensibile se potest immediate mutare sensum. non autem fantasma per primum mouere intellectum. Secunda est. quia species intelligibiles sunt permanenter in intellectu. sed species sensibiles non manent in sensu saltem exteriori.

Queritur quid est fantasma. Dicitur quod fantasma est species siue ymago rei sensibilis retenta in sensibus interioribus in sensibus enim exterioribus non manet species sensibiles referuntur proprie in duobus sensibus interioribus. scilicet in ymaginaria et memorata.

Et omnino in actio et quod sine actio est verum et falsum in eodem genere est cum bono et malo Sed in eo quod simpliciter differt et a quodam

Hic Aristoteles comparat ad inuicem cognitionem intellectus practici et speculatiui. Et vult quod intellectus sine actio est intellectus speculatiuus. et intellectus in actio est intellectus practicus per que fit actio sunt in eodem genere. siue illud genus sit bonum siue malum. quod dicitur per dupliciter intelligi. Uno modo sic quod res intellecta siue practice siue speculatiue quibus est bona et quibus est mala. Nec per hoc diuersificat genus rei. obiectum. quod considerat practice vel speculatiue. Et quo suscipitur quod intellectus practicus et speculatiuus habent idem obiectum. quod genus rei cognite non est diuersum secundum quod consideratur practice vel speculatiue. Alio modo potest sic intelligi quod ipsa cognitio rei sit quoddam bonum tam intellectus practici quam speculatiui. sed speculatiui est bonum secundum quod aliquid cognoscitur in se. et practici est bonum in ordine ad particulare operabile. et hoc est quod addit Aristoteles. quod differunt isti intellectus in eo quod est simpliciter. ad eum vniuersaliter. quod spectat ad intellectum speculatiuum. et quodammodo. id est particulariter. quod spectat ad intellectum practicum. Et quia ex parte sumitur. quod eadem est operatio intellectus speculatiui et practici. Unde ex vtraque expositione accipitur quod intellectus practicus et speculatiuus non differunt realiter. quod ex prima expositione habetur quod non differunt penes obiectum et ex secunda habetur quod non differunt penes actum. sed cum potentie distinguantur penes actus et obiecta. sic manifeste patet quod sunt vna potentia.

Queritur. vtrum intellectus practicus et speculatiuus sint vna potentia. Dicitur quod sic. quod sunt vna potentia. scilicet intellectus possibilis. Et hoc sic probatur. quod intellectus speculatiuus differt a practico in hoc. quia intellectus speculatiuus apprehendit aliquid intelligibile absolute. sed in

telleus practice apprehendit aliquid secundum quod ordinat ad opus sicut philosophus apprehendit domum absolute. et artifex secundum quod factibilis est in materia. et ideo intellectus speculatiuus non mouet. sed manet. id est quietescit secundum Aristoteles. postea in textu. Et quo sumitur tale argumentum. quicquid se habet accidentaliter ad rem potentie hoc non diuersificat rationem illius potentie. sicut accidit colorato quod sit magnum vel paruum. et ideo per hoc quod coloratum est magnum non diuersificatur ratio visus. sed accidit apprehensio per intellectum quod ordinatur ad opus. ergo ordinatio ad opus non diuersificat rationem potentie. et sic intellectus practicus (qui sic considerat obiectum) non est alius ab intellectu speculatiuo quam absolute considerat illud.

Arguitur. apprehensiuum et motiuum sunt diuersa genera potentiarum. sed intellectus speculatiuus est apprehensiuus et practicus est motiuus. si sunt diuersa genera potentiarum. Dicitur quod duplex est motiuum. aliquid est motiuum quod est executiuus motus. et tunc potentia motiua principaliter consistit in corde in nervis et in musculis exequentibus motum. et illo modo motiuum est realiter distinctum ab apprehensiuo. quod tale motiuum non est cognitiuum nec apprehensiuum. Aliud est motiuum quod imparet motum. et tale non est distinctum ab apprehensiuo imo est apprehensiuum. Unde Aristoteles. postea dicit quod intellectus appetitus et fantasia sunt principia motum siue potentia localiter motiua. Per hoc si dicitur est quod intellectus practicus est principium motiuum quasi dirigens motum non quasi exequens motum. et hoc conuenit sibi secundum modum sue apprehensionis. apprehendit enim aliquid secundum quod ordinabile ad opus.

Arguitur. diuersa ratio obiecti diuersificat potentiam. sed obiectum intellectus speculatiui est verum. et obiectum intellectus practici est bonum. ergo intellectus speculatiuus et practicus non sunt vna potentia. Dicitur quod obiectum intellectus practici non est bonum. quia bonum est obiectum volutaris cuius sit appetibile. Sed obiectum intellectus practici est verum. non absolute sumptum. sed ordinabile ad res exteriores in quibus inuenitur bonum. et ideo quod dicitur intellectus practice extendit speculatiuum. et hoc est quod dicitur solet quod intellectus speculatiuus extendit sibi sit practice. quod se extendit se ad res exteriores secundum quod sunt in rebus natura. Intellectus autem speculatiuus solum operatur circa rem ab intra. et non ordinat suos conceptus ad opus. Et ex isto ulterius patet sumi sicut aliquid dicitur quod dicitur species intelligibilis et ydea artis. quod sunt idem secundum rem. sed dicitur secundum rationem. Species enim intelligibilis dicitur secundum quod absolute aliquid per se intelligimus. Et dicitur ydea secundum quod per intellectum practicum ordinat ad opus. Alij tamen probabiliter dicunt quod ydea sit ybum intelligibile practice quod non est subiective in intellectu sicut species intelligibilis. sed solum obiective sicut etiam verbum intelligibile speculatiuum.

Queritur. vtrum sint plures potentie in anima imateriales tres. Dicitur quod sunt tamen tres imateriales potentie in anima rationali realiter et specificiter distincte scilicet intellectus agens. intellectus possibilis et voluntas. Cuius ratio est. quod ad faciendum actum in omnia intelligibilia sufficit intellectus agens. et ad suscipiendum actum intelligibilia et ad ea cognoscendum sufficit intellectus possibilis. Pro inclinatione autem ad talia intelligibilia sicut ad aliquod bonum sufficit voluntas. cum ergo non sunt plures operationes non sunt etiam plures potentie in anima rationali tamen.

Arguitur. intellectus in actu. intellectus in habitu. intellectus adeptus. et intellectus eroicus sunt etiam potentie et non enumerantur. ergo sunt plures quam tres.

Dicendum quod omnia ista sunt vna potentia secundum rem scilicet

Tur? rō est. qz spēs intelligibilis sube separe nō p̄t veni
 re ad intellectū nostrū in hac vita. qz talis spēs (q̄ sit p̄ns
 nō intellectū) rep̄it ex fantasmatis. s̄ sube separe nō habet
 fantasmata. s̄ etiā nō h̄nt spēs intelligibiles in intelle
 ctu. r̄ idō res naturales p̄nt p̄gnosci quo ad qd̄ est. qz h̄nt
 spēs intelligibiles apud intellectū. Sed h̄nt p̄sideran
 dū q̄ s̄m opinionē Platonis p̄mo intellcā a nob̄ sint sub
 stātie separe. qz ip̄e posuit ydeas imateriales rez natura
 liū q̄ sunt p̄mo a nob̄ intellecte. Averroys aut̄ d̄t qz possi
 mus intelligere subas separatas p̄ trinuatores intellectus
 possibil̄ ad intellectū agentē que ip̄e d̄t esse subas separatas
 Hodus aut̄ ymionis s̄m eū tal̄ est. qz cū intellectus agēs
 se habeat vt lumē. eodē mō cap̄it intellectus agēs in intelle
 ctū possibilē. sicut nūc recipit lumē corpale in visus. sed lu
 mē corpale recipit s̄m in visus cū obiecto. s̄m colore. s̄ etiā
 intellectus agēs recipit in intellectu possibilē s̄m cū obiecto in
 tellectu. qz s̄ in fine intellectōis oim̄ rerū speculata p̄fecte
 ymunt intellectū possibilē. s̄ etiā tūc p̄fecte ym̄t ei intelle
 ctus agēs. r̄ cū iste intellectus agēs sit suba separe s̄m eū. s̄
 s̄m intellectus possibilis p̄gnoscit r̄ materialia r̄ imaterialia
 et in h̄ d̄t Averroys p̄sistere hoīs felicitatē. Sed hec opi
 nio multip̄t deficit. p̄mo qz p̄supponit intellectū agentē
 esse subam separata qd̄ est p̄us reprobatū. qz p̄batū est qz in
 tellectus agēs sit accūs aie. Unde s̄m veritatē intellectus
 agēs ym̄ret intellectū possibilē tūc adhuc nō p̄gnoscerem?
 subas separatas. qz accūs nō sufficēter ducit ī noticiā sube
 et maxie accūs alteri? sube. s̄ tū suppositū estz vey tūc ista
 opinio haberet appetitiam. Secōdo deficit ista positio. qz si
 intellectus agēs estz suba separe tūc illa nō ym̄ret intellc
 tū possibilē p̄ suā subam. sed solū p̄ lumē vel p̄ aliq̄d̄ accūs
 dēs. sicut nūc in s̄m pupille oculi ym̄t lumē solis r̄ nō sub
 stātia solis. sic etiā p̄uenient? dicit possit lumē illius sube
 ym̄ri intellectū. nō aut̄ subam. Tercio deficit in h̄. qz d̄t
 qz ista suba ym̄ret nobis p̄ h̄ qz intellectus noster habet
 p̄gnōdem oim̄ rez. hoc em̄ dicitū h̄z duplicē defectū. P̄
 mo qz nō p̄t alicū p̄tingere qz habeat cognitōes oim̄ re
 rū. hoc loq̄ndo de intellectu possibili humano de quo h̄ lo
 q̄mur. qz sunt multe spēs arborū plantarū r̄ aialū in diuer
 sis regionibz. r̄ p̄cipue in p̄adyso terrestri in q̄ omnia ind̄
 andua fructuum d̄nt sp̄e s̄m suam theologoz que p̄ in
 tellectū nostrū cognosca nō p̄nt. Secōdo qz si ym̄rent nobis
 spēs intelligibiles oim̄ rez naturalū. tūc adhuc sube se
 pare nō eēt intellectū nostro ymbiles. quia sube sepa
 re excedit p̄fectionē sp̄erum siue ymaginū oim̄ rez natu
 ralū. Itē deficit qd̄ ad hoc qz d̄t in hoc esse hoīs felicitates.
 qz s̄m p̄hos felicitas p̄sistit in op̄io intelligibili. s̄ optimū
 intelligibile nō est suba separe. s̄ ip̄e deus. r̄ sic videt̄ ista
 opinio veritati nō concordare.

Arguit. s̄m s̄m cognoscit. sed sube separe s̄m magis
 s̄m intellectū nō qz res materiales. qz intellectus est ima
 terial? D̄m qz intellectus sit magis s̄m substantiis se
 paratis in s̄m nature q̄ nō est cā cognitōis. tū nō in s̄m
 tudine p̄portōis q̄ cā cognitōis. vt sep̄t sup̄ dicitū est

Arguit. excellētia intelligibilia maxime p̄ficiūt intelle
 ctū. s̄m intellectus noster maxie d̄t intelligere subas separatas
 D̄m qz excellētia intelligibilia maxime p̄ficiūt intellec
 tū illū a quo p̄nt p̄gnosci. s̄ sic nō est de substantiis separatis
 in ordine ad intellectū nostrū. Quis rō est. qz sicut in sen
 sū sensibilia p̄portionata cognoscunt p̄ sensus ita etiā in in
 tellectu solū p̄portionata intelligibilia cognoscunt p̄ intel
 lectū. talia aut̄ nō s̄m sube separe in ordine ad intellectū
 nostrum s̄m ista materialia. Ex q̄ em̄ intellectus noster est p̄

tim in p̄ntia r̄ p̄rim in actu. sic p̄nt? intelligit res natura
 les p̄ntie r̄ p̄ suas similitudines q̄ h̄nt materiaz p̄ quā p̄rim
 s̄m in p̄ntia. r̄ h̄nt formā p̄ quā p̄rim s̄m in actu.

Arguit. si sube separe nō intelligunt a nobis. s̄m fru
 stra. qz s̄m naturalr̄ intelligibiles. s̄m nō intelliguntur. s̄m fru
 stra. D̄m qz q̄ntis nō intelliguntur a nobis sufficē
 tū qz intelligunt a seinuicē r̄ a deo. Et eas intelligi a no
 bis non est finis subas separataz. s̄ licet non intelligant a
 nobis. non tamen sunt frustra. qz frustra d̄t quod ordi
 nat ad aliquē finem que non attingit

Arguit. sensus p̄gnoscit oia sensibilia. s̄m intelligit intel
 lectus oia intelligibilia. p̄nta tener a s̄m D̄m qz nō est
 s̄m nec ex p̄re p̄ntie nec ex p̄re obiecti. ex p̄re p̄ntie non
 est s̄m. qz h̄nt h̄z p̄fectos sensus. r̄ idō p̄t oia sensibilia cog
 noscere. sed non h̄z p̄fectū intellectū. r̄ idō non p̄t oia in
 telligibilia cognoscere. Ex p̄re obiecti. qz omnia sensibilia
 p̄nt immutare sensum. sed nō p̄nt oia intelligibilia p̄ntie
 p̄ p̄ntias spēs immutare intellectū. sed solū illa q̄ h̄nt fan
 tasmata apud sensum. qz ex illis fantasmatis resultant
 spēs intelligibiles apud intellectū

Querit. vey possum? deuenire in p̄gnitōes subas sep
 parataz ex rebz materialibz D̄m qz possum? deuenire
 in eaz noticiā qd̄ ad qz est. qz s̄m h̄nt eē. sicut Ar̄. xij^o me
 taph. ex nūero motuū corporū celestū. p̄bat nūc p̄ aruz
 nobilū. q̄ sunt sube separe. sed nō qd̄ ad qd̄ est. qz ista ma
 terialia multū distāt a p̄fectōe subas separataz. r̄ idō ex eis
 non potest cognosci qd̄ dicitur subas talū. cum nō sint p̄
 p̄nt effectus subas separatarum

Ar̄. Ar̄. d̄t. metaph. qz intellectus nō nō h̄z se ad im
 materialia sicut cecitas s̄m sicut visus. sed visus p̄gnoscit
 visibilia. s̄m intellectus nō p̄gnoscit imaterialia D̄m qz
 qd̄ ad qz est nō h̄z se intellectus nō sicut cecitas. sed qd̄ ad qd̄
 est r̄ p̄starū h̄nt? vey h̄z se sicut cecitas. r̄ hoc habetur ex
 Ar̄. ij. metaph. q̄ sic d̄t. qz sicut se h̄z oculus noctico
 racis ad lumē solis. ita se h̄z intellectus nō ad manifestū
 ma nature. ad subas separatas. sed manifestū est qz oculi
 lus nocticoz nō p̄t p̄gnoscere solē nisi in ymbra siue
 in effectu ei?. ymbra em̄ est effectus lumis. nō em̄ p̄t p̄
 cte intruere radios solares. ita intellectus nō q̄ est debilis in
 virtute intellectuali nō p̄t intruere naturā subas separataz.
 sed solū ymbra eaz s̄m effectū. r̄ ex effectu possumus de
 uenire in noticiā eaz quo ad qz est

Ar̄. scie s̄m de substantiis separatis. s̄m scie acq̄runt p̄ des
 mirationē cui? mediuz est diffi. s̄m sube separe p̄gnoscunt p̄
 diffinitōem. r̄ p̄nt p̄ qd̄ qd̄ ē. D̄m qz dupl̄ de aliq̄
 habet scia. Uno^o p̄nt qz p̄ntia passio dem̄t de subiec
 to p̄ntia p̄nt. r̄ tal scia est p̄ diffinitōem ei? de q̄ est scia.
 Alio^o de aliq̄ ē scia ip̄rope p̄ mo^o remotōis. qz s̄m aliq̄d̄
 remouet de aliq̄ qd̄ in alio rep̄it. r̄ illo^o habet scia de sub
 stantiis separatis. r̄ talē sciam nō op̄t eē p̄ diffinitōem. qz sic
 nō oñ dicitur qd̄ res est. sed qd̄ nō est. Aut p̄ viā similitudis
 s̄m p̄ p̄ntionē vnt? rei ad aliā rē. sic ar̄ p̄ntamus res ma
 teriales ad substantias separatas. r̄ dicimus qz sube sepa
 re sunt incorp̄e insensibiles r̄ inaiate r̄.

Ar̄. nos possum? p̄gnoscere aiam rōnalez qd̄ ad subam.
 s̄m nos possum? p̄gnoscere subas separatas qd̄ ad qd̄ est. p̄nt
 tener. qz aia rōnalis p̄t separe a matia. s̄ a corpe D̄m
 qz nō est s̄m de aia rōnali r̄ substantiis separatis. qz intel
 lectus nō p̄t naturalr̄ p̄gnoscere p̄ntū effectū aie rōnalis. qui
 p̄ntus effectus est intelligere cum discursu. sed non pos
 sumus natur aliter cognoscere propriū effectū substantia
 nū separe. sed solū effectum cōmūne. qui est intelligere.

Questiones

Sed est communis regula qd proprius effectus ducit in cognitionem cause quo ad quid est. sed effectus communis solum facit cognoscere eam quo ad quod est. quia effectus proprius oritur ex propria entitate alicuius rei. sed sic non oritur effectus communis. et ergo non est simile.

Arguitur solum illa causa non cognoscitur per suum effectum que in infinitum distat ab effectu suo sicut est deus. sed substantie separate non distat in infinitum ab eorum effectibus qui sunt ista inferiora que causantur ex animabus nobilibus ergo possunt cognosci per illos effectus. Dicendum quod si aliqua causa infinita distat ab aliquo effectu. tunc effectus non potest ducere in cognitionem cause. nec quo ad genus nec quo ad differentiam. sed bene quo ad quia est. et ideo creatoris non possumus cognoscere genus dei nec dignitatem. quia nullum eorum habet. sed nec genus nec differentiam. sed si aliqua causa distat ab effectu secundum finem. tunc possumus per effectum duci in cognitionem generis. sed non in cognitionem differentie. sicut est in substantiis separatis. quia cognoscimus eas esse in genere substantie. sed non cognoscimus dignitatem earum. quod dignitas in eis sumitur secundum diversos gradus intellectualitatis qui sunt nobis simpliciter ignoti.

Arguitur videtur quod nullo modo possumus cognoscere substantias separatas. nec quo ad genus nec quo ad quod est. Probatur quia omnis cognitio sumitur secundum fantasmata. sed substantie separate non habent fantasmata apud sensum. ergo non possunt intelligi. Dicendum quod dupliciter aliquid intelligitur per fantasmata. Uno modo per fantasmata propria que sunt fantasmata rei intellecte. et sic corporalia intelliguntur per fantasmata et non immaterialia. ut probatur argumentum. Alio modo aliquid intelligitur per fantasmata aliarum rerum. et sic immaterialia possunt cognosci et intelligi per fantasmata. Si enim aliquis velit intelligere deum tunc intelligit aliquid sicut punctum. Ita manifestum est quod fantasmata luminis vel puncti non sunt fantasmata dei sed sunt fantasmata aliena quibus ducimur in cognitionem dei. sicut est suo modo de substantiis separatis.

Arguitur anima existens in hac vita potest rapti a sensibus. et tunc potest intelligere substantias separatas in hac vita. Dicendum quod duplex est cognitio anime. Una est pure naturalis. et secundum hanc cognitionem non potest substantia separata intelligi que ad quidditatem in hac vita. Alia est cognitio anime gratuita que fit per alienationem a sensibus et per raptum. sicut sanctus Paulus dicit se fuisse raptum in tertium celum. id est in trinitatis. et tali cognitione non est inconueniens animam cognoscere substantias separatas. Hunc autem loquimur de cognitione naturali anime. Quod autem illa cognitio raptus non sit naturalis patet ex raptu sancti Pauli qui dicit se nescire an in corpore fuit vel extra corpus. sic enim dixit. Nescio an in corpore fui vel extra corpus deus scit non mentior. Item patet ex nomine raptus. quod hoc dicitur rapti quod extra modum sensibus convenientem tollit.

Hunc autem de anima dicta recapitulantes dicamus iterum. quod omnia que sunt quodammodo est anima. aut enim sensibilia que sunt. aut intelligibilia. est autem scia quidem scibilia quodammodo sensus aut sensibilia. qualiter autem hec sunt oportet

tercii de Anima

ter inquirere. Secatur enim scientia et sensus in res. que quidem potentia est in ea que sunt potentia que vero actu in ea que sunt actu. anime autem sensitivum et quod scire potest potentia hec sunt hoc quidem scibile. illud vero sensibile.

Postquam Aristoteles determinavit de duplici intellectu. scilicet agente et passibili. Hic consequenter ostendit quod sentiendum sit de natura anime. Et vult quod natura anime est quod anima est quodammodo omnia. Quod sic probatur. quia omnia que sunt vel sunt sensibilia vel intelligibilia. sed anima est illa. ergo est omnia. Minor pars. sensus est sensibilia per proportionem ad sensibilia. et intellectus est intelligibilia per proportionem ad intelligibilia. Et ideo secatur scientie et sensus sicut res. id est dividuntur sensus et scie sicut res dividuntur. quia sicut ens dividitur in ens in actu et ens in potentia. ita etiam est sensibile aliquid secundum actum et aliquid secundum potentiam. Quod ideo dicit Aristoteles. quod res sensibilibus in potentia non est sensus. nec res intelligibilibus in potentia est intellectus. sed res sensibilis in actu est sensus. et res intelligibilis in actu est intellectus. quod dum res actu intelligitur tunc habet speciem intelligentem in intellectu. Et ex hoc habentur due autoritates. Prima autem est quod anima est quodammodo omnia. Secunda est. scie secantur sicut et res.

Queritur. primum intellectus istus ultime autoritatis potest sic intelligi sicut communiter consuevit allegari. scilicet scie que tot sunt scientie quot sunt res. Dicendum quod non secundum intentionem philosophi in textu. sed textus habet istum intellectum quod scie secantur. id est dividuntur quemadmodum et res. scilicet in actum et potentiam. Potest tamen ex illa expositione elici alius communis intellectus. Et hoc sic. quod si scia et res habent proportionem. sic quod scia in actu est res scita secundum ordinem. mirarem. ergo tot sunt scie que sunt res diversimode considerabiles. Unde potest sic intelligi. quod scie secantur sicut res accipere secundum formalitates rationes considerandi que formales rationes sumuntur secundum ordinem ad principia et passionem.

Accessit est autem. aut ipsa aut species esse. ipsa que dem igitur non sunt. non enim lapis in anima est species. quare anima sicut manus est. manus enim organum organorum. et intellectus species spirituum et sensus species sensibilibus.

Hic Aristoteles ostendit quomodo differenter antiqui dixerunt animam esse omnia habentes falsam opinionem. et quomodo dicebant animam esse omnia secundum naturam. quod scie anima esset naturaliter composita ex omnibus rebus intelligibilibus. sic quod haberet in se naturaliter omnes res intelligibiles. Sed Aristoteles vult quod anima sic non sit omnia. sed anima est omnia secundum speciem intelligibilem aut sensibilem. sive secundum proportionem. Et hoc sic probatur. quia lapis non est in anima sed species lapidis. ergo res non est in anima secundum naturam. sed secundum speciem. id est ymaginem. et ideo assimilatur anima manus. quod sicut manus est organum organorum. manus dat loco omnium organorum. quod sicut homo per manus potest sibi preparare omnia factibilia. ita anima potest facere omnia intelligibilia et sensibilia. et ideo anima est species. id est factiva omnium spirituum intelligibilium quo ad intellectum agente aut receptiva omnium

De Nat. xiv

Adia et go
quodammodo anima
et quodammodo anima
et quodammodo anima
et quodammodo anima
et quodammodo anima

A
Quod quidam
ota

602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700

Excludit opinio
alio

Handwritten marginal notes in the top left corner, including the word 'Aristotelis' and other illegible text.

Aristotelis

Folio lxxii

sp̄rum intelligibiliū quo ad intellectum possibilem. 7 est forma receptiva sp̄p̄ sensibilū quo ad sensum. Alius autem textus habet. nō q̄ aia est sp̄s. sed q̄ aia intelligat sp̄s sp̄rum. i. naturas representatas p̄ sp̄s intelligibiles et iste textus est planior.

Arguit. omne obiectū est in potētia. sed lapis est obiectum aie quo ad intellectū. 7 est in aia quo ad intellectū.

Dōm q̄ dupl̄r aliquid est in aia. Uno mō subiective sicut sp̄s sensibilis est in sensu. 7 sicut albedo est in pariete. et isto mō lapis nō est in aia. sicut dicebat antiqui. sed species lapidis. nō accipiedo sp̄m p̄ naturā specificā. sed p̄ sp̄m intelligibiliū q̄ est ymagō rei intellecte. Alio modo aliquid est in animā obiective. q̄ sc̄z obijicitur potētie animę p̄ aliquā sp̄m. 7 sic lapis est in animā sicut omnes alie res principāl̄r 7 directe intelligibiles

Querit. vtrū in aia intellectiva sit aliqua memoria.

Dōm q̄ sic. qd̄ pars autoritate textus. q̄ textus d̄t q̄ sp̄s lapidis sit in aia. Et quo sequitur q̄ intellectus tenet in se sp̄m lapidis 7 aliarū rerū intelligibiliū. Item phis̄ dicit supra. q̄ aia sit locus sp̄rum. Rōne p̄bat sic. q̄ de rōne memorię est p̄servare sp̄s. sed intellectus possibilis conservat sp̄s. ergo in eo est memoria. D̄no probatur q̄ vniquodq̄ recipitur a modū recipientis. sed intellectus est magis stabilis 7 immobilis q̄ materia corporalis cum sit immaterialis 7 incorruptibilis. sed materia corporalis tenet formas dū p̄ eas nō opatur. sicut ignis habet calorem dū nō calefacit. 7 multo magis intellectus tenet formas dum p̄ eas nō opatur. sed forme intellectus sunt sp̄s intelligibiles. 7 manent etiā in intellectu dum p̄ eas nō opatur. 7 hoc est de rōne memorię.

Arguit. memoria est p̄teritoy. v̄t d̄t in libro de memoria 7 remissio. sed intellectus nō est p̄teritoy. q̄ abstrahit ab hic 7 nunc. 7 intellectus non est memoria.

Dōm q̄ p̄teritoy p̄t ad duo referri. p̄mo ad obiectū cognitū. sic sc̄z q̄ obiectū cognitū fuerit p̄teritū. Alio modo quo ad actū cognitionis. Tunc est dōm q̄ in memoria sensitiva est duplex p̄teritoy dicta. sc̄z quā quo ad obiectū q̄ quo ad actū. sed in parte intellectiva saluat solū rō memorię q̄rum ad actum cognitionis 7 non quantū ab obiecto. q̄ obiectū intellectus. sc̄z nō subiacerit tempore. sed abstrahit a tpe. sed actus intelligendi est q̄dam p̄cularis actus. 7 iō subiacerit tpe. 7 iō tunc memoramur in p̄teritoy intellectiva quādo cognoscimus nos p̄us intellexisse. id est habuisse actū circa idē obiectū. sed memoria sensitiva est quo ad p̄teritū obiective. q̄ de p̄t̄i non est memoria sensitiva. nisi s̄m q̄ p̄is est aliquo mō p̄teritum. 7 s̄m q̄ p̄is accipitur in rōne alicuius p̄teritionis.

Arguit. actus intellectus nō subiacerit tpe. p̄bat. quia intellectus humanus est sup̄ tps. 7 etiam actus eius. q̄ etiam est sic de intellectu sub̄z separatay. Dōm q̄ intellectus noster cap̄t dupl̄r. Uno mō s̄m p̄nam naturā. sc̄z s̄m q̄ est immaterialis. 7 sic nō mensurat tpe p̄tinuo nec etiam actus eius. 7 iō actus substantiarū separatay nō mensurat tpe continuo. sed discreto. Alio mō accipitur intellectus noster s̄m q̄ intelligit p̄ fantasmata. 7 q̄ fantasmata sunt in organis corp̄alibus. sic actus intellectus ex ea p̄te potest mensurari tempore. 7 iō operatōnes aie separate non mensurant tpe. sed fiunt in instanti. sic iā in substantijs separatis contingit. sed non oēs operationes fiunt in vno instanti. sed quilibet operatio habet distinctum instans. in quo fit talis operatio

Queritur. vtrū memoria intellectiva sit eadem cum

intellectu. Dōm q̄ sic. q̄ memoria est intellectus possibilis. Quod sic pat̄. q̄ idem est obiectus vtriusq̄. sc̄z q̄ d̄ditas rei materialis. que vt cognoscibilis est obiectus intellectus possibilis. et eadem q̄ d̄ditas vt retenta p̄ speciem est obiectus memorię

Arguit. beatus Augustinus d̄t q̄ tres sunt vires aie sc̄z memoria intelligētiarū volūtas. ergo memoria est alia potētia ab intellectu. Dōm q̄ vis cap̄t dupl̄r. vno mō pro potētia aie. 7 sic non sunt tres vires anime. q̄ vis memoratiua est eadem cum intellectu. Alio modo accipitur vis pro p̄teritate ipsius anime. et tunc vna potētia potest habere plures vires. i. plures p̄teritates. sicut intellectus possibilis habet vnam retinendi species. 7 sic vocatur memoria. etiam habet vnam cognoscēdi. 7 sic vocatur intelligentia. Et sic potest solui aliud argumentū qd̄ sumit ab eodē Augustino. q̄ intelligentia oritur ex memoria. sed idem nō oritur a se ipso. ergo intelligentia nō est memoria. Dōm q̄ dupl̄r aliquid oritur ex alio. Uno modo sicut potētia a potētia. 7 sic intelligentia nō oritur a memoria. vt p̄bat argumentum. Alio modo aliqd̄ oritur ex alio sicut actus ex actu. 7 sic intelligentia oritur ex memoria. quia ex illo actu (quo aliquis p̄servat sp̄s qd̄ spectat ad memoriā) oritur alius actus. sc̄z actus intelligenti di qui spectat ad intelligentiā

Arguit. in potētijs sensitivis est alia potētia cognitiua 7 alia reservatiua. ergo etiā intellectus possibilis debet esse vna potētia 7 memoria alia. Et sequētia tenet a simili. Dōm q̄ nō est s̄m. q̄ potētie sensitivę s̄z corporales. sed in corporalibz non est idem bene receptivū et reservatiū. q̄ humidū bene recipit. 7 siccū bene reservat sed in incorp̄alibz potest idē esse receptivum 7 reservatiū. Secūdo dōm est. q̄ p̄sens 7 p̄teritū possunt esse differentie potētiarū sensitivarū sed non intellectivarū p̄pter differentia obiectoy. quoy vni sc̄z sensitivū subiacerit tpe. alteri sc̄z intellectivū nullo modo. cum ergo memoria accipiatur penes p̄teritum. sic potest diversificari pro potētia sensitiva 7 non intellectiva

Quonia autē neq̄ res nulla est preter magnitudines. sicut videntur sensibilia separata in speciebz sensibilibz intelligibilia sunt. 7 que ab abstractione dicuntur. 7 q̄cunq̄ sensibilū habitus 7 passiones. 7 ab hoc neq̄ non sentiens nihil. vtrūq̄ addiscet neq̄ intelliget. Sed cum speculatur necesse simul fantasina aliquod speculari. fantasinata autē sicut sensibilia sunt preter quod sunt sine materia. Intellectus intelligedo convertit se ad sensus

Quia Aristo. iam dixit q̄ intellectus est oia intelligibilia. posset aliquis credere q̄ intellectus nō dependeat a sensu in sua operatione. cum habeat apud se species intelligibiles. Probat ergo Aristoteles q̄ etiam intellectus habens species intelligibiles indigeat sensibus in sua operatione. Quod sic probat quia vniquodq̄ intelligitur sicut habet esse. sed res a nobis intellecte non sunt p̄ter magnitudines sensibiles tanquā separate ab eis. sicut dixit plato. ergo oportet si homo debeat discernere scientiam. vel si debeat de nouo intelligere post sciam acq̄sita vtrius

in aia intellectiva e aliq̄ memoria

Handwritten marginal notes on the right side, including the word 'Opposit' and other illegible text.

Aia separata a corpore intelligit substantias separatas

Aia separata a corpore per omnia naturalia intelligere per suo quoad confusionem

Notat duas differentias inter intellectus et fantasia
ceptibus. et sic fit multiplex deceptio.

Aristotelis

Est autem fantasia alterum a dictione et negatione. complexio enim intellectuum est verum aut falsum.

Quia Aristoteles dixit quod intellectus dependet a sensu etiam prius dictum est quod fantasia dependet a sensu. quod est motus sensuum. sic possit apparere quod eorum idem. id est Aristoteles ponit dictionem inter fantasia et intellectum quod ad duas operationes intellectus. Primo ergo quod ad secundam operationem et hoc sic fantasia non est eadem cum intellectu componere et dividere. quod talis intellectus si est verus aut falsus. sed in fantasia non est veritas vel falsitas. sed per se vel divisionis. quibus ibi possit esse veritas ad equitatem. Prius enim dictum est quod multe fantasie sunt falsae. quibus se non corrumpit ipsa res. et tunc vere sit quod aut res non corrumpit sit falsae. sed in fantasia non est veritas compositio. quod illa est solum in obiecto sed operationis intellectus sicut prius dictum est

Primi autem intellectus quidem different. ut non fantasmatata sunt. aut neque alij fantasmatata. sed non sine fantasmatibus

Hic ponit dictionem inter fantasia et intellectum quod ad primam operationem intellectus. Et dicit quod intellectus et fantasia habent alia obiecta. quod intellectus est unum secundum duas primas operationes. et ipsa fantasia est singularium.

Queritur utrum anima separata a corpore intelligat substantias separatas. Respondetur quod sic. quod anima separata post separationem est immaterialis. et est eiusdem proportionis ad intelligendum sicut substantie separate. quod ergo manifestum est quod substantie separate intelligunt se mutuo. Et tunc anima separata intelligit substantias separatas. Et quo tunc accipit quod sicut substantia separata intelligit seipsum per essentiam suam. et non per speciem intelligibilem sed sicut anima est in corpore tunc intelligit se per suum actum et per speciem intelligibilem. quod tunc intelligit anima per conversionem ad fantasmatata. sed ad ea quod sunt per se intelligibilia. sed quod unumquodque recipit ad modum recipientis. et unumquodque est in alio ad modum illius in quo est. id est anima rationalis simpliciter intelligit substantias separatas quod intelligit animas separatas a corpore. et imperfectius intelligit substantias separatas quod substantie separate intelligunt se invicem. Et quod omnibus patet quod anima separata a corpore habet imperfectam cognitionem de angelis. et hoc est verum de cognitione naturali

Arguitur anima separata a corpore non potest intelligere substantias separatas. nec anima separata. Consequenter probatur. quod anima est perfectior separata quod separata. Respondetur quod anima rationalis potest dupliciter. Uno modo secundum perfectionem suam nature. et sic anima rationalis est perfectior separata a corpore. Cuius ratio est quod anima est naturaliter pars hominis. omnis autem pars est perfectior in natura coniuncta toti quod separata a toto. Alio modo accipit anima rationalis secundum modum et libertatem intelligendi. et sic anima rationalis separata est liberior et perfectior habet modum intelligendi quantum ad omnia intelligibilia. impeditur enim in corpore existens propter gravitatem corporis. et non habet illam libertatem ad intelligendum corpori coniuncta. sicut post separationem. et ideo quibus intelligat determinatius et perfectius in corpore ipsa materialia tamen separata

Folia lxxii

intelligit plura. sed intelligit materialia imperfectiori modo quam nunc intelligit. loquendo de cognitione naturali.

Arguitur ubi posuerit felicitatem hominis in cognitione substantiarum separatarum. ergo oportet quod anima rationalis perfecte cognoscat substantias separatas per separationem. Respondetur quod felicitas hominis consistit in cognitione substantie separate non cuiuscumque. sed summe. quod est deus. et illa substantia separata cognoscit homo felix etiam perfecte. quod deus videtur sicuti est. per suam essentiam a quolibet intellectu felici creato

Queritur utrum anima separata a corpore intelligat omnia naturalia. Respondetur quod anima separata intelligit omnia naturalia. sed sub quadam confusione. Prima pars probatur duobus rationibus. Prima est. anima separata intelligit per species a deo infusas. sed ille modus cognoscendi est naturalis substantiarum separate. et ideo per tales species omnia naturalia cognoscuntur perfecte substantie separate. sed anime cognoscunt per tales species res naturales imperfecte. tamen quod ille species infuse representant naturalia. sic anima per omnia naturalia cognoscere. Secunda ratio est. quod ille species infuse sunt derivata a speciebus per quas cognoscit intellectus divinus. sed manifestum est quod ille species sunt principia cognoscendi et faciendi naturalia secundum quod sunt in intellectu divino. ergo sicut in anima separata representant naturalia. quod tunc dictum est. unumquodque recipit ad modum illius in quo est. ideo ille species propter imperfectam cognitionem nostri faciunt in nostro intellectu imperfectam cognitionem et confusam. sed faciunt in substantiis separatis cognitionem perfectam propter perfectionem intellectus earum

Arguitur. et hoc sequitur quod studium hic factum est frustra. quia deus infundit species intelligibiles per quas res intelliguntur. Dicendum quod duplex est cognitio rerum naturalium una est confusa et indeterminata et talis habetur de rebus naturalibus in intellectu humano per species infusas a deo. Alia est cognitio perfecta et propria. et talis habet per species acquisitas in corpore. et ideo per hoc statum loquendo de cognitione naturali per perfectius cognoscunt res naturales quod anima separata a corpore et iterum intellectus separatus per perfectius cognoscit res naturales quod intellectus separatus per deo. et ideo sicut anima intelligit substantias separatas sub quadam confusione. sic etiam intelligit omnia naturalia sub confusionem quadam.

Queritur. utrum anima separata cognoscat ea que aguntur in hac vita. Respondetur generaliter et univ ersaliter non cognoscit ea que aguntur in hac vita. Et hoc potest dupliciter probari. quia anime separate non cognoscunt singularia univ ersaliter. sed illa que aguntur circa nos aguntur singulariter ergo non cognoscunt ea que aguntur circa nos. Possunt tamen aliqua singularia cognoscere ut dictum est supra. Secunda ratio est. quia anime separate continguntur substantiis separatis et conversatio ni earum. siue sint bone siue male. et ideo cognoscunt substantias separatas et actus earum. ergo non cognoscunt ea que aguntur apud nos. Loquendo autem de animabus beatis. tunc anime separate cognoscunt illa singularia in essentia divina. que spectant ad earum accidentalem beatitudinem. et ideo cognoscunt orationes ordinatas ad tales animas. Illuminantur etiam inferiores angeli de multis singularibus per superiores angelos. Et simile potest dici de animabus beatis quod saltem illuminantur per angelos. Contingit etiam animas damnatas cognoscere quedam singularia. quia de illis singularibus accipiunt penam. sicut dicit Gregorius. quod pena hereticorum semper magis crescit in inferno quanto plures labuntur

Prima

za

in talem heresim.

Arguit. separata habet curam eorum que aguntur in hac vita. ergo cognoscit ea que aguntur in hac vita. Antecedens probatur de diuice epulone. qui cognouit fratres suos & petiuit dici fratribus suis vt peccata cauerent ne venirent ad talem intolerabilem locum tormen-

torum. Dicendum q non est inconueniens dicere q anima habeat curam de quibusdam singularibus. quia de quibusdam habet anima separata cognitionem per aliquem quatuor modorum prius dictorum. & sic diues epulo habuit curam de suis fratribus ne ipsi venirent ad penam in qua ipse fuit. ne ipse magis puniretur. Vel potest aliter dici q quandoq habemus curam de his que ignoramus. sicut habemus curam de animabus defunctorum. faciendo pro eis suffragia. et tamen ignoramus si sint damnati an non. Vel potest dici q anime damnatorum cognoscunt aliqua singularia per alias animas eis aduenientes. & similiter est in purgatorio

Arguit. anime quandoq apparent in istis inferioribus petendo suffragia. ergo cognoscunt ista inferiora.

Adm q hoc fit miraculose. vel fit per operationes bonorum vel malorum angelorum mortuis ignorantibus et hoc quandoq ex dispositione diuina ad terrorem visuentium vel ad instructionem eorum.

Uontiam autem anima fm duas dif/ finita est potentias. que animalium est et discretio quod intelligetie opus est et sensus. et adhuc in mouendo fm locum motum. De sensu quidem et intellectu determinata sine tanta. De mouente autem quid forte anime speculandum est. vtrum vna quedam pars ipsius sit separabilis aut magnitudine aut rati/ one. aut omnis anima: Et si pars aliqua. vtz propria quedam sit preter consuetas dici et dictas: aut harum vna aliqua sit.

Postq Aristo. determinauit de tribus partibus anime. scz vegetatiua. sensitua. et intellectiua. hic consequenter determinat de alia parte anime. scz motiua. Et primo dicit de quo est intentio. & dicit sic q quia anima difinita est ab antiquis p potentiam cognitiuam & motiuam et de cognitiua iam dictum est. quia potentie cognitiue sunt sensitue et intellectiue nunc consequenter dicendum est de motiua.

Quert. que sit ratio ordinis. Adm q ista. quia potentie cognitiue (de quibus prius dictum est) sunt principium motus localis. quia ergo prius determinandum est de principio q de principiato. ideo prius determinandum fuit de illis principiis. que sunt principium potentie et uetue motus localis.

Arguitur. potentia localiter motiua est communis or potentis intellectiuis et sensitiuis. ergo debet prece/ dere. Adm q in ordine doctrine sunt duo consideranda. primum scz comunitas fm q communiora sunt priora & notiora minus communibus. vt dicit primo phisicorum. & sic potentia localiter motiua precedit intellecti

nam et sensitiuam. Aliud est ratio principij. & fm illam. rationem potentie cognitiue precedunt motiua. qd post potentie cognitiue sunt principij motus localis.

Queritur. quid sit potentia localiter motiua: aialibus Dicendum q potentia localiter motiua e duplex. quedam est imperatiua siue directiua motus localis. et tunc potentia localiter motiua est intellectus & voluntas in homine vrente ratione. et in alijs animalibus. quia homines non vrentes ratione mouentur ex sensu et appetitu sicut bruta. Alia est potentia motiua executiua motus. & sic potentia localiter motiua significat vna potentiam. que est principaliter in corde fux q cor continuatur neruis in musculis que sunt in animalibus Circa q sciendum. q ista principia possunt in animalibus realiter diuidi. quia in quodam animali potest inueniri potentia localis imperatiua absq executiua. sicut patet in animalibus habentibus defectum in membris corporalibus. sicut contingit in febricitantibus. In alijs autem e contra est potentia motiua executiua et non imperatiua. sicut in fatuis habentibus vsu mentis. qz indeterminate mouent. & sic pprie non mouetur aliquo imperio. Aristo. ergo determinat de vtriusq potentia. et primo de imperatiua motus. secundo de executiua motus. (Hinc autem)

Habet aut dubitacionem mor. quomodo optz pres aie dicere & quot. mo em quoda infinite videtur. & no soluz quas dicunt qdam determinates rōcinatiua & irascibile & appetitiua. hij aut rōnem habentē et irrōnabilem.

Hic Aristo. consequenter prosequitur suam intentionem prosequendo de potentia locali motiua imperatiua. et quia talis potentia imperatiua continetur sub aliquo genere potentie. similiter etiam executiua. Primo ergo per modum disputationis inquit diuisiones potentiarum. et primo premitit diuisionem qua ponent antiqui. & dicit q impossibile est distinguere potentias anime fm operationes speciales anime. quia tales sunt infinite et indeterminate. ergo oportet distinguere partes anime fm operationes in generali. & sic antiqui diuidebant potentias anime in rōnalem irascibilem et concupiscibilem. Alij autem diuidunt eas in rōnalem et irrōnabilem.

Scdm em dicitas p quas has separāt. et alie videtur pres maiorem his dicitiam habentes. de quibus & nunc dictus est. Vegetatiua aut que cu plantis inest et omnibus viuētibz et sensitua. qua neq sicut irrōnabilem. neq sicut rōnem habentē ponet qd vtriusq facile.

Hic Aristo. obijcit contra istas diuisiones quatuor rationibus. quarum prima stat in hoc. q membra diuidentia debent euacuare totam naturam diuisi. sed sunt alique potentie anime que non continentur sub partibus diuisionis. sicut sunt potentie vegetatiue & sensitue. quia potentie tales nec sunt rōnales nec irrōnabiles. nec irascibiles nec concupiscibiles.

Pōna motiua dicitur

Handwritten marginal notes in the upper left margin.

Handwritten marginal notes in the middle left margin.

Handwritten marginal notes in the lower middle left margin.

De Pōna Motiua

Handwritten marginal notes on the right edge of the page.

Arguitur sensus sunt irascibiles et concupiscibiles quia virtus concupiscibilis est in sensu communi. et irascibilis in virtute cogitativa. Dicendum quod duplices sunt potentie sensitivae. quedam sunt cognitivae. quia scilicet vel cognoscunt vel ordinantur ad cognoscendum sicut sunt reservativae. et de illis Aristoteles hic loquitur. quia ille potentie sensitivae non continentur sub aliis quo membrorum. Alio modo accipiuntur potentie sensitivae pro sensitivis appetitivis. et tunc est verum quod potentie sensitivae appetitivae comprehenduntur sub irascibili et concupiscibili.

Arguitur ista divisio datur per affirmationem et negationem ergo est sufficiens divisio. quia inter affirmationem et negationem non est medium. ut patet quarto metaphisice. Dicendum quod irrationale capitur dupliciter. uno modo pure negativae scilicet dicitur irrationale. quasi non rationale. et tunc omnis potentia anime est rationalis vel irrationalis. sed sic irrationale non potest esse differentia constituens aliquam potentiam. quia negatio nihil constituit. Alio modo accipitur irrationale privativae. et sic iterum divisio non valet. quia potentie sensitivae in brutis non sunt rationales nec irrationales.

Et si dicatur istam divisionem ponit Aristoteles in fine primi ethicorum. Dicendum quod ista divisio est bona per accidens. scilicet contrahatur ad aliquod particulare subiectum quod est homo. et sic loquitur Aristoteles de potentijs anime primo ethicorum. quia loquitur de eis scilicet sunt subiecta virtutum. tunc enim in homine omnes potentie vel sunt rationales. sicut sunt potentie intellectivae et sensitivae. Dicuntur enim sensitivae rationales potentie. non per essentiam. sed per participationem. quia participant et diriguntur per rationem in homine. non autem in brutis. Sed vegetativae sunt tunc irrationales. quia non participant rationem. nec diriguntur a ratione.

Adhuc autem et fantastica que per esse quidem ab omnibus altera est. Cui autem harum eadem vel altera sunt multam habet dubitationem. si aliquis ponat separatas partes anime.

Hic Aristoteles ponit secundam rationem. et stat in hoc. illa divisio est sufficiens sub cuius membris non continentur omnia contenta sub diviso. sed sic est hic quia pars fantastica continetur inter potentias anime. et tamen non potest contineri sub aliqua particula divisionum prius dictarum. quia nec est rationalis nec irrationalis nec concupiscibilis nec irascibilis. quia pars fantastica est sensitiva cognitiva.

Adhuc autem et appetitiva. que et ratione et potentia altera videtur utriusque esse ab omnibus et inconueniens utriusque hanc sequestrare. Irrationativa enim voluntas fit et in irrationabili concupiscencia et ira. Si autem tria in anima. in unoquoque erit appetitus

Hic Aristoteles consequenter ponit tertiam rationem. et stat in hoc. aliqua est potentia anime que non continetur sub istis membris. scilicet vis appetitiva ratioque. scilicet voluntas. quia non potest contineri sub potentia rationali. cum illa sit cognitiva. nec potest contineri sub irascibili vel concupiscibili. cum tales pertineant ad sensum. Oportet ergo ponere tria membra appetitus. scilicet quod dividatur appetitus in appetitum irascibilem concupiscibilem et voluntatem.

Et etiam de quo nunc sermo instat. quid forte movens secundum locum animal est. Secundum quidem igitur augmentum et decrementum motus qui omnibus inest. videbitur utriusque movere generativum et vegetativum. De respiratione autem et expiratione et somno et vigilia posteriori perspicendum. Habent enim dubitationem multam.

Quarta ratio est. quia est etiam una potentia localiter motiva de qua nunc diximus. que non potest contineri sub aliquo membrorum dividendum. ergo illa divisio non est bene assignata.

Sed de motu secundum locum quid sit movens animal secundum processivum motum considerandum. Quod quidem non vegetativa potentia manifestum. semper enim propter aliquid motus hic. et aut cum fantasia aut appetitu est. Nihil enim non appetens aut fugiens movetur. sed aut violentia

Quia vegetativa non est per se motus progressivus secundum locum plantarum
Hic consequenter philosophus procedit ad principale propositum. scilicet inquirendo quid sit principium motus localis in animalibus. et primo procedit disputativae. secundo ponit veritatem ibi (Videretur autem.) Ostendit ergo quod potentia vegetativa non sit principium motus localis. deinde quod nec pars sensitiva. tertio quod nec rationativa. quarto quod nec appetitus. Circa primum ponit duas rationes. quarum prima stat in hoc. motus progressivus de quo iam loquimur fit secundum aliquid quod ymaginatum et desideratum. quod probat Aristoteles. quia animal nihil appetens vel fugiens non movetur localiter. sed manifestum est quod pars vegetativa non est cognitiva. ergo non potest esse principium motus localis.

Amplius et plura utriusque motu essent. et utriusque haberet aliquam partem organicam ad motum hunc

Hic philosophus ponit secundam rationem ad idem et stat in hoc. si pars vegetativa esset principium motus localis progressivi. etiam plantae moverentur localiter. et haberent partes organicas aptas ad hunc motum. quod est falsum. Sequela tamen patet. quia posito principio etiam ponitur principium in plantis enim est pars anime vegetativae.

Questiones

Arguitur in plantis est motus localis. qui tamen non est nisi a potentis vegetatiuis. quia nullas alias habet. § 2c.
 Dicendum quod in plantis non est potentia motiua localis progressiua de qua hic loquimur licet ibi sit motus secundum dilatationem vel constrictionem. vel secundum augmentum et decrementum. et talis motus etiam potest esse in vegetabilibus. et illorum motuum principium potest etiam esse potentia vegetatiua.

Similiter autem neque sensitium. multa enim sunt animalium. que sensum quidem habent. manentia autem et immobilia sunt per finem. Si igitur natura facit frustra nihil. neque desit in necessarijs nisi in orbatis et imperfectis. huiusmodi autem animalium perfecta et non orbata sunt. Signum autem est. quia generatiua sunt. et augmentum habent et decrementum. quare et haberent utique partes organicas processionis

Sensu non habet principium motus localis

Contra et ostendit non moueri localiter

Hic Aristoteles probat quod pars sensitua non potest esse principium motus localis. et stat ratio in hoc. quia si sensus esset sufficiens principium motus localis progressiui. ergo ubique est sensus ibi erit motus localis progressiuis. quia posita causa ponitur effectus. sed hoc est falsum. quia omnibus animalibus inest sensus. sed non omnia mouentur localiter. sicut conche et ostrea. Et quod non moueantur localiter probat Aristoteles sic. quia natura in perfectis non deficit in necessarijs. sed ista animalia sunt perfecta. ergo natura prouidisset eis organa deferuentia ad motum localem. sed manifestum est quod natura non dedit eis organa ad talem motum. ergo etiam non mouentur localiter. Datoque patet. quia natura dirigitur ab intelligentia non errante. et ergo non desit eis in necessarijs. Dinezem probat Aristoteles. quia hoc est perfectum quod generare potest sibi simile. sed ista animalia possunt generare sibi similia. ergo sunt perfecta. Vult ergo Aristoteles quod sunt perfecta in specie sua. licet sint imperfecta per comparationem ad alias species animalis.

Atuero neque rationatiua et vocatus intellectus est mouens. Speculatiuis quidem igitur nihil speculatur actiue: neque dicit de fugibili et prosequibili. Semper autem motus aut fugientis aut prosequentis aliquid est. sed neque cum speculatus fuerit aliquid huiusmodi. iam precipit aut prosequi aut fugere. puta cum multotiens intelligit terribile aliquid aut delectabile. non iubet autem timere. sed cor mouetur Si autem delectabile altera aliqua pars.

tertij de Anima

Intellectus Speculatiuis non est principium motus localis

Hic probat quod intellectus non est principium motus localis. et primo de intellectu speculatiuo. secundo de intellectu practico. et stat prima ratio in hoc. ille intellectus non est principium motus localis. quod non considerat agibile vel fugibile. sed intellectus speculatiuis non considerat aliquid agibile vel fugibile. quod non est principium motus localis. Datoque patet. quia illa est ratio quare anima nunc mouet et non prius. Dinezoque patet. quia intellectus speculatiuis solum considerat aliquid speculabile. Et ideo addit Aristoteles. quod multotiens intelligimus aliquid delectabile aut triste. et tamen intellectus non incipit timere vel desiderare. et hoc ideo. quia hoc intelligimus solum speculatiue et non practice id est per applicationem ad opus

Amplius et precipiente intellectu et dominante intelligentia fugere aliquid aut prosequi non mouetur. sed secundum concupiscentiam agit. ut incotinentes. et totaliter videmus quomodo habes medicatiua non sanatur tanquam alterius proprium sit agere secundum scientiam. sed non scientie.

Hic iterum ostendit Aristoteles. quod intellectus practicus non sit principium motus localis. et stat ratio in hoc. illud non est principium motus localis sufficiens. quod non sequitur illa que mouent localiter. sed illa que mouent localiter non sequuntur intellectum practicum. sed plequeuntur oppositum illius quod precipit intellectus practicus. quia agunt secundum concupiscentiam. sicut patet in incontinentibus. quia illi mouentur ad hoc quod precipit ab eis per concupiscentiam. sed intellectus practicus non est sufficiens principium motus localis. Et philosophus ponit simile in medicina. quia medicus habes arte medicine non semper sanat. quia non semper operatur secundum intellectum practicum. id est secundum regulas medicine.

Queritur. que sit differentia inter incotinentem et intemperatum. Dicendum quod intemperatus dicitur ille qui peccat ex malo habitu. Et signum illius est. scilicet quod habeat malum habitum si delectetur in malo. quia in signum generari habitus est delectatio operis. siue hoc sit bonum siue malum. Et ideo philosophus tertio ethicorum comparat eum paralitico. qui habet habitum infirmitatis. sed incotinens dicitur qui peccat ex passione. etiam si habeat contrarium habitum in tali intellectu practicus precipit aliquid faciendum. et tamen facit oppositum propter appetitum sensitiuum. quod trahit ad oppositum. Et dicitur incontinentes quasi non simul tenens citrone. id est non operatur secundum iudicium rationis.

Atuero neque appetitus huiusmodi motus dicitur est. abstinentes enim appetentes et concupiscentes non operantur. quorum appetitum habent. sed consequuntur intellectum.

Hic consequenter probat quod appetitus sensitiuus non sit principium sufficiens motus localis. quia illud non est principium sufficiens motus localis ad quod non sequitur motus localis. sed sic est de appetitu sensitiuo. quia hoc principium ea que mouentur semper non plequeunt. sed plequeuntur hoc quod eis representatur per intellectum. sicut patet in continentibus. ergo appetitus sensitiuus non est principium sufficiens motus localis.

motus localis

Intellectus practicus non est principium motus localis

Impugnatio

In continens

no. tunc p. m. localis

Intellectus & appetitus *Primum motus localis* **Videntur autem duo hec mouētia aut appetit**

at intellectus: si aliquis fantasiam posuerit si-
cut intellectū quēdam. Multa em̄ preter scien-
tiam sequuntur fantasias & in alijs animalib; nō
intellectiua neq; ratio ē. s; fantasia vtraq;. hec
ergo motiua s; locū intellectus & appetitus

Postq; Arist. disputatiue inq̄sūt de p̄ncipio mo-
tus localis. hic p̄sequenter ostendit veritatem. Et vult
q; intellectus & appetitus sunt p̄ncipium motus localis.
sic tamen q; sub intellectu comprehendatur fantasia.
Et stat ratio in hoc. Illud est p̄ncipium motus quod
sequuntur om̄ia illa que mouent localit. sed om̄ia q; mo-
uentur localiter vel sequuntur intellectum et appetitum
intellectiuium sicut homines viuētes s; rōem. v; sequū-
tur fantasiam et appetitum sensitiuum. sicut bruta et ho-
mines relinquentes rōem. ergo illa sunt sufficiens p̄nci-
pium motus localis. Hanc patet. quia ex hoc q; aliqua
sequuntur p̄ncipium imperatiuū motus executiue mo-
uentur. Exemplum est. quia ex hoc q; intellectus cognos-
cit aliquid bonū. et voluntas impat illud. sic sequitur v-
terius executio motus per membra exteriora. Simile
est in brutis. quia si brutum cognoscat aliquid bonum
sensibile et appetat illud. tūc statim nisi aliquis impedi-
at sequitur motus localis ad p̄secutiōem talis boni

¶ Querit. quare sub intellectu potest comp̄hendi fan-
tasia. Odm q; ideo quia sicut intellectus mouetur in
absentia intelligibilium scilicet per speciem intelligibilem
que referatur in intellectu. ita etiam fantasia mouetur
in absentia sensibilium per speciem intelligibilem retē-
tam in sensu exteriori. Secundo dicitur. q; quia superio-
ra includunt inferiora virtualiter et excellenter. et sic pos-
test intelligentia que est superior comprehendere sub se
fantasiam. sicut perfectū includit imperfectū virtualit

Intellectus autē qui propter aliquid ratiocini
natur. et qui practicus est. differt autē a specula-
tīo s; finem: et appetitus p̄pter aliquid om-
nis est. Cuius em̄ appetitus hoc p̄ncipium
practici. intellectus vltimū autē p̄ncipium ac-
tionis. quare rōnabiliter hec duo vidētur mo-
uentia appetitus et intelligentia practica. Ap-
petibile em̄ mouet: et propter hoc intelligentia
mouet. q; p̄ncipium hec est quod appetibile
et fantasia aut cum moueat nō mouet sine ap-
petitu. vnus em̄ mouens qd appetimus. Si
em̄ duo intellectus et appetitus mouebāt s; finem
cōmunē vtriq; aliquam spēm mouebant. nūc
aut intellectus nō videtur mouēs sine appetitu
voluntas em̄ appetit est. cū aut s; finem rōem mo-

uetur. et s; finem voluntatem mouetur. appetitus
mouet preter ratiōem. concupiscentia em̄ appe-
titus quidam est

Postq; Arist. posuit duo p̄ncipalia mouētia im-
peratiua. iam p̄sequenter reducit illa duo mouētia ad
vnum. Et vult q; hoc vnum p̄ncipium motiuium est
appetibile. Et hoc sic probatur. quia intellectus qui mo-
uet localiter imperatiue est practicus. sed intellectus practicus
mouetur ab eodem a quo appetitus s; ab appeti-
bili. ergo est vnum p̄ncipium mouēdi. s; appetibile

Circa primam partem est considerandum. q; intelle-
ctus practicus siue speculatiuus differunt s; finem. quia in-
tellectus speculatiuus nō ordinat suum obiectū ad ali-
quod opus. sed intellectus practicus ordinat ad aliquod
opus et ideo appetibile est p̄ncipium intellectus practici.
et hoc ideo. quia appetitus est circa aliquod bonum
quod est finis. sed finis est p̄ncipium actionis. et intelle-
ctus practici agentis. et ideo prima motio ipsius intelle-
ctus practici incipit a fine. et simile est de appetitu sensi-
tīo et de fantasia. quia fantasia nō mouet de appetitu
sensitīo.

¶ Querit. quare appetitus nō mouet sub ratiōe intel-
lectus. sicut intellectus mouet sub ratiōe appetitus. id
est quare intelligibile nō est p̄ncipium motus localis. si-
cut appetibile. Odm. q; intellectus nō mouet sine
appetitu. quia intellectus se habet naturaliter ad oppo-
sita sed nō potest fieri motus nisi aliquid mouens des-
terminetur ad vnum. talis autē determinatio fit per ap-
petitum ergo intellectus nō mouetur nisi sub ratiōe ap-
petitus. et ideo appetibile est p̄ncipium motus localis
Exempli gratia. per intellectum aliquis cōcipit ambu-
latiōem ad aliquem locum. et nō ambulatōem ad illud
locum. ergo intellectus absolute acceptus nō est p̄nci-
pium mouēdi nisi s; finem q; determinatur per appetitum q;
determinatur ad vnum. Et hoc est quod dicit Arist.
in textu q; intellectus nō est mouens sine appetitu sensi-
tīo vel intellectīo. Intellectīo quidem quia voluntas
est appetitus. potest tamen e contra appetitus mouere
preter ratiōem. sicut pars de appetitu sensitīo. Et est cō-
siderandum q; Arist. plus loquitur de concupiscentia q;
de ira. quia concupiscentia nihil p̄cipat de ratione. sed
ira p̄cipat rationem. licet nō s; finem debitum modum. et
ideo iracundi sunt plus laudabiles q; intemperati quia
passio ire trahitur ex origine p̄pter complexionem. sed cō-
cupiscentia fit ex consuetudine quam aliquis magis des-
relinquere potest

¶ Querit. vtrum voluntas moueat intellectum. vel in-
tellectus voluntatem. Odm q; aliquid dicitur aliud
mouere dupliciter. Vno modo per modum finis. et al-
lo modo intellectus mouet voluntatem. quia bonus in-
tellectus est obiectum voluntatis. obiectus autē est finis
potentie. Alio modo aliquid mouet aliter in ratiōe agentis
et sic voluntas mouet intellectū & alias inferiores vires.
Rō s; finem est. quia ois appetitus est de se cecus. id ē appe-
titus nō habet apud se spēm p̄ quam appetat. et tamen se-
quitur cognitiōem. ergo opz q; cognitiō fiat p̄ aliquam pos-
sentiā cognitiuā. et post illā cognitiōem sequitur inclinatio
in aliud q; inclinatio ē appetit. sicut q; post a s; finem cognitiō
p̄cipat obiectū appetitū s; finem. ita etiam intellectus p̄cipat

Sed hoc est bonū aut a pparens bonū. nō omne autem sed actuale bonū. Actuale autē est cōtingens et aliter se habere. Quod quidē igitur hōi potentia mouet anime que vocatur appetitus: manifestum est

Hic Aristoteles. ex p̄ dictis assignat eā quare sepe erramus in actionibus nostris. quia em̄ dictus est q̄ nos mouemur ad agendum ex appetitu. q̄ sc̄z appetibile est p̄m̄ principium motus et actōnis. ideo dicit Aristoteles. q̄ quīs intellectus sit semper rectus sc̄z ille intellectus qui est p̄ncipium operatōnis. sc̄z intellectus practicus. quia ille habet vnum habitum qui est sinderesis. propter quem habitum ratio deprecatur ad op̄m̄ a. quia tamen fantasia et appetitus sensitius quandoq̄ habent rectitudinem. et quandoq̄ non. ideo p̄tingit fieri operatōnem circa aliquod obiectum s̄m̄ iudicium fantasie et appetitus sensitius. talis autē appetitus sensitius est circa bonum apparens s̄m̄ delectatōnem sensus. ideo potest in hoc bono fieri error. **Circa istud est sciendum q̄ in qualibet actōne nostra intellectus operatiuus implicite vtitur syllogismo practico. cuius maiorem ponit intellectus practicus. et si idem intellectus subsumat minorem. tunc nō fit error in conclusione. sed si minor subsumatur per fantasiam et appetitum sensitiuum. tunc in conclusione fit error circa agibile quia s̄m̄ logicos conclusio sequitur debilitatem partem premissarum. quia ergo maior est vniuersalis et minor particularis. conclusio erit particularis. **Exempli gratia intellectus practicus assumit in qualibet operatione istam propositionem. omne bonum est faciendum. quia sub tali propositione intellectus practicus subsumit aliquod simpliciter bonum. **Exempli gratia. visitare ecclesiam est bonum vel diligenter studere est bonum. tunc non fit error in conclusione. Si autē fantasia siue appetitus inferior subsumat sic delectari in aliquo propter rationem est bonum. tunc male concluditur. **Et ideo dicit Aristoteles. reterio ethicorū. q̄ omnis malus est ignorans. quia omnis malus ignorat. id est errat in subsumptione minoris propositionis in syllogismo practico et etiam quia ignorat in eligendo. quia preponit sensualem rationem. et sic ista. omnis malus est ignorans. ē vera de ignorantia electōnis.********

Diuidētibz autē anime ptes si s̄m̄ potentias diuidant et sepant. valde multe fiunt. vegetabile sensitiuū intellectiuū cōsiliatiuū. adhuc appetitiuū. hec em̄ plus differunt abinuicem q̄ concupiscibile et irascibile

Hic Aristoteles. excludit diuisionē quā ponebant antiqui qui de potentis anime diuidentes potentias anime in rōnalem irascibilem et concupiscibilem. Et vult q̄ multe sunt potentie anime que plus differunt q̄ ille potentie anime. sc̄z cōsiliatiuū appetitiuū vegetatiuū et intellectiuū et hoc accipiendo cōsiliatiuū proprie prout est aliquid spectans ad intellectum. appetitiuū pro appetitiuo sensitiuo q̄ tunc appetitiuū et cōsiliatiuū possunt realiter diuidi in diuersis. In brutis em̄ est appetitiuū et nō cōsiliatiuū

Sicut vegetatiuū et intellectiuū possunt realiter diuidi sc̄z in plantis et in hōibus. ergo ista plus differunt.

Quomā autē appetitus sūt cōtrarij abinuicē hoc autē accidit cū rō et cōcupiscētia contrarie fuerint. sit autē in ipsis sensum habentibus. Intellectus quidē igitur propter futurum retrahere iubet. cōcupiscētia autē propter ip̄m iam videtur em̄ q̄ iā delectabile et simpliciter delectabile et bonum simpliciter. propterea q̄ nō videtur quod futurum.

Hic Aristoteles. excludit vnam rationem quia prius vis debatur pbare q̄ appetitus nō esset principium motus localis. quia dictum fuit q̄ continentes nō sequuntur appetitum. quia sequitur rationem. Vult ergo Aristoteles. q̄ omnia que mouentur sequuntur appetitum. et quīs continentes et virtuosū nō sequuntur appetitum sensitiuum tamē sequuntur appetitum intellectiuum. **Unde addit q̄ in homine sunt cōtrarij appetitus sc̄z intellectiuus et sensitius. Et hoc sic probat q̄ quandoq̄ in vno homine de eodem sunt cōtrarij motus s̄m̄ appetitum quia concupiscētia. i. appetitus sensitius cognoscens aliquod iam bonum. i. bonum vt nunc iudicat hoc esse appetendum et p̄sequendū. sed intellectus qui cognoscit etiā futurū iūbz retrahere. i. iubet nō p̄sequi hoc quod appetit p̄ appetitum sensitiuū. q̄ in futuro aliquod malum culpe et peccati sequi potest. **Exempli gratia extra textum. In die ieiunij appetitus sensitius iudicat cibū esse capiendum. quia hoc est pro nunc delectabile. sed intellectus qui etiā cognoscit futurum sciens q̄ pena sequet ex fractōe ieiunij iubet cibum nō esse capiendum. Et istis in textu positis cōsonat p̄ba apli. **Quo caro id est appetitus sensitius concupiscit aduersus sp̄m̄. Iterum addit. **Video aliam legem esse in membris meis. i. in appetitu inferiori repugnantem legi mētis mee. i. intellectui. **Ex isto textu potest pbabiliter elici. q̄ Aristoteles. fuit de statu saluandorum. q̄ in lege nature req̄rebat et sufficiebat q̄ hō cognosceret suam naturam esse p̄fractam. et q̄ propter talē fractōem nature homo desideraret vnum reparatorem nature. Quia ergo Aristoteles. in textu satis dicit et cognoscit naturam hominis esse p̄fractam et diuisam in duas ptes. **Et in libro de pomo et morte inuocat reparatorem nature. ideo potest satis pbabiliter sumi. q̄ Aristoteles. fuit de numero saluandorum.************

Querit quō differenter se h̄nt ad cognoscendum res sensus exterior. sensus interior. intellectus creatus. et intellectus diuinus. **Dōm q̄ sensus exterior solum cognoscit p̄sens. sed interior p̄sens et p̄teritum. q̄ memoria est p̄teritum. Sed intellectus creatus cognoscit p̄sens p̄teritū et futurum s̄m̄ q̄ est in sua causa. sicut nunc astrologi cognoscūt futuram eclipsim ex motu celi. qui est causa eclipsis. Sed intellectus diuinus cognoscit p̄sens p̄teritum et futurum s̄m̄ se. **Rō est quia cognoscit omnia in nūc eternitatis. sed nunc eternitatis ambit omne tempus. **Et sō bene dicit Aristoteles. q̄ intellectus iubet retrahere ab illo quō sensus iudicat esse faciendum propter futurum quō sc̄z intellectus cognoscit s̄m̄ q̄ est in sua causa******

*Appetitio est specialis anime potestas
In omnibus rebus creatis non est id appetitus*

Questiones

¶ Queritur. utrum ista rebellio inferioris appetitus et superioris sit naturalis vel contra naturam. **¶** **O**mnis quod natura humana capitur dupliciter. Uno modo secundum quod est instituta in primo statu innocentie. et sic illa rebellio et inobedientia est omnino contra naturam. quia in isto statu innocentie in anima fuit originalis iusticia qua vires inferiores immobiliter subdebantur superioribus viribus. et ideo nihil poterant superiores vires appetere. nisi quod fuit deliberatum per vires superiores. scilicet per rationem. **¶** **A**lio modo capitur natura humana secundum se et sic ista inobedientia siue rebellio potest capi dupliciter. Uno modo secundum quod trahit rationem a sua rectitudine. et sic iterum ista rebellio est inaturalis. quia in tali motione fit peccatus sed omne peccatum secundum **D**amasceum est contra naturam. ergo etiam illa motio qua sic vires inferiores mouentur est contra naturam. **¶** **E**t ratio est. quia dicit **A**ristoteles. infra quod sicut spera mouet speram. ita appetitus appetitum. sed naturale est quod superior spera moueat inferiores. sed omnino est contra naturam quod inferior spera traheret superiorem a sua rectitudine. **¶** **A**lio modo potest capi appetitus secundum quod absolute fertur in suum obiectum absque hoc quod trahat rationem a sua rectitudine. et sic appetitus inferior est naturalis. quia naturale est cuiuslibet potentie quod feratur in suum obiectum.

¶ Queritur. utrum appetitus sit specialis potentia anime. **¶** **O**mnis quod sic. et ratio est. quia ad quilibet formam creatam sequitur inclinatio. sed anima est forma creata ergo habebit inclinationem. et inclinatio anime in res est appetitus. ergo in anima est appetitus. **¶** **M**aior patet. quia omne imperfectum naturaliter appetit perfectum. sed omnis forma creata est imperfecta. ergo omnis forma creata tendit ad perfectionem. Sic etiam substantia separata est imperfecta respectu prime cause.

¶ Queritur. utrum in omnibus rebus creatis sit idem appetitus. **¶** **O**mnis quod non. et ratio est quia sicut ad formas creatas sequitur inclinatio appetitus. ita ad altiores formas creatas sequitur appetitus quia quilibet talis ad deum comparata est imperfecta. In his ergo entibus que cognitione carent sicut in pure naturalibus in quibus sicut inuenitur forma determinans ad unum esse scilicet naturale. ita etiam inuenitur appetitus naturalis secundum quod inclinatio illa non sequitur cognitionem sed naturam rei. sicut enim materia appetit formam. sic forma finem. Sed in habitibus cognitionem eius cognoscens non solum habet esse naturale per substantialem formam. sed etiam recipit in se formas et similitudines aliarum spirituum. ut est in animalibus. sicut sensus habet species sensibiles. et intellectus species intelligibiles. et hoc ideo. quod quanto aliqua res plus accedit ad dei similitudinem tanto in eo plura existunt. quoniam in deo omnia excellenter existunt secundum **D**eponitum. **¶** **I**sti ergo entium animato uenit altior inclinatio. et sic non solum inclinatur ad ea que sibi conueniunt ex forma naturali secundum quod modum in eo est appetitus naturalis. sed etiam ex eo est inclinatio ex formis receptis ab extra. scilicet ex formis sensibilibus et intelligibilibus. et quia ista inclinatio sequitur cognitionem. necesse est dicere quod sit specialis potentia anime. hoc autem non est verum de appetitu naturali. quia talis appetitus naturalis non est res distincta ab eo in quo est talis appetitus. sicut appetitus materie est ipsa materia sed appetitus sensitivus non est ipsa anima sensitiva. sed specialis potentia anime. **¶** **E**t per hoc soluit argumentum quo **¶** **A**rguitur. appetere est commune animatis et inanimatis.

tertij de Anima

Ad quod dicitur in primo libro de anima appetitus naturalis est in potentia anime. et ratio est quia appetitus naturalis est in potentia anime. et ratio est quia appetitus naturalis est in potentia anime.

¶ **O**mnis quod appetere uenit alicui dupliciter. Uno modo ex forma secundum quam res est. et talis appetitus est in inanimatis et non est in potentia anime. **¶** **A**lius est appetitus qui conuenit alicui propter formam. que est principium cognitionis alicuius rei. et talis appetitus est specialis potentia anime. quia talis inclinatio coniungitur alicui potentie cognitive que est vere superaddita. et sic oportet quod ibi sit aliqua forma superaddita.

¶ **A**rguitur. appetere est commune omnium potentie anime. quod omnis potentia appetit suum obiectum. sicut bonum et finem. **¶** **O**mnis quod non est inueniens in potentia anime esse duplicem appetitum. scilicet naturalem secundum que potentie appetunt sua obiecta. sicut omnia perfectibilia appetit suas perfectioes. et per hoc in potentia anime est aliquis altior appetitus qui uenit eis propter obiectum cognitum. **¶** **I**lla autem inclinatio est altior que conuenit potentie ex cognitione quam illa que conuenit eis ex natura. **¶** **U**nde in intellectu est appetitus naturalis. quo scilicet appetit omnis homo naturaliter sentire desiderat. quia per talem appetitum intellectus inclinatur in suum obiectum et preter hoc est appetitus intellectualis. quo tenditur in hoc quod est cognitum per intellectum.

¶ **A**rguitur. omnis appetitus sequitur cognitionem. **¶** **N**ullus est appetitus naturalis. **¶** **O**mnis quod duplex est cognitio. **¶** **U**na est que est coniuncta illi quod appetit. et sic antecedit est falsum in appetitu naturali. sed est verum in appetitu animali et intellectu. quia ibi cognitio est coniuncta illi quod appetit. **¶** **A**lio modo capit cognitio generaliter pro cognitione coniuncta illi quod appetit. vel separata ab eo. et sic antecedit etiam est verum de appetitu naturali quia ille appetitus sequitur cognitionem que est separata ab eo quod appetit. ut ignis per appetitum inclinatur ad locum sursum sed illud locum non cognoscit ignis. sed natura vniuersalis dirigit ignem ad locum sursum.

¶ **A**rguitur. appetitus sequitur formam apprehensam. ergo non est potentia anime. **¶** **O**mnis quod ista propositio potest dupliciter intelligi. **¶** **U**no modo capiendum appetitum per actum appetendi. et sic est verum quod actus appetendi sequitur cognitionem et formam apprehensam. quia cognitio est solum ex forma apprehensa. **¶** **A**lio modo capit appetitus per potentiam appetendi. et sic adhuc capit dupliciter. **¶** **U**no modo secundum se et sic propositio est falsa. quia potentia non sequitur talem formam apprehensam. sed precedit eam. cum omnis potentia naturalis simul cum anima producat. sed forma apprehensa per actum anime acquiritur. **¶** **A**lio modo capit ista locutio quo ad nos. et sic propositio est vera. quia nos distinguimus duos appetitus secundum formam apprehensam. que vel apprehenditur sensibiliter. et sic est appetitus sensitivus. vel intelligibiliter et sic est appetitus intellectualis.

¶ **A**rguitur. idem est obiectum potentie appetitive et cognitive. ergo sunt una potentia. **¶** **O**mnis quod quibus sit idem obiectum materialiter acceptum. quod appetit et cognoscit. tamen hoc idem sub alia formali ratione appetit et cognoscit. quia cognoscitur sub ratione veri. et appetit sub ratione boni. **¶** **E**t ratio est. quia omnia boni appetit. sufficit ergo quod sit alia formalis ratio in cognoscibili et appetibili.

¶ Queritur. quomodo diuidatur appetitus qui est potentia anime. **¶** **O**mnis quod diuiditur in sensitivum et intellectum. **¶** **E**t ratio est duplex. **¶** **P**rima est quod ad altiores formas sequitur altior appetitus et perfectior. sed manifestum est quod intellectus est altior forma quam sensus. ergo etiam

Diuidit appetitus

habetur appetitum. Ille ergo appetitus qui sequitur intellectum vocatur voluntas. que nihil aliud est quam inclinatio ad bonum apprehensum per intellectum. Secunda ratio stat in hoc. omnis potentia passiva est distinguibilis secundum distinctionem potentie actiue. quia oportet agens et patiens esse proportionata ad inuicem. et necesse est actiuum proportionari passiuo. quia ergo potentia appetitiua est passiva. et nata est moueri ab apprehenso per potentiam cognitiuam. ideo oportet talem potentiam distinguere secundum ordinem ad apprehensum per potentiam cognitiuam. sed manifestum est quod alterius generis est illud quod est apprehensum per intellectum. et alterius generis est illud quod est apprehensum per sensum. scilicet particulare. Et etiam oportet illos duos appetitus distinguere. Et ex ista ratione potest sumi planior ratio talis. scilicet. Potentie distinguuntur per obiecta. sed obiectum appetitus sensitui est apprehensum per sensum. et obiectum appetitus intellectui est apprehensum per intellectum. sed illa sunt diuersa. ergo potentie sunt diuersae. Maior pars ex prius dictis. quia omnis appetitus de se est cecus. ideo oportet quod moueatur a potentia cognitiua et ab obiecto eius.

Arguitur. penes accidentales diuisiones obiecti non debet sumi distinctio potentie. sed esse apprehensum per intellectum vel sensum accidit obiecto. ergo penes hoc non debet sumi distinctio potentiarum. sed appetituum diuersorum. Dicendum quod illa conditio esse apprehensum potest dupliciter capi. Uno modo secundum quod tale obiectum comparatur ad potentiam cognitiuam. et sic omnino accidit sibi quod sit apprehensum. Cuius ratio est. quod potentia cognitiua non fertur in apprehensum. sed in apprehensibile. Alio modo capit illa conditio in obiecto secundum quod comparatur in potentiam appetitiuam. et sic esse apprehensum non accidit tali obiecto. quod appetitus fertur per se in bonum apprehensum. et ideo apprehensum per sensum et per intellectum potest distinguere appetitus.

Arguitur. omnis appetitus est sensitui. ergo nullus est appetitus intellectui. Ad idem patet. quod omnis appetitus est respectu singularis appetibilis. sed appetitus singularis est sensitui. quia est circa bonum particulare. Dicendum quod omnis appetitus fertur in res secundum quod sunt extra animam. oportet quod omnis appetitus fertur in aliquod singulare.

Sed est notandum quod singulare capitur dupliciter. uno modo secundum rationem singularis. et sic appetitus sensituius fertur in singulare. Alio modo capitur singulare secundum rationem vniuersalis. et sic appetitus intellectuius fertur in singulare. Exemplum est. quia aliquis potest odire et impugnare aliquid malum vniuersale. sicut habemus odio omne genus latronum. et per oppositum diligimus omnes iustos.

Potest etiam aliter dici. quod aliqua sunt que non potest cognosci per sensum. sicut sunt immaterialia. et ad illa habemus inclinationem. hoc autem non potest fieri per appetitum sensituum. ergo sit per appetitum intellectuum. Per hoc dicitur ad argumentum. quod appetitus intellectuius. scilicet voluntas. vel est circa singularem immaterialia. vel est circa singularem materialia secundum aliquam rationem.

Arguitur. si est duplex appetituum. ergo erit duplex motuum. sed est tantum unum motuum. ergo non erit nisi unum appetituum. quia appetitus est principium motus localis.

Dicendum quod non est simile. quia cuius appetitus inferior potest appetere sine appetitu superiori. non tamen potest superior appetitus mouere absque inferiori. Cuius ratio est. quia oportet per appetitum inferiori membra ordinari ad motum. et ideo superiori

appetitus mouet mediante inferiori.

Queritur. utrum appetitus sensitui bonum subditur ad in concupiscibilem et irascibilem. Ad idem quod sic. ratio est. quod illud quod inuenitur in rebus naturalibus tanquam consequens illarum formarum hoc magis et altiori modo reperitur in parte sensitua. Cuius ratio est. quia rebus perfectioribus conueniunt perfectiores conditiones. sed in naturalibus reperitur duplex inclinatio. una est ad prosequendum conuenientiam. Alia est ad resistendum prohibentibus illam primam inclinationem naturalem. sicut patet de igne que per leuitatem inclinatur ad prosequendum locum sursum. sic aliter quod sibi conueniens. Secundo ignis habet in se caliditatem per quam resistit impedientibus talem motum ea conueniendo. ergo erunt due inclinationes in parte sensitua una que est ad prosequendum conuenientiam. alia que est ad impugandum nociua.

Queritur. utrum iste due operationes spectant ad unam potentiam. Dicendum quod non. sed spectant ad duas potentias. quod patet ex tribus causis. Prima est. quia quicquid animal ingerit se tristibus contra inclinationem concupiscibilem. ut scilicet impugnet nociua. ergo oportet. per illa inclinatione ad tristia ponere unam potentiam que sit alia ab illa que aliter quis inclinatur ad delectabilia. sicut est inclinatio concupiscibilis. Ad idem patet exemplariter. sicut canis est per se periclitus. ut prosequatur appetitum concupiscibilem. hoc quod appetit per appetitum concupiscibilem. Secunda ratio est ad idem. quia passiones appetitus irascibilis sunt contrarie passionibus concupiscibilis. ergo spectant ad diuersas potentias. Circa quod sciendum quod sex sunt passiones in appetitu concupiscibili. tres respectu boni. scilicet amor desiderium et delectatio. et tres respectu mali. scilicet odium fuga et tristitia. Et quicquid sunt passiones in appetitu irascibili. tres respectu boni. scilicet timor audacia et spes. et due respectu mali. scilicet desperatio et ira. Et dicuntur passiones quia sunt cum motu corporali ipsius habentis tales passiones. sicut ira fit cum motu sanguinis ad cor. et operatio intellectiue potentie vocantur. quia non sunt cum motu corporali. Quod autem ipsius irascibilis et concupiscibilis sunt contrarie passiones patet. Nam concupiscentia intendit inuicem iram. et ira intensa inuicem concupiscentiam. non ergo possunt iste passiones spectare ad eandem potentiam cum se mutuo impediunt. Tercia ratio stat in hoc. quia irascibilis est sicut propugnatrix concupiscibilis. quia insurgit contra ea que impediunt concupiscentiam. sed potentia que propugnat est superior illa potentia gratia cuius fit. per pugnatio. ergo irascibilis potentia est superior concupiscibilis. Unde passiones irascibilis incipiunt a concupiscibili. et iterum terminant ad concupiscentiam sicut canis mouet ad iram ex delectatione cibi. quam delectationem canis cupit retinere. et postquam per irascibilem retinuit illum cibum. tunc de nouo delectatur in illo cibo.

Queritur. quod sunt obiecta istorum appetituum. Ad idem quod appetitus concupiscibilis obiectum est bonum particulare absolute acceptum. scilicet obiectum fructus irascibilis est bonum particulare arduum siue difficile. quod appetitus irascibilis non fertur in aliquid bonum particulare nisi secundum quod particulare bonum capit ut difficile et acquisibile. et ex ea parte dicitur arduum. Sicut patet ex passionibus illius appetitus. non enim timor est et audacia aut spes nisi respectu magni boni nec desperatio et ira nisi respectu magni mali. Et organa eorum sunt ista. quod in eodem organo in quo est sensus cordis est appetitus concupiscibilis et in eodem organo in quo est virtus cogitativa est ap-

Questiones

peritus irascibilis. quia appetit? concupiscibilis est circa aliquid bonum delectabile sensibile. et sensus communis est circa aliquod delectabile secundum sensum. ergo appetitus concupiscibilis coniungitur sensui communi. Et hoc est quod supra dixit Aristoteles. cum loquebatur de motu sensus et intellectus. quod delectari et tristi est agere sensitiua medietate. sed medietas sensitiua est sensus communis. Sed appetitus irascibilis coniungitur virtuti cogitatiue. et ergo est in eodem organo in quo est virtus cogitatiua que requirit altius organum cum sit altior appetitus.

Arguitur. multa concupiscimus que non possunt cognosci per sensum communem. ergo appetitus concupiscibilis coniungitur virtuti cogitatiue. Dicendum quod dupliciter aliqua potentia coniungitur alteri. Uno modo centraliter. et sic appetitus concupiscibilis coniungitur sensui communi. Alio modo capitur virtualiter. et sic appetitus concupiscibilis est etiam in virtute cogitatiua. Unus ratio est. quia quequid potest potentia inferior. hoc etiam potest superior et amplius. Cum ergo sensus communis (qui est sensus inferior) cognoscat delectabilia. multo magis virtus cogitatiua potest illa delectabilia cognoscere. et ergo etiam sibi coniungitur inclinatio ad delectabilia. que inclinatio est virtus concupiscibilis. Et ista concordant cum dictis beati Augustini. qui dicit quod virtus sensitiua est sicut serpens. cuius caput est virtus irascibilis. et cauda concupiscibilis. Sicut ergo serpens est aliquid unum. ita etiam appetitus irascibilis et concupiscibilis videntur pertinere ad unam potentiam. scilicet ad virtutem cogitatiuam suo modo ut dictum est.

Arguitur. est tamen una potentia peritior. ergo non oportet ponere unam potentiam pro ueniens. et aliam pro disconuenientis. Unde quod est una potentia ueniens et disconuenientis. scilicet concupiscibilis. quia ipsa potentia secundum aliquas passionem est ueniens. scilicet secundum amorem desiderium et delectationem. sed secundum alias est disconuenientis. scilicet secundum odium fugam et tristitiam. et ideo non ponitur virtus irascibilis per potentiam disconuenientis. sed pro resistentia disconuenientis. quia impugnat disconuenientis.

Arguitur. appetitus sensitiuus est solus ueniens. ergo non est appetitus irascibilis respectu disconuenientis.

Unde quod aliquem appetitum esse ueniens potest intelligi dupliciter. Uno modo formaliter. et sic est falsum. quia etiam est appetitus disconuenientis. Alio modo finaliter. et sic est verum. quia sicut dictum est. passionem irascibilem terminantur ad concupiscentiam. ut patet exemplariter. quia casus impugnat aliquod impediens consecutionem nutrimenti. ut delectetur in tali nutrimento.

Queritur. utrum ista differentia sit in intellectu. scilicet sit aliquis appetitus intellectiuis concupiscibilis. et alius irascibilis. Dicendum quod non. et ratio est. quia si sit aliqua potentia respiciens aliquod obiectum secundum commune rationem. tunc talis potentia non diuersificatur secundum speciales rationes contentas sub tali obiecto. sicut visus qui respicit colores in communi non diuersificatur per album et nigrum. sed obiectum appetitus intellectiuis est bonum in communi. ergo diuerserunt sub talis bono non diuersificant illam potentiam. sed quia sensus respicit bonum particulare et non bonum in quantum bonum. ergo diuerserunt rationes bonorum possunt diuersificare illam potentiam. quia bonum particulare ueniens respicit appetitum concupiscibilem. et bonum particulare arduum respicit sicut obiectum appetitus irascibilem.

Arguitur. intelligibilia sunt concupiscentia et odium. ergo etiam ista diuisio habet locum in intellectu sicut in

Tercij de Anima

sensu. Dicendum quod iste passionem. scilicet amor odium et concupiscentia et huiusmodi possunt dupliciter capi. Uno modo proprie secundum quod sunt cum quadam transmutatione corporali. et sic spectant ad appetitum sensitiuum. et ideo proprie dicuntur passionem. quia tunc subiectum per eas patitur. Alio modo capiuntur secundum quod nominantur simplices actus voluntatis. et sic etiam possunt regiri in intellectu. quia sic inueniuntur in substantijs separatis. est enim ibi amor boni. id est inclinatio in bonum. et odium mali. naturalis fugam mali per appetitum intellectiuis. et ideo potest voluntas dici irascibilis et concupiscibilis per similitudinem. Dicitur enim irascibilis secundum quod fugit malum. et hoc ex iudicio rationis. Et dicitur concupiscibilis secundum quod desiderat bonum. et hoc etiam ex iudicio rationis.

Specie quidem igitur unum erit mouens appetibile aut appetituum. primum autem omnium appetibile. hoc enim mouet cum non mouetur. eo quod sit intellectiuis aut ymaginatiuis. numero autem plura mouentia.

Quia Aristoteles iam dixit quod ad motum localem multa concurrunt. ideo consequenter ponit ordinem eorum que in motu reperiuntur. Et circa hoc tria facit. Primum ostendit quomodo illa sunt unum que in motu locali concurrunt. Secundo quomodo ordinantur ad inueniendum in mouendo. Tercio ponit ea que ad motum executive requiruntur. Et vult quantum ad primum quod in omni motu locali est unum mouens localiter. quod scilicet est unum secundum speciem. quod intelligendum est non de specie nature. sed de specie appetibilis. Est enim aliquod primum mouens quod mouet appetitum et intellectum pateticum sicut appetibile. Et per hoc soluitur argumentum quando arguitur quod sunt multa appetibilia secundum speciem que mouent secundum locum vel localiter. Dicendum quod species non est hic accipienda pro specie nature. quia appetibilia que mouent localiter habent diuersas naturas sed sunt unum mouens in specie appetibilis. quia scilicet omnia talia mouent appetitum in quo consistit species appetibilis.

Quoniam autem tria sunt unum quidem mouens. secundum autem quo mouet. et tertium quod mouetur. Mouens autem duplex. aliud quod dem immobile. aliud quod mouet. Est autem immobile actuale bonum. mouens autem quod mouetur appetitiuis. Mouetur enim quod appetit secundum quod appetit appetitus. actus autem motus quidam est. quod autem mouetur actualiter est. quo vero mouetur organo appetitus iam hoc compositum. unum in communibus anime et corporis operibus considerandum est de ipsis.

Hic ponit ordinem eorum que requiruntur in motu. Et vult quod tria requiruntur in motu. scilicet mouens organum

quo mouens mouet. et illud quod mouetur. sed mouens subdiuidit. quia quoddam est mouens immobile. et aliqd est mouens qd mouet. omnia ergo ista sunt inuenienda in motu animalis. quia appetibile est mouens immobile. et mouens mobile est ipse appetitus qui mouet ab appetibili. mediu quo motus fit est potentia localiter motiua et motum est aial. Quid aut sit organu quo aliqd mouetur considerandu est in libro de motu aialium

Queritur. vtrum sit similitudo in motu animalium et in motu vniuersi. Dicendum q sic. qz in vniuerso ali quod est mouens immobile sicut deus et ali quod est mouens motu qd scz mouet a deo et vltimus mouet alia scz substantie separte speculative. Alia sunt que mouentur et mouentur executiue sicut anima nobilis cum celo. Sicut est in motu aialium. quia appetibile mouet et non mouetur. appetitus mouet potentia localiter motiuam et mouet ab appetibili. potentia aut localiter motiua mouet executiue cor. et cor mouet alia membra q mouent et non mouent. Est tñ in istis dñtia. qz appetibile mouet appetitu soluz finaliter. sed deus mouet intelligentia finaliter efficienter vt supra dictum est.

Hunc aut vt in summa dicat mouens organice vbi principiu et finis illud omni glingisim? hoc est gibbosum et pcauū. hoc quide finis. illud vero principiu. vñ aliud qdem quiescit. aliud vero mouetur ratione quidem altera entia magnitudine vero inseparabilia. Omnia em pulsu et tractu mouentur. ppter qd o3 sicut in circulo manere aliqd et hic incipere motum

Postqz Aristo. determinauit de potentia localiter motiua impariua. hic pter determinat de principio motus localis executiuo. Et vult q principiu motus localis executiuu est quedam potentia que est in corde fm q sibi coniungunt alia membra. Et hoc pr sic. pbari. qz illud est principiu executiuu motus qd est principiu et finis motus. sed cor est principiu et finis cuiuslibet motus in aiali. q potentia localiter motiua est in corde. Quor pz. qz cor h3 duplicem motu. s. gibbosum. i. pueru et concauū. id h3 motum sicut glingisimus. i. circularē. et fm vnu motu. s. concauū est finis. et fm alium motu est principiu. Vñ quodamō cor mouetur circulariter. i. h3 silitudine motus circularis. sic ergo illud (qd circulariter mouetur) fm rotum quiescit et fm pres mouetur. ita etiam est de motu cordis

Arguit. potentia localiter motiua pstitit in neruis adin vice coniungētibz organa q sunt principia motus localis. Exempla grā in cruribz sunt nerui quidā qui ad inuicē coniungūt organa motus localis. Dñm q cor accipit duplr. vno mō fm se. et sic in corde nō est potentia motiua localiter. Alio mō capis cor fm q sibi coniunguntur alia membra q recipiunt naturalē influxuz a corde. et sic cor est subiectu potentie motiue localis. Et sic dicit Aristo. in libro de aialibus q aia est in corde qd non est veru de anima qualitercuqz accepta. sed de anima motiua. Ita ergo potentia localiter motiua est realiter distincta ab alijs potentijs prius dictis. quia est vis quedam motiua que est in corde fm q et alia membra coniunguntur

Querit qd sit principiu motus localis in aialibz. Dicendum q aliud est querere de principio motus localis et de potentia localiter motiua. Unde si qrat de principio Dñm ē q duplex est principiu motus localis. scz immobile et mobile. Immobile est appetibile. qz hoc mouet appetitu ex cuius motu sequitur motus aialis. Principiu mobile est duplex. scz imperatiuū et est appetitus et fantasia. vel est appetitus et intellectus sicut prius dictu est. Sed executiuū est potentia que est in corde et in alijs membris sibi coniunctis. Si aut querat de potentia localiter motiua tñ excludet appetibile. qz cuius appetibile sit principiu motus localis tñ nō est potentia motiua localiter. q est tñ dicēdu q duplex est potentia motiua. Quedam est imperatiua et est appetitus cū fantasia vel appetitus cū intellectu. Alia est executiua que est principaliter in corde fm q. Alia membra sibi coniunguntur. Et per hoc soluit qstio supius mota. scz an potentia localiter motiua sit vna distincta potentia. Dicendum q sic. et hoc loquendo de potentia executiua et nō imperatiua

Omni qdē igit sicut p dcm est in qtu ap petitiuū aial. sic ipsius motiuū est. appetitiuū aut nō sine fantasia. fantasia at ois rōalis aut sensibilis est. hac qdē igit et alia aialia picipant

Postqz Aristo. determinauit de principio motus localis in p muni. Hic psequenter determinat de ipso p cōsparationē ad diuersa aialia. Et pmo dicit qd sit p mune oibz aialibz participantibz motum. Et vult q omne aial in qtu appetitiuū est sui ipsius motiuū. qz appetitus est p pta cā motus. Cuius rō est. qz cuius principuz motus localis est ab aliqua cognitione. tamen cognitio nō est sufficiens principiu motus localis nisi cognitio addatur appetitus. qz cognitio de se est ad opposita. sed appetit de terminat potentia ad vnu. post quā determinatiōem sequitur motus. Et hoc est qd dicit Aristo. q appetitus qui mouet non est sine fantasia rōnali vel sensibili. quasi diceret q talis appetitus necessario presupponit cognitionē rōnalem vel sensibilem.

Arguit nulla fantasia est rōnalis. q male dicit q appetitus nō mouet sine fantasia rōnali vel sensibili. Dñm dupliciter. Primo q fantasia dicit rōnalis p participatiōem licet nō per essentia. et tamen qz Aristo. hic extendit fantasia ad rōnem. ergo dicēdu est q illa pnt habe re vnu p mune nomen que habent vna p mune p ptiates cū ergo cognitio sit p mune fantasia et intellectu. sic etiaz potest fantasia extendi ad intellectum. qz notitia in fantasia est nobis notior qz in intellectu

Considerādū aut et de imperfectis qd mouēs est qbz tactu solū uest sensus. vtz p rīgat fantasia icēbis aut nō. aut et p cupiscētia. Videt ei letitia et tristitia iesse. si aut hec et p cupiscētia necē. fantasia aut quō vtiqz ierit. aut sicut mouent indeterminate. et hec isunt qdē. ideterminate aut insunt

Hic Aristo. inquit quid sit principiu motus in aialibz imperfectis qbus soluz inest sensus tactus. Et vult q fantasia indeterminate et p cupiscētia indeterminate

Questiones

illam fantasiam psequens sunt principii motus localis in illis animalibus quibus solum inest sensus tactus. Et hoc sic probatur quod eo modo quo animalibus inest appetitus et fantasia. ipsis inest principii motus localis. sed istis animalibus inest motus indeterminatus. quia solum mouentur in presentia sensibilium que determinate et ad presentiam eis proponuntur. ergo etiam principii eorum est fantasia indeterminata et percipit eam illam psequens. eo enim modo quo illis inest fantasia etiam eis inest percipit eam.

Sensibilis quidem igitur fantasia sicut dictum est et in aliis animalibus inest deliberatiua autem in rationalibus inest. vtrum enim ager hoc aut hoc. iam rationis opus est et necesse vno mensurare. maius enim imitatur quare potest vnum ex pluribus fantasmatibus facere. et causa hec eius quod opiniones non putari habere quam eam que ex syllogismo non habet. hec autem illam propter quod deliberatiuum non habet appetitus

Hic psequenter dicit Aristotle. quod si principii motus localis in animalibus presentis. Et vult quod in illis principii motus localis est fantasia sensibilis absentis. quod illa mouetur secundum fantasiam determinatam. quod intelligitur coniungendo tali fantasie appetitum. Deinde ostendit quod si principii motus localis in hominibus et dicit quod fantasia deliberans. ratio deliberatiua que potest vocari fantasia sicut dictum est. Vel potest etiam exponi de fantasia sensitua que est deliberatiua per participationem. et sic fantasia sensitua etiam vocatur deliberans. Istud enim sic probatur. illud est principii motus localis in hominibus quo vnum perigitur alteri in agilibus. quod ex tali electione aliquid mouetur ad vnum et non ad alterum. sed talis electio fit per rationem deliberatiuam. ergo ratio deliberans est principium motus localis in homine. oportet enim quod illa ratio deliberans accipiat aliquam communem regulam quam applicando ad agibilia vnum preeligit alteri. illa autem regula potest esse principii omnium agibilium. sed quod omne bonum sit faciendum. et quia bruta non possunt vti tali syllogismo per quem vnum preeligitur alteri. ideo sequuntur duo correlaria. Primum quod bruta non habent opiniones quod opinio generatur ex tali syllogismo. Secundum sequitur quod bruta statim mouentur per fantasiam ad percipit eam vel irascendum. quod non habet deliberationem qua possunt preeligi hoc vel illud.

Vincit autem et mouet aliquam deliberationem aliquam quando autem mouet seipsum. sicut spera appetit appetitum. cum incontinencia fuerit. natura autem semper que sursum principalior est et mouet. ut tribulationibus iam moueat

Hic Aristotle. respondet tacite questionem qua quis posset dicere quod homo sepe moueat ad aliquid contra rationem deliberatiuam. quia non semper facit illud quod deliberat. Respondet Aristoteles. quod quando homo mouetur secundum naturam hominis. tunc semper mouetur secundum rationem deliberantem. sed quandoque contingit quod homo mouetur non ut homo sed ut brutum. sicut contingit quod

tertiu de Anima

appetitus inferior vincit superiorum appetitum et deliberationem remouendo homines ab eo quod deliberavit ratio. Et quo sequitur quod sicut in toto vniuerso superior celestis spera mouet inferiores naturaliter. sic etiam appetitus superior mouet naturaliter inferiores. sed sicut omnino motus fieret contra naturam si inferior spera moueret superiorem et traheret eam ad suum motum. sic etiam est contra naturam quod inferior appetitus trahat superiorem a sua rectitudine. et ideo per hoc contingit peccatum quod est contra naturam

Queritur vtrum virtus irascibilis et percipit eam moueantur a ratione et obediant ei. Dicendum quod sic. et hoc est verum secundum similitudinem tam quo ad intellectum quam quo ad voluntatem. ratio enim quandoque extenditur ad appetitum rationalem qui est voluntas. Quod autem appetitus inferior obediat rationi sic probatur. quia appetitus coniungitur virtuti estimatiue principaliter in homine. que virtus estimatiua est ratio particularis. Et quo sic arguitur. Ratio particularis dirigitur a ratione vniuersali. sicut patet in syllogisatione vbi propositioes singulares concluduntur ex vniuersalibus. cum ergo intellectus sit ratio vniuersalis et estimatiua particularis. sic dirigitur estimatiua et appetitus sibi coniunctus a ratione vniuersali. Et ista est causa quare ouis estimans per virtutem estimatiuam lupum presentem absque deliberatione statim fugit. sed etiam homo si estimet per virtutem cogitatiuam aliquid quod periculum sibi imminere primo deliberat antequam fiat. Et quia syllogizare non est opus simplicis intellectus. ideo dicitur ille virtutes plus obedire rationi quam intellectui. Idem patet ex experimento. quia ex vniuersalibus syllogisationibus mitigantur passiones sicut ira vel percipit eam vel aliquid huiusmodi. Et etiam obediunt isti appetitus voluntati. quod etiam patet ex experimento. quia videmus quod homo si apprehendat aliquid percipit eam non tamen statim psequitur istud sed aspiciat motum voluntatis rationalis. Ratio illius est. quod vtrumque dictum est voluntas est superior potentia inter potentias anime. sed semper superior potentia mouet inferiorem. ergo etiam voluntas naturaliter mouet inferiores potentias

Arguitur. augustinus vocat sensualitatem serpentem quia non obedit rationi. ergo sequitur quod appetitus inferior non obedit rationi. Respondetur. quod appetitus sensitius accipitur dupliciter. Vno modo secundum quod fertur in obiectum preter rationem. et sic vocatur serpens. quod sic mouet contra dominum rationis superioris et inferioris. Alio modo accipitur appetitus inferior secundum quod in appetitum reducat intellectus. et sic appetitus vocatur rationalis. potest enim potentia superior dirigere inferiorem ad suum actum.

Arguitur. quod repugnat alicui non obedit ei. sed sensualitas repugnat rationi. ergo non obedit ei. Vnus pars in presentibus. Respondetur. quod sicut in ciuilibus est duplex principatus scilicet despoticus in quo principatu inferior non habet potestatem resistendi superiori. sicut dominus principatur suo seruo. Alius est principatus politicus sive regalis. et in illo principatu subditi habent propria voluntate resistendi domino suorum superiorum. sicut rex dominatur ciuibus. Respondetur. quod sicut in homine reperitur duplex principatus. quod anima datur corpori principatu despotico. et ideo potest anima vti corpore et corpus potest principatu despotico. et ideo potest anima vti corpore et corpus plus anime resistere non potest. sed voluntas non dominatur appetitui inferiori tali principatu sed principatu politico. et ideo appetitus inferior potest resistere appetitui superiori. Unde patet quod ista propositio appetitus inferior obedit rationi. est accipienda secundum quod obedit dicitur appetitui

Primum motus localis in brutis

P. m. l. in huius

Respondit dum bitandis

rudinem sic q̄ sit sensus appetitus obedit .i. aptus nat^o
est obedire q̄uis etiā natus sit repugnare rōni

Arguitur potentia sensitiva cognitiua non obedit ratio-
ni. ergo nec appetitus. Antecedens patet. quia non vi-
demus quando volumus. consequentia patet. quia ap-
petitus sequitur cognitionem. Dicendum q̄ dupli-
ces sunt sensus. scilicet exteriores et tales non obediunt ratio-
ni. q̄ tales non mouent nisi p̄sentibus sensibilibus. cum
ergo p̄ imperium voluntarium non fiat obiectum p̄sens
ergo non potest videre visus quando volumus. S; sen-
sus interiores mouentur s̄m impium voluntarium. quia ad
li sensus componunt fantasmata que fiunt et diriguntur
a liberare voluntarium.

Queritur. verum appetitus sensitivus moueat vol-
untatem. Dicendum q̄ quandoq̄ potest appetitus
sensitivus mouere voluntatem. Cuius ratio est. quia
obiectum voluntarium est bonum. sed s̄m appetitum sensiti-
uum quandoq̄ iudicamus aliquid esse bonum. ergo
appetitus sensitivus potest mouere voluntatem. Maior
est manifesta. et minor patet. q̄ quod alicui videat aliquid
esse bonum. hoc contingit ex dispositione illius q̄d ponit
tale bonū sicut gustus infectus iudicat hoc esse dulce q̄d
conuenit sibi s̄m suā infectionem. cum ergo ex passione ap-
petitus sensitivus contingit ex dispositione illius q̄d ponit
aliquid. sequitur q̄ s̄m illam dispositionem appareat aliquid
quod bonū q̄d extra illam dispositionem nō iudicaret eē
bonum. et sic patet q̄ appetitus sensitivus mouere potest et quā
q̄ mouet voluntatem ex p̄re obiecti.

Arguitur appetitus superior est dignior appetitu in-
feriori. Sed mouens est p̄stantius motor dignius. ergo
appetitus sensitivus qui est appetitus inferior nō potest
mouere appetitum superiorem. Dicendum q̄ non est
inconueniens q̄ aliquid sit dignius altero simpliciter. et
tamen alterum potest esse dignius illo s̄m quid. Per h
ergo est dicendum q̄ appetitus sensitivus accipitur du-
pliciter. vno modo s̄m se. et sic mouet a voluntate. et sic s̄p
appetitus intellectivus est dignior. Alio modo appetitus
sensitivus accipit s̄m q̄ subiacet passioni. et sic appetitus
sensitivus dominat̄ appetitum intellectivum. quia mo-
uet appetitum intellectivum ad p̄sequendū aliquid iux-
ta passionem que dominatur in appetitu sensitivo.

Arguitur virtus particularis non agit in causam
vniuersalem. ergo appetitus sensitivus non agit in vo-
luntatem que est circa bonum vniuersale. et appetitus
sensitivus est circa bonum particulare. Dicendum.
q̄ virtus particularis non agit in virtutem vniuersalem
nisi etiam talis virtus vniuersalis applicetur ad aliquid
particulare agibile. Exempli gratia extra propositum.
Virtus celi que est vniuersalis potest impediri per ali-
quod particulare agens circa productionem alicuius
plante et tamen virtus celi est vniuersalis non ergo vni-
uersaliter est verum q̄ virtus particularis non impediatur
virtutem vniuersalem. et ergo potest appetitus sensitivus
disponi p̄ aliquam passionem vt in hoc particulari agibili
li trahat rationem a sua rectitudine

Scientificum aut̄ nō mouet sed manet qm̄
autem hec quidem vniuersalis existimatio et ra-
tio. alia vero particularis. hec quidem enim di-
cit q̄ oportet talem tale agere. hec aut̄ q̄ hoc

quidem tale ergo talis. iam hec mouet opinio
non que vniuersalis aut vtraq̄. sed hec q̄dem
q̄scens magis. hec autem non

Quia Aristoteles supra dixit q̄ in homine mouet ra-
tio deliberatiua. ideo Aristoteles hic dicit que sit illa ra-
tio mouens. Et primo vult q̄ illa non est ratio specula-
tiua. quia illa non mouet. sed manet. id est quiescit. Illa
enim ratio non considerat aliquid agibile. et ideo vocat
eam scientificam. quia per illas absolute aliquid scimus.
Ratio ergo que mouet est practica. que iterum est duplex
scilicet vniuersalis que considerat vniuersalia principia agi-
bilium. et particularis que applicat tale vniuersale ad ali-
quod particulare agibile. Exempli gratia. Ratio vni-
uersalis dicit q̄ parentes sunt honorandi. sed ratio parti-
cularis dicit q̄ ille pater sit honorandus. mouet ergo
vtraq̄ ratio practica. sed differenter. quia ratio vniuersa-
lis practica mouet sicut causa prima. sed rō practica parti-
cularis mouet sicut proxima causa. oportet enim si mos-
tus per executionem operis debeat sequi q̄ vniuersalia
applicentur ad particularia agibilia. Et ex isto potest sci-
citer sumi ratio quare ratio practica particularis corri-
pitur. quia in ista particulari applicatione contingit parti-
culari rationem corrumpi. p̄pter delectationem vel p̄-
pter aliam passionem quā delectationem vel passionem in elec-
tione sequitur ratio practica particularis

Queritur vtrum homo sit liberi arbitrii. Dicens
dum q̄ sic. quia nisi sic tunc frustra essent consilia exhorta-
tiones p̄cepta premia et p̄na. quod est falsum. Cuius
ratio est. quia de his que fiunt necessario non est consiliū
vt dicitur tercio ethicorum. sed de his que possunt sic esse
vel non esse. Fiunt ergo consilia vt vnum eligatur per li-
berum arbitrium et non alterum. Similiter fiunt exhorta-
tiones vt eligatur aliquid bonum et eius oppositum
non eligatur. Similiter p̄cepta sunt de his que homo
potest facere vel non facere. Premium autem datur bo-
nis et p̄na malis. et hoc quia subsumit libero arbitrio.

Circa quod sciendum q̄ quedam res agunt sine iudicio
et sine cognitione. sicut lapis tendit ad locum deorsum.
et alique agunt iudicio et cognitione. sed non li-
bero iudicio ipse agunt. quia agunt naturali instinctu sicut
bruta. sed homo agit iudicio etiam libero. agit enim
iudicio. quia per vim cognitiuam homo iudicat quid sit
agendum et quid dimittendum. Et istud iudicium non
est ex naturali instinctu. sicut in brutis. sed ex collatione ip-
sius rationis in particulari operabili. Cuius ratio est. q̄
appetitus noster sequitur rationem. sed ratio nostra in
particularibus agibilibus est circa contingentia. circa illa
autem ratio habet vias ad opposita. potest enim ratio
persuadere in aliquo particulari agibili duo contraria. si-
cut patet in rethoricis persuasionibus. etiam in dyalecticis
syllogismis. Unde p̄ q̄ origo libertatis est ex ratione per
suaudente aliquid agendum vel nō agendum.

Arguitur Aristoteles dicit secundo ethicorum qua-
lis vnusquisq̄ est talis finis debetur ei. Ex quo sic argui-
tur. aliquis est aliquis ex habitu et natura. ergo homo
non ex libero arbitrio operatur. sed ex habitu vel natura
ordinatur ad finem. Dicendum q̄ in homine est du-
plex qualitas. scilicet naturalis et acquisita vel superue-
niens. Naturalis qualitas potest accipi vel circa intel-
lectum. vel circa corpus et virtutes corpori annexas. Et

*Libertu arbitriu no est specialis potia aie ab
alio distincta*

*Inuentione 3e tpg 13 agmen. de re 11
2 status*

Questiones

terciu de Anima

naturali autem qualitate intellectus homo appetit vltimum finem et ideo non vult libere vltimum finem. sed necessario. Et ideo per preparationem ad vltimum finem non habet voluntas libertatem. quia hoc est summum bonum ad quod naturaliter omnia inclinatur. Ex parte autem corporum homo potest habere qualitates inclinantes ipsum ad aliquod sed illis inclinationibus potest homo resistere per voluntatem. per qualitates superuenientes acquiras aut infusas. etiam inclinatur homo ad aliquod opus sed non necessario. et ideo adhuc potest non agere opera illa habitus. Et hoc propter triplicem causam. Prima quia potest puenire acquisitionem habitus. Secunda quia potest non vti tali habitu. Tercia quia potest per contrarios motus ad actus tales habitus corrumpere. Dicendum est ergo ad argumentum quod quibus habitus inclinatur ad aliquod opus non tamen necessitat ad tale opus. quia potest aliquis habens habitum non operari per talem habitum. et sic non tollit libertatem arbitrii

Querit verum libertu arbitrii sit specialis potentia aie. Dicitur quod non. quia est ipsa voluntas. quod sic probatur. quia oportet potentias appetituas esse proportionatas apprehensiuis. quia appetitue mouentur ab apprehensiuis. sed in intellectu est quidam vis intellectiva qua vnum ex aliis se legitando eligimus. ergo proportionabiliter sic erit in appetitu. Est igitur vna vis in appetitu qua simpliciter finem appetimus et vocatur voluntas. Alia est vis electiva siue libertas arbitrii secundum quam vnum eligitur ante aliud. sicut ergo intellectus et ratio sunt vna potentia voluntas et libertu arbitrii. et ideo fuit aliquos libertu arbitrii dicitur vis electiva quia pilla vni vnum peligit alteri

Arguit naturale et deliberatiu non possunt esse vna potentia. sed est aliqua voluntas naturalis que vocatur thelesis. et aliqua est voluntas deliberatiua que vocatur bulesis. ergo sunt distincte potentie. Dicitur quod voluntas naturalis que vocatur thelesis. et voluntas deliberatiua que vocatur bulesis. non differunt vt diuerse potentie. sed differunt secundum actum perfectum et imperfectum. quia thelesis dicitur voluntatem imperfectam que non est conuicta perfecte deliberatione et complete. nec est accepta secundum omnes circumstantias siue condiciones. sed bulesis est voluntas accepta cum perfecta deliberatione. et secundum hoc contingit quod aliquis vult opposita secundum diuersas voluntates. quandoque enim ante perfectam deliberationem vult aliquam rem quam tamen nullo modo vult post deliberationem perfectam vt martires voluntate naturali volebant non mori. sed voluntate deliberatiua et perfecta volebant mori ne ab negarent fidem

Arguit potentie distinguuntur penes actus. sed est alio actus voluntatis et libertu arbitrii. ergo sunt diuerse potentie. Maior est nota. et minor pars. quia voluntas est actus potentie voluntatis secundum quod absolute inclinatur ad finem. sed electio pars propter diuersitatem eligibilium est actus libertu arbitrii. Dicendum quod sunt duces actus. Quidam sunt qui se accidentales habent ad aliquam potentiam. et tales non diuersificant potentias. Alii sunt actus qui essentialiter se habent ad potentias. et illi diuersificant potentias. sicut in sensibus sunt audire et videre. tales enim actus diuersificant potentias. Per hoc ergo est dicitur quod electio et voluntas se habent per actus ad libertu arbitrii. quia voluntas est actus potentie voluntatis circa bonum secundum quod absolute inclinatur in finem. sed electio est actus voluntatis secundum quod vnum peligit alteri propter aliquod bonum sequens. Et sicut est de intelligere et rationari quo ad potentiam intellectiuam

Arguit est duplex intellectus. scilicet agens et possibilis ergo etiam erit duplex voluntas. pna tener a fili. Dicitur enim duplex. primo quod voluntas non mouetur a duplici intellectu. sed solum ab intellectu possibili. et ideo sicut in intellectu possibile est vis intellectiva et rationatiua que sunt vna potentia ita in voluntate est vis voluntatiua et electiua. Secundo est dicitur quod intellectus preparatur ad voluntatem vt mouetur. et ideo non oportet distinguere duplicem voluntatem. quia nulla est voluntas agens cum omnis voluntas sit mora

*Potia vegetatiua e m oi
eg vni*
Vegetabile quod dicitur aiam necesse habere omne quodcumque viuunt et habet aiam a generatiōe vsque ad corruptionem. necesse est enim quod generatū augmentū habere et statū et decemētū. hoc autem sine alimento esse impossibile. Necesse igitur inesse vegetabilium potētiam in oibz generatis corruptibilibus

Postquam Aristoteles in precedentibus determinauit de singulis partibus anime. scilicet de anima vegetatiua. sensitua. intellectuua. et motiua secundum locum. hic sequenter vult ostendere quomodo se habent iste partes ad viuētia. Et primo quomodo se habeat anima vegetatiua ad viuētia. scilicet quomodo anima sensitua. Et hoc quod anima vegetatiua est in omnibus viuētibz. Et hoc sic probatur quia omne viuens vel habet tempus augmenti sicut in principio post generatiōem. aut habet tempus decemētū. sicut quomodo viuens tendit ad corruptiōem. vel habet tempus status. sicut quando nec auget nec decrescit. sed in omnibus istis statibus necesse est viuens vti alimento. sed vti alimento spectat ad animam vegetatiua. ergo necesse est omne viuens habere animam vegetatiua

Querit quomodo duplex est tempus in rebus viuētibz per ordinem ad alimentum. Dicitur quod triplex. aliquod est tempus in quo propter calorem naturale plus aggeneratur de alimento sube alitum quod deperditum fuit. et hoc est tempus augmenti. Aliud est tempus in quo plus remouetur de suba alitum quod aggeneratur. et hoc propter defectum caloris naturalis. et hoc est tempus decemētū. Aliud est tempus in quo equaliter aggeneratur sicut deperditum fuit. et hoc dicitur tempus status. Dicitur tamen aliquid quod non sit tempus status nisi quo ad nos. quia vltimo homo semper crescit et augetur vel decrescit. Et hoc potest esse verum capiēdo augmentū et decemētū improprie secundum quod aliquid dicitur augeri quod est factum maius quam immedie ante hoc fuit. Et hoc dicitur decrescere quod est factum minus quam immedie ante hoc fuit

*Potia sensitiua no inest
oibz vni*
Sensum autem non necesse in omnibus viuētibz necesse est omnibus esse quomodo simplex corpus contingit habere tactum necesse sine hoc possibile esse nullum animal. necesse quecumque non susceptiua spiritus sine materia

Hic ostendit Aristoteles quomodo se habeat sensus ad viuētia. et dicit quod non est necesse omnibus viuētibz inesse sensum. Et hoc sic probatur. quia primus sensus scilicet tactus consistit in quodam temperamento qualitarum primarum quod sicut prius dicitur est. nihil aliud est sensus tactus quam motus dietas calidi frigidum humidum et siccum. sed sunt multa viuētia que habent corpus simplex. sicut sunt plante. ergo illis non inest aliquis sensus.

Handwritten marginal notes on the right side of the page, including:
- *Potia vegetatiua e m oi eg vni*
- *Potia sensitiua no inest oibz vni*
- *Handwritten commentary and corrections in a smaller hand.*

Questiones

Arguit. pus dicitur est in se dō huius q̄ solus tactus nec
cessarius sit aiali. ḡ male dicitur hic q̄ gustus et tactus s̄ nec
cessarij om̄i aiali. Dicitur q̄ gustus capis dupl̄. vno mō
fm̄ q̄ est discretus? alimēti fm̄ q̄ in alimento s̄ q̄litares
tāgibiles. s. calidū. frigidū. humidū. siccū. et sic gustus est
vna potētia cū tactu. q̄ tactus est circa alimentū vo/
catur gustus. et tactus est circa alia tāgibilia vocat ta/
ctus. Alio mō accipit gustus fm̄ q̄ est discretus? alimēti
inquantū alimentū est saporosum. et sic gustus est sp̄ialis po/
tētia. q̄ h̄z sp̄iale obiectū sc̄z saporē. Et isto mō gustus
nō est in quoliter aiali. q̄ conchilia et aialia imperfecta nō
habent talē gustum. saluant em̄ talia aialia in aqua salta
que habet saporē amari. q̄ illa est calidior q̄ aqua dul/
cis. et in aqua dulci talia aialia corrumpentur

Alij autē ppter bonū et generi aialium iā nō
cūcūq̄. sed q̄busdam vt pcessiuo necesse inē
Si em̄ debet saluari nō solū optet tactū senti/
re. sed de lōge. Hoc autē erit si p mediū sensitivū
fuerit. eo q̄ illud q̄dem a sensibili patiat et mo/
ueat. ipm̄ autē ab illo. Sicut em̄ mouēs fm̄ lo/
cū vsq̄ alicubi pmutare facit. et depellēs aliter
facit vt pellat. et est p mediū motus. et p̄mū q̄/
dem mouēs depellit et nō depellitur. vltimū
autē solū depellitur nō pellēs. medium autē vtra
q̄. multa autē media sic in alteratiōe. pter quod
vnu manens in eodē loco alterat vt si in ceram
tingerit aliquis vsq̄ ad id mora est vsq̄ q̄ t̄xit.
lapis at̄ nihil sed aqua. vsq̄ quo procul. aer au/
tem ad plurimū mouet. et facit et patitur si ma/
neat. et vnus sit Vn̄ et de repulsione est me/
lius q̄ visum egredientē rep̄cuti aerem pati
a figura et colore vsquequoq̄ quidez sit vnus
In leui autē est vnus. ppter qd̄ iterūz hic vi/
sum mouebit. sicut vtiq̄ si in cera sigillum in/
grederetur vsq̄ ad finem

Ex quo Ar̄. dicit q̄ duo sunt sensus necessarij om̄i
nibus aialibus. inquit iā p̄nter in quibz aialibus alij
sensus sunt necessarij. Et vult q̄ alij sensus nō s̄z necessa/
rij om̄ibus animalibz. sed illis quibz conuenit querere ali/
mentum in distantia. sicut sunt aialia pgressiua. q̄ ne/
cesse est talia aialia habere sensus quibz cognoscat ali/
quod distans. sed tactu et gustu nō cognoscat aliquod di/
stans. s̄z alijs tribz sensibz. Et hoc pbat. q̄ alijs tribz
sensibz primo mouet mediū. et medio moto mouetur sen/
sus Et ponit duo silia. vnum est in motu locali. sc̄m in
motu alteratiōis. In motu em̄ locali quicq̄ p̄tigit q̄ vno
moto mouet aliter. et istud alterū mouet terciū. sicut con/
tingit in motu p̄totoz in quibz p̄tes aeris successiue

Tercij de Anima

mouent. sic etiā fit in motu mediū in istis tribz sensibz. qd̄
medium pus mouetur ante q̄ potentia. Sc̄m simile est
de alteratione. q̄ quādoq̄ aliquid alterat vnā rem que
alterata alterat aliam. sic etiā p̄tigit in sensibz in medio
et ponit exemplū de sigillo et cera. Est t̄m ista differētia in
textu. q̄ sigillū non imprimit figuram cere vsq̄ in p̄fun/
dum. sed t̄m vsq̄ ad superficiem. sed visibile imprimit suā
figurā vsq̄ ad finem. i. vsq̄ ad p̄fundum

Quod autē impossibile sit simplex et aialis
corpus manifestū est. dico at̄ puta igneū
aut aereū. Sine qd̄ em̄ tactu neq̄ vnu p̄tin/
git aialiū sensum habere. corpus em̄ tactivum
aialium omne sicut dicitur est. alia autē preter ter/
ram. sensitiva qd̄ vtiq̄ sicut oīa autē. eo q̄ per
alterum sentire faciūt sensum et p mediū. tactus
autē est in tangendo ipsa. ppter qd̄ et habet hoc
nomen. et t̄m alij sensus tactu sentiūt. sed p al/
tera. hic autē videt solus p se ipm̄. quare huius/
modi elementoz nullū vtiq̄ erit corpus aialis
Neq̄ itaq̄ terrenū. omniū em̄ tangibiliū tactus
est. sicut medietas et susceptiuus sensus. nō so/
lum quecūq̄ differentie terre sunt. sed calidi et
frigidi et alioz omniū tangi possibiliū. et pro/
pter hoc ossibz et capillis et h̄mōi partibz non
sentimus. q̄ terre et plante. et ob hoc neq̄ vnu
habēt sensum. q̄ terre sunt sine autē tactu. neq̄
vnu possibile est aliū. hic autē sensus nō est neq̄
terre. neq̄ alius elemētōz nullius

Hic Aresto. pbat qd̄ pus supponebat siue concludē
bat. sc̄z q̄ corpus simplex nō p̄t esse corpus aialis. Et h̄
pbat sic. necesse est oē aial habere sensum et p̄cipue sensus
tactus. q̄ per sensum differt aial a non animal. q̄ sensibz
le est differentia aialis. sed in corpore simplici non p̄t esse
tactus. q̄ necesse est tactū p̄sistere in quadā medietate q̄
litarum p̄marū. q̄ medietas est solum in mixtione illari
qualitatu In signū cuius si sint alique p̄tes in aiali in quibz
non est talis medietas mixtōis. sed partes sunt terre/
stres. in illis non erit sensus tactus neq̄ alius sensus. et
ideo ossa capilli et vngues non sentiunt. quia habūdant
in terrestreitate

Arguit in libro de sensu et sensato dicit q̄ organū tac/
tus sit de natura terre. ḡ male dicitur hic q̄ in partibz in quibz ē
habūdantia terrestreitatis nō sit sensus tactus? Dicitur
q̄ tactū esse de natura terre potest dupl̄ intelligi. Vno
p̄ p̄parationē ad alios sensus. et sic est verū. quia est ma/
gis terrestris q̄ alij sensus. Alio mō p̄sideratur fm̄ se et a
dominio. et sic est falsum. q̄ in omni sensu absolute accep/
to dominatur aer vel aqua. Et rō dicta fuit supra in sc̄z

Corpus Simplex
nō p̄t esse corpus aialis

tando. qz sensus debet esse receptiu^s sp^{er}um sensibilium. sed terra nō est bñ receptiua. qz est nimis grossa.

Manifestum igitur quoniam necesse hoc solo p^{er} uata sensu aialia mori. neqz em̄ hūc possibile ē habere nō aial existens. neqz cū sunt animalia animalium necesse est habere p^{er}ter hūc. Et p^{ro}pter hoc quidē alia sensibilia excellētia nō corrūpunt aial. vt color z odor z sonus. sed solum sensus nisi fm accūs. puta si simul cū sono de/pulsio fiat z ictus. z a visis z odore alia mouētur q̄ tactu corrūpunt. z humor autē fm q̄ accidit simul tactiū esse sic corrūpuit. Tāgibiliū autē excellētia. aut calidorum z frigidoz z duro rum corrūpūt aial. Om̄is q̄dem em̄ sensibil^{is} su p^{er}fectitas corrūpūt sensum. Quare z qd̄ tāgi pōt tactū. hoc autē tactu determinatū est viuere. Si ne em̄ tactu monstratū est q̄ impossibile est animal esse. vñ tāgibiliū excellētia nō solum corrūpunt sensum sed aial. qz necesse solū habere hūc.

Ex p^{re}dictis Aristotiles ostendit habitudinē sensuum ad aialia. z p^{ri}mo sensus tactus. z secūdo aliorū sensū. Quo ad p^{ri}mu m dicit qz ex p^{re}dictis manifestū est qz p^{er} p^{ri}uatōem tactus necesse est aialia mori z non possunt p^{er}manere. z hoc ideo. qz ille sensus est necēarius animalī quo ad esse. nō autem sic est de alijs sensibus. quia etiā corruptis alijs sensibus adhuc animalia possunt manere in eē. sicut s^u mul ti cecī z surdi. Et quo vlt^{er}ius concludit qz excellētia aliorum sensuum non corrūpūt animal. licet bene sensum. vt excellens color bene corrūpūt visum. sed nō corrūpūt animal. sed excellētia tangibilia etiam corūpunt animal. et non solum sensum. vt excellens calor vel frigus.

Arguit. apoplectici carent sensu tactus. z tamen viuūt in illa parte vbi humores sunt corrupti. ergo male dicitur est qz per p^{ri}uationem tactus ipsum animal corrūpatur. Dicendum qz in illa parte que patit apoplexiā nō est sensus tactus fm actum secundum. est tamen ibi adhuc sensus tactus fm actum p^{ri}mu m. quia ibi adhuc est anima. impeditur tamen influxus qui consuevit p^{ro}uenire a capite ad cetera membra. z ideo illa membra sunt quasi mortua donec redeat ille influxus qui fuit per huiusmodi mores impeditus. z tunc redeunte influxu iterum est actus secundus tactus.

Arguit. videtur qz etiam sensibilia aliorum sensuum corrūpant totum animal. quia sonus quandoqz corrūpūt animal. vt patet in tonitruo. Dicendum qz in tonitruo sunt tria consideranda. P^{ri}mo sonus qui potest quandoqz corrūpere auditum si sit sonus vehemens. Secundo in tonitruo est aer violēter motus. z talis aer potest hominem precipitare ad terram. z si iste homo precipitatus interficiatur est ex precipitacōe. Tercio in toni-

truo emittuntur ex nube quidam venenosi vapores q̄ sperguntur ad aerem. z ideo si homo attrahat tales vapores tunc homo inficitur ex veneno attracto. Et sic iste vapor potest interficere homines z nō sonus. z quia per pluuiam ista materia impeditur z debilitatur z extinguitur. ideo communiter dicitur qz tonitruum non est periculosum tempore pluuię.

Alios autē sensus h^{ab}z animal. sicut dictus est non p^{ro}pter esse sed p^{ro}pter bene vt visum. quia in aere z in aqua vt videat. Omnino autē quantū in dyaphano gustum autē habet p^{ro}pter delectabile et triste vt sentiat qz in alimento p^{ro}cupiscat et moueatur. auditum autē vt significet aliquid ipsi. Linguam autem habet quatenus si nificet aliquid alteri.

Hic ostendit Aristotiles qualiter alij sensus se habent ad alia animalia. Et vult qz alios sensus habz animal. non p^{ro}pter necessitatem sui esse sicut habet gustum z tactum. sed p^{ro}pter bene esse id est vt animal melius z conuenientius viuat sicut animal habet visum vt videat aliquid p^{ro}cul per aliquod medium quod est dyaphanuz et habet gustum vt sentiat delectationem in alimēto capiēdo gustum p^{ro}prie. z habent animalia auditum vt eis aliquid significetur. quia per auditum audiūt sermones aliorum animalū. z sic perfecta animalia habent linguam vt sonando significant suas affectiones alteri. Hoc tamen differenter in homine z alijs animalibus contingit. quia alia animalia faciunt voces illitteratas vt in capitulo de voce dictum est in secundo huius in quo excipit homo alia animalia z naturalia p^{ro}pter perfectionē nature sibi a deo collatam. qui sup̄ omnia est benedictus in seculorum secula. **A M O N**

Nota diligenter visa z p^{ro}utgali cura iterum emē data circa tres libros de Anima Aristotiles. Lambertus de monte artium magistri ac sacre theologie professoris iuxta doctrinam insignis z sancti doctoris Thome de Aquino ordinis fratrum predicatorum expliciunt feliciter.